

Kamu'da
Sosyal Politika

Yıl:7 / Sayı:24 / Temmuz-Ağustos-Eylül 2013 ISBN: 1306-8334

Çözüm Süreci ve
Gezi Parkı Perspektifinden

**Yeni
Türkiye
Okuması**

Kamu'da Sosyal Politika

Memur-Sen'in Bilimsel, Akademik
ve
Sosyal Hayata Katkısıdır.

İçindekiler

09	Akil Adamlar ve Makul Adamlar Buluşması	Vedat BİLGİN
Akil İnsanlar Heyeti Karadeniz Bölge Başkan Vekili
14	Tam PKK terörü bitti derken, Taksim çıktı başımıza!	Hasan KARAKAYA
Akil İnsanlar Heyeti Ege Bölgesi Üyesi
18	Çözüm sürecine ne oldu?	Prof. Dr. Mehmet ÖZCAN
Ankara Strateji Enstitüsü Başkanı
23	Çözümünden Rehabilitasyona BARIŞ SÜRECİ	Osman GÜZELGÖZ
Yazar
29	Said Nursi: “Unsur lazım ise bize İslamiyet kafidir”	Doç. Dr. Ahmet YILDIZ
TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Başkanı
35	Eğitim sistemi bizi birlikte millet yapabilmeli	Nihat BÜYÜKBAŞ
Eğitimci Yazar
41	Gezi Parkı Eylemlerinin Anatomisi	Hatem ETE
SETA Siyaset Direktörü
45	Çatışmasızlık mı barış mı?	Burak Bilgehan Özpek
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
50	Gezi’den ne anladık?	Adem Yavuz ASLAN
Gazeteci - Yazar
55	Kardeşliğin ve Barışın Parolası; Çözüm Süreci ve Akil İnsanlar	Üzeyir TEKİN
Sosyolog
59	Gezi Parkı’nın mesajını Çözüm Sürecinin Dili ile Anlamak	Engin SABANCI
Dış İlişkiler ve Yönetişim Uzmanı
65	Demokratikleşmede STK’ların Yeri	Dr. Osman YILDIZ
HAK-İŞ Genel Sekreteri

Kapıya Dayanan Çözüm

Herkesin kendi mecrasına, ideolojisine, önceliğine ya da belirlediği bir parametreye bağlı olarak “Güneydoğu Sorunu”, “Kalkınmışlık Sorunu”, “Kürt Sorunu” veya “Terör Sorunu” diyerek isimlendirdiği, otuz yıllık maziye sahip, ülkenin ve milletin tamamına şu veya bu şekilde etki etmiş bir sorunun çözüm eşliğindeyiz.

Adı ne olursa olsun bu devasa sorun, otuz yılda 30 binden fazla insanımızın ölümü, milyarlarca dolarlık milli kaynağın harcanması, toplum kesimleri ve bireyler arasındaki temasın ve empatik iletişimin önemli oranda azalması gibi hiçte küçümseyemeyecek bir bedeller zinciri üretti. İnsanı, hayatını, haklarını ve hepsinden önemlisi insan onurunu hiçe sayan zeminlerin, kurumların, örgütlenmelerin ve derin devlet yapılanmalarının varoluş ve yok ediş hikayelerini de içinde barındıran bu sorun, temelde bu toprakların temel dinamiğini oluşturan farklılıklarda birlikte yaşama ve farklılıklarla kardeş kalma iradesini hedef alan PKK terör örgütünü ve onun eliyle üretilmiş terör eylemlerini de türevi olarak sahaya çıkardı. Terörün devreye girmesiyle birlikte sorunun kaynakları/nedenleri unutuldu sorunun sonuçları ön plana çıkarıldı. Otuz yıllık süreçte gerçekleşen hükümet değişikliklerine, bürokratik yapıdaki kurumsal değişimlere, bürokrat değişimlerine rağmen, sorunun nedenlerini tartışmaktan çözüme giden yolu araştırma aşamasına bir türlü geçilemedi. Sorun temelli bakıştan çözüm hedefli bakışa geçilememesi; sorunu derinleştirmeye, terör örgütünün kurumsallaşmasına ve terör eylemlerinin daha geniş bir sahaya yayılmasına kapı araladı.

Şüphesiz, sorunla mücadele edildi. Ancak, mücadele güvenlik tedbirleri ve politikaları sarmalına dönüştü. Yıllarca terörle mücadeleyi, örgüte daha fazla kayıp verme ve bu surette örgütün çöküşünü sağlama yöntemlerinin kullanıldığı güvenlikçi bir perspektifle yürütüldü. Güvenlik politikalarının önüne, hiç olmazsa yanına özgürlükçü yaklaşımları eklemeyemedik. Sorunu çözmeye yönelik insan hakları ve demokratikleşme anlamında atılmak istenen iyi niyetli adımlar bölünme çabası olarak mimlenirken, bu adımları atma riskini alabilen siyasi aktörler ise ihanet suçlamasıyla karşı karşıya bırakıldı.

Diyalog ve empati kapılarının tamamen kapanmasıyla kısır döngüye dönen bu süreç, sorunun çözüme doğru yol almasını değil büyümesine, sorunun başka bileşenlerle tanışmasına kapı araladı.

İsimleri ve resimleri farklı, sayısı bilinmez gençlerimizi bu döngüye kurban vermek istemiyorsak, anaların ağlamasını sona erdirmek istiyorsak, bu kısır döngüyü kırmak ve sorunu çözmeye odaklanmak zorundayız. Başlangıçta da belirttiğim gibi, çözümün eşliğindeyiz. Çevremizdeki bütün olumsuzluklara, Suriye’deki, Irak’taki kaosa, dünya ölçeğinde yaşanan siyasi, sosyolojik ve ekonomik bütün sorun ve çekişmelere rağmen, otuz yıllık bir sorunu kronikleşme evrimini tamamlamadan çözüme iradesi ortaya çıkmıştır. Siyasi iradenin, sorunun çözümünü önemsemesi ve öncelmesi, sorumluluk ve risk alması çözüme özlem duyan herkesi, her kesimi umutlandırmıştır. Farklı kesimlerin temsilcisi, farklı ideolojilerin takipçisi olan farklı kişilik ve kimliklerin yer aldığı Akil İnsanlar oluşumu, çözümün paydaşı olma iradesine sahip olanların sanıldandan daha fazla olduğunu gösteriyor. Çözüm Süreci olarak isimlendirilen bu süreç beklentilere uygun şekilde tamamlandığında, millete ve devlete ağır faturalar çıkaran büyük bir sorundan kalıcı olarak kurtulacağız. Bin yıllık ortak bir geçmişe sahip insanımızın eskiden olduğu gibi kimsenin kimseyi öteki ilan etmediği ve dışlamadığı, Türk, Kürt, Arap, Laz, Çerkez, Alevi veya Sünni vb. farklılıkların zenginlik olarak görüldüğü, herkesin eşit vatandaş kabul edildiği bu güzel vatan toprakları üzerinde aynı bayrak altında kardeşçe yaşamanın yeniden tesis edildiği bir zemini elbirliğiyle oluşturacağız. Artık milletin büyük bölümü, demokratikleşme süreci tamamlandığında, kardeşlik hukuku güçlendiğinde, terör bittiğinde, Türkiye’nin bölgesel ve küresel aktör olma önündeki engellerin kalkacağına inanmış durumdadır ve bu sorunların çözümü için büyük bir avantajdır.

Bu anlayış ve yaklaşımın bir sonucu olarak, dergimizin bu sayısını, Çözüm Süreci ile bu süreçte yönelik etkileri de içinde barındırma ihtimali bulunduğu Gezi Parkı eylemleri üzerinden Yeni Türkiye konusuna ayırdık. Yazılıyla, çözümün sürenin ülkede oluşturduğu olumlu havayı kalıcı hale getirmek, kardeşlik bağlarını daha da güçlendirmek, çözüme dair önerilerini paylaşmak, Gezi Parkı eylemlerinin nasıl okunması gerektiği ve neye tekabül ettiği konusunda farklı bakışlar oluşturmak noktasında değerli görüşleriyle katkı sağlayan yazım ve düşün insanlarına teşekkür ediyoruz.

Memur-Sen Adına Sahibi
Ahmet Gündoğdu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Editör
Mehmet Emin Esen

Genel Yayın Yönetmeni

Şahin Ali Şen

Yayın Kurulu

Günay Kaya

Metin Memiş

Mehmet Bayraktutar

Hacı Bayram Tonbul

Ahmet Kaytan

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Yasin Aktay

Prof. Dr. Ömer Çaha

Prof. Dr. Mümtaz’er Türköne

Doç. Dr. Oya Akgönenç

Yrd. Doç. Dr. Cengiz Anık

Yrd. Doç. Dr. Veysi Erken

Doç. Dr. Erdinç Yazıcı

Halit Ortaköy

Hüseyin Rahmi Akyüz

Emin Şenver

Osman Timurtaş

Bilimsel makaleler ile ilgili tüm soru ve yazışmalarınız için;

Şahin Ali Şen

sosyalpolitika@memursen.org.tr

Yayın İdare Merkezi:

Memur-Sen

GMK Bulvarı Özveren Sokak No:9/4

Demirtepe/Ankara

Tel: (0312) 230 09 72-73

230 48 98

Bürocell: (0533) 657 97 03-04

Faks: (0312) 230 39 89

www.memursen.org.tr

Grafik Tasarım&Baskı

Norm Yazılım Ltd. Şti.

GMK Bulv. Özveren Sk. No:13/18

Demirtepe/Ankara

Tel: 0312 229 09 81

Yayın Türü:

Yaygın - Süreli

Basım Tarihi:

Temmuz-Ağustos-Eylül 2013

5000 adet

Ücretsiz Dağıtılır.

Yeni Türkiye'nin İki Büyük Umudu: Çözüm Süreci ve Yeni Anayasa

Türkiye 21. Yüzyılın başından bu yana hem demokrasi hem ekonomi alanlarında hem de sosyal yapıda gerçekleştirdiği reformlarla demokratik ve ekonomik standartlarını yükseltmiştir. Demokratik ve ekonomik gelişmeyle birlikte siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanması, Türkiye'nin dünya demokrasi ve ekonomi liginde kısa sürede çok sayıda basamak atlamasını ve bu sayede bölgesinde lider, dünyada küresel aktör olma noktasında önemli mesafeler kaydetmesini sağlamıştır. Bu adımların tamamlanması, Türkiye'nin her alanda küresel aktör olması ve küresel kurumlarda aktif rol alması, küresel adaletsizlikleri ve zulümleri önlemede öncü rol oynaması için içerideki önemli bazı sorunların aşılması ve ivedilikle çözüme kavuşturulması gerekiyor.

Türkiye'nin "üç ana fay hattı" olarak isimlendirilebilecek bu sorunlar ve çözümleri nelerdir? Birincisi, Kürt kökenli vatandaşlarımızın taleplerinin karşılanmasına da kapı aralayacak otuz yıllık terörün bitirilmesini hedefleyen çözüm sürecinin tamamlanması, ikincisi, Alevi vatandaşlarımızın beklentilerinin karşılanması, üçüncüsü ise, başta başörtüsüne yönelik yasak olmak üzere vesayet ürünü, darbe kalıntısı tüm yasakların kaldırılmasıdır. Zaman zaman yavaşlamakla birlikte her üç ana fay hattıyla ilgili olarak, beklentilerin ve taleplerin karşılanmasına yönelik reform çalışmaları sürmektedir. Ancak ülkemizin ve milletimizin daha fazla gecikmeye tahammülünün kalmadığı, küresel rekabetin zamanla yarışmayı gerektirdiği dikkate alınarak, her alanda beklentileri karşılayacak reformlara hız verilerek Türkiye'nin demokratikleşme serüveni tamamlanmalıdır. Demokratikleşme serüveninin finali, devlet eksenli değil millet eksenli demokratik, özgürlükçü ve sivil bir anayasa olacaktır. Türkiye'nin önemli fay hatlarını onaracak ve güçlendirecek, geleceğe daha umutla bakmamızı sağlayacak yeni anayasa konusunda ağırdan almak ülkeye verilebilecek en büyük zarardır. Millete daha fazla fatura çıkmadan, yeni anayasa çalışması tamamlanarak milletin önüne getirilmelidir.

Bu genel değerlendirmeden sonra hem konfederasyonumuzun hem de şahsımın dergimizin kapak konusu “çözüm süreci”yle ilgili gözlem ve önerilerini aktarmak istiyorum. Öncelikle, çözüm süreci kapsamında Akil İnsanlar Heyeti’nin oluşturulması, yüzde yüz isabetli bir karar ve uygulama olmuştur. Akil İnsanlar Heyeti, çözüm sürecinin doğru anlaşılması ve büyük bir mutabakatla yol alması noktasında çok önemli bir misyonu yerine getirmiştir. Heyetin önce Marmara Bölgesi Grubu sonra da Karadeniz Bölgesi Grubu içinde aktif sorumluluk almış bir üyesi olarak, Akil İnsanlar Heyeti’nin iktidar ve muhalefetten ayrı olarak toplumun üçüncü gözü

Türkiye için bu önemli bir süreç. Silahların değil siyasetin konuşma zemininin oluştuğu ve Akil İnsanlar Heyeti’nin çalışmalarıyla sivil siyasetin daha da güçlendiği bir ortamda artık toplumsal rehabilitasyon başlatılmalı, çözüm süreciyle ilgili demokratik adımlar ivedilikle atılarak toplumun beklentileri karşılanmalıdır.

olduğunu, iktidar ve muhalefet partilerinin ulaşamadığı kişilere ulaştığını, onların duygu ve düşüncelerini özgürce anlatmaları için demokratik zeminler oluşturduğunu ve bu zeminlerden çok sayıda önemli öneri ve teklifin dile getirildiğini söylemeliyim. Bu öneri ve teklifler, bölge çalışmaları sonucunda düzenlenen raporlara yansıtıldığında, kamuoyunun da bilgisine sunulmuş olacak. Yıllardır aydınların toplumdan kopuk olduğunu, sivil toplum kuruluşlarının milletin temas etmediğini söyledik durduk. Akil İnsanlar yöntemi, aydınlar ve sivil toplum kuruluşlarının ilk kez

kendi tabanları, kendi okurları, kendi ideolojileri dışındaki kitlelerle yoğun bir temas geçmelerini sağlayan bir zemin oluşturması bakımından anlamlıdır. Bu zemin, Türkiye’nin toplumsal barışı için önemli kazanımlar üretecek, Türkiye’nin sorunlarına yönelik alternatif çözüm yollarının, yol haritalarının sayısını artıracaktır. Bu süreçte Memur-Sen olarak, Başbakan’la Dolmabahçe’de yapılan ilk toplantıda çözüm sürecine yönelik 36 maddeden oluşan çözüm paketi, ardından Akil İnsanlar Marmara Grubuna 42 maddelik, sonra da Akil İnsanlar

Karadeniz Grubuna 48 maddelik öneri paketlerini sunduk. Çözüm sürecini konu edinen daha geniş kapsamlı bir rapor çalışmamız da tamamlanmak üzeredir.

Büyük Memur-Sen ailesi olarak, çözüm süreciyle ilgili kırmızı çizgilerimizi milletimizle defalarca paylaştık. Vatanın bölünmez bütünlüğü ve şehit yakınları ile gazilerimizin incitilmemesi şeklindeki kırmızı çizgilerimizi bir kez daha altını çizerek ifade etmek, hem Akil İnsanlar Heyeti üyesi hem de Konfederasyon genel başkanı olarak, gittiğim hemen her ilde şehit yakınlarını ve gazileri ziyaret ettik, uzun uzun dinledik. Genç bir gazimizin “başkanım bu sorunu çözün” haykırışı, şehit annesinin “ben yandım başka anneler yanmasın” çıktığı, şehit babasının “oğlumun başına gelen torunumun başına gelmesin” yakarışı” ve dağdaki çobandan doktora, sanayi ve ticaret odası başkanlarından sivil toplum kuruluşlarına kadar “siyasi bedeli ne olursa olsun bu sorun çözülsün” kararlılıkları çözüm sürecine desteğin ne kadar güçlü olduğunu açıkça göstermektedir. Terör örgütü ülke dışına çıktı. Silahlar sustu. Türkiye için bu önemli bir süreç. Silahların değil siyasetin konuşma zemininin oluştuğu ve Akil İnsanlar Heyeti’nin çalışmalarıyla sivil siyasetin daha da güçlendiği bir ortamda artık toplumsal rehabilitasyon başlatılmalı, çözüm süreciyle ilgili demokratik adımlar ivedilikle atılarak toplumun beklentileri karşılanmalıdır.

Aksi takdirde hayırlı işlerin çok engeli olur. Türkiye’nin sorunlarını çözmesinden, bölgesel lider olmasından, küresel aktörlüğe oynamasından rahatsız olan ülkelerin, güç odaklarının varlığını bilmeyen yok. Nitekim, Gezi Parkı olayları, Türkiye’nin ekonomik ve demokratik yükselişinin ve istikrarının nasıl manipüle edilebileceğini gösterdi. Çevreye duyarlı çok az sayıda kişinin başlattığı bir eylem, küresel darbecilerle ulusal darbecilerin tahrikleriyle bir anda oluşturulan kaos ortamı, içerde ekonomik, siyasal ve sosyal maliyetler üretmekle kalmamış, dışarıda da Türkiye’nin imajını zedelemiştir. Sosyal medyadan etkilenen iyi niyetli gençleri konunun dışında tutarsak, oluşturulan tahrikin arkasında ve alanlarda kimlerin olduğuna baktığımızda, demokratik tepkiyle bağdaştırılması imkansız eylemlerin asıl amacının vesayeti yeniden getirmek olduğu görülecektir. Söz konusu eylemlerde, geçmişte Türkiye’de askeri darbeleri ve müdahaleleri desteklemiş, Kürt sorununun çözülmesine karşı çıkmış,

farklı inanç gruplarına mensup vatandaşlarımızın taleplerine şiddetli bir şekilde itiraz etmiş, çoğu zaman terörize olma/etme yolunu seçmiş ve ırkçılığın en saldırgan halini savunabilmiş, ifade ve inanç özgürlüğü taleplerinin bastırılmasını desteklemiş, yabancı düşmanlığı eylemlerine karışmış, demokratik çözüm önerilerine karşı çıkmış, yeni anayasa çalışmalarını reddederek vesayetin devamından yana tavır almış kişi, örgüt ve kitleler illegal yapılarla birlikte ön plandaydı. Yıkıp yakan, kamu mallarına zarar veren, diyalog kurulmasını engellemeye çalışan ve kolluk görevlilerine karşı psikolojik baskı oluşturmaya çalışanlar da bunlardı.

Memur-Sen olarak, sivil demokratik bir zeminden ayrılmayan, meşru talepler içeren her türlü eylemin ve sivil itaatsizliğin yanında olduk. Demokrasiye yönelik saldırıların yoğunlaştığı bir dönemde ortak akıl mitingleriyle vesayetin şifrelerini kırdık, 12 Eylül referandumunda yoğun kampanyalar yaparak vesayetin tamamen kaldırılmasında öncülük yaptık, yine başörtüsü yasağının kaldırılması için sivil itaatsizlik eylemi başlattık. Ama hiçbirinde, tek bir vatandaşımızın hakkına hanel getirmedik. Gezi Parkı eylemleriyle, tam aksine Türkiye’de vesayeti yeniden getirmek, çözüm sürecini akamete uğratmak ve yeni anayasa çalışmalarının durdurulmasını isteyenlerin son çırpınısıdır. Bunun için bu süreçte yapılan eylemleri meşru ve demokratik bulmadık, bunun için faiz lobisinin oyununa gelerek, küresel ve ulusal darbecilerin tuzağına düşerek grev kararı alan kuruluşları sendikal tarihe kara bir leke olarak geçmemeleri için ‘yanlış yapıyorsunuz’, ‘bindiğiniz sivil ve demokratik dalı kesiyorsunuz’ diyerek uyardık. Çünkü, 28 Şubat sürecinde vesayet rejimini arkalayan, sivil toplum ve sendikacılık tarihine kara leke olarak geçen 5’li çete olarak bilinen örgütler vardı. 367 krizi yaşadığı süreçte Ergenekon’a ev sahipliği yapan sözde sivil toplum kuruluşları ve konfederasyonlar vardı. Bugün de KESK’in başını çektiği 5’li grup hem faiz lobisinin hem de vesayetçilerin kazdığı çukurda arz-ı endam etme hevesiyle hareket ediyor. Biz, suyu bulandırmamaları ve boğulmamaları için kendilerini uyarma görevimizi yaptık.

Çözüm sürecinde Reyhanlı saldırısı ve Gezi Parkı olayları göstermiştir ki, Türkiye’nin algı değişimi ve yönetimi konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerekmektedir. Toplum mühendisleri, sosyal medya üzerinden milletimizin problemleri fay hatla-

rını harekete geçirerek veya yalan haberler üreterek, toplumun belli kesimlerini tahrik edip ülkeyi istikrarsızlık ortamına sürükleyebilmektedirler. Bu çerçevede, kısa vadede algı değişimi ve yönetimi konusunda doğru kararlar almak ve bu kararları milletle birlikte uygulamak, orta ve uzun vadede ise zihniyet değişimi ve dönüşümü noktasında temel reformlar yapmak zaruri hale gelmiştir. Bu zihniyet değişimi ve dönüşümünün anahtar kavramı yeni anayasadır. Hem çözüm sürecinde, hem demokratikleşme çalışmalarında dikkat etmemiz gereken önemli bir husus ise, etnisite konusu, ırkçılık konusudur. Hangi süreç olursa olsun etnik ve inanç konularında tanımlama, tarif etme yerine tanıma ve empati kurma yolunu seçmeliyiz. Kişi kendisini hangi etnisiteden, hangi inanç grubundan görüyorsa onu olduğu gibi kabul etmeli ‘sen şusun’ dayatması yapmamalıyız. Unsurîyet fikrinin, ulusalcı yaklaşımların bu topraklarda tarihi bir arka planı yok. Çünkü bu millet; Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerini inşa etmiş, içinde milletleri, dinleri, dilleri barındıran etnik kimliği hiçbir zaman ön planda olmayan hem başarısını hem de inşa ettiği medeniyetini de büyük ölçüde bu tercihinin borçlu olan tarihi bir arka plana sahiptir. Sivil anayasa tartışmalarını tıkayan kimlik krizinin kökleri, büyük oranda Cumhuriyetin ilk yıllarına dayanmaktadır. Ulus devleti inşa etmek ve yeni bir kimlik oluşturmak için devrim kanunları başta olmak üzere bir çok kanun çıkarılmış. Tek parti döneminde milletin İslam dini ile bağını koparmak için İslamsız bir Türklüğü ihya etme önerileri getirilmiştir. Artık farklı inanç guruplarını ötekileştirmeyen, farklı etnik gurupları dışlamayan, inançlarını inandığı gibi yaşamak isteyen guruplara demokratik zemin hazırlayan açılımlara hız verilmeli, geçmişte açılan yaralar kapatılarak ırkçılık

Kısa vadede algı değişimi ve yönetimi konusunda doğru kararlar almak ve bu kararları milletle birlikte uygulamak, orta ve uzun vadede ise zihniyet değişimi ve dönüşümü noktasında temel reformlar yapmak zaruri hale gelmiştir. Bu zihniyet değişimi ve dönüşümünün anahtar kavramı yeni anayasadır.

belası, ayrımcılık zehri bu topraklardan sökülüp atılmalıdır. Kimliklerin tokuşturulması, kimliklerin yarıştırılması, kalitenin kimlikte aranması, kimlik siyasetinin yapılması kısacası kimlik fetişizminden vazgeçilerek bireyin ön palana çıkarılması sağlanmalıdır. Farklı etnik kesimler arasında ve inanışlar arasında fikir ve düşünce birliği olmayabilir, ancak gönül birliği, kardeşlik hukuku mutlaka olmalıdır. Bu gönül birliği, kardeşlik hukuku medeniyetimizin yeniden inşasında maya olmalı, temel unsur olmalıdır. Bu ülkede asırlardır birlikte yaşayan farklı etnik kimliklerin birini önceleyen, 'Ne Mutlu Türküm Diyene' söylemi yerine asırları aşan kadim birlikteliğin ortak toprağı vatanın birleştiriciliğini öne çıkararak "Var Olsun Türkiyem" söylemini hakim kılan, andımızın azımsanmayacak sayıdaki vatandaş kitlesini rahatsız eden ırkçı söylem taşıyan ruhunu da bu çerçevede hükümsüz hale getiren bir anlayış sergilenmelidir.

İçeriden ve dışarıdan planlanan tüm oyunlara ve tezgahlara rağmen milletimiz ırkçılık belasına yüz vermemiştir. Hiçbir zaman, Türkler "kahrolsun Kürtler" dememiş, Kürtler de "Kahrolsun Türkler" sözünü ağızlarına almamıştır. Türkler terör örgütü ile teröristle Kürtleri ayrı tutmuş, Kürtler de Jitem'in yaptıklarını, derin devletin kendilerine yönelik zulümlerini Türk kardeşlerinden bilmemiştir. Bugün gelinen noktada, kavganın millet arasında değil egemenler arasında olduğunu tüm milletimiz bilmektedir. Bölünme paranoyasına çanak tutanlar da, teröre destek verenler de aynı egemenlerdir. Memur-Sen'in 'bin yıllık desende bir ve beraberiz" şeklinde özetlediğı, kardeşlik hukuku bu topraklarda en köklü değerdir, bu değer bugün de farklı etnik grupların birlikte ve asırlardır devam ettiği gibi kardeşçe yaşamasının en önemli sigortasıdır. Çözüm sürecinde, Anadolu coğrafyasından ırkçılığın tamamen sökülüp atılmasının dışında kalkınmada öncelikli bölgelerde Devlet kaynaklı yatırımların sürdürülmesi, söz konusu bölgelerin kamu görevlileri için sürgün yeri olmaması, bu bölgelerde gönüllü ve istekli görev alacak kamu görevlilerine teşvik paketi açıklanması, koruculuk sisteminin kaldırılması, kaçakçılık benzeri illegal ekonomik faaliyetlerin önlenmesi, meşru kazanç yollarının artırılması gibi temel düzenlemeler de hemen yürürlüğe konmalıdır. Burada üzerinde durulması gereken çok önemli bir nokta da vatandaşlık tanımıdır. Memur-Sen olarak, yeni anayasada etnik tanımlamalardan olabildiğince kaçınılması gerektiğini, örneğin vatan-

daşlık tanımının Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı olarak tanımlanmasını istiyoruz.

Çözüm süreci ve kısmen de Gezi Parkı olayları perspektifinden; Yeni Türkiye'nin geleceğine ışık tutmaya çalıştım. Büyük Memur-Sen ailesi olarak, Yeni Türkiye idealini güçlendirecek çözüm sürecine 'millet görevi' sorumluluğı içinde sonuna kadar katkı vermeye devam edeceğiz. Ülkemizin ve milletimizin geleceğini karartacak, medeniyet ve demokratik değerleri ortadan kaldırarak faşizan ve yasağı süreçleri geri döndürecek Gezi Parkı ve benzeri olaylara karşı demokratik tepkimizi her koşulda ortaya koyduk, bu kararlı duruşumuzu sürdüreceğiz. Millet merkezli, insanı ve onurunu esas alan, ırkçılık söylemlerinden arındırılmış, ifade ve inanç özgürlüğünün sınırlandırılmadığı, inançların hayata geçmesini sağlayan demokratik laikliği içeren yeni bir anayasanın yürürlüğe konması için baskı grubu olmaya, karar alıcı mekanizmaları etkilemeye, gerektiğinde demokratik tepki süreçlerini hayata geçirmeye devam edeceğiz. Demokratik kazanımların kalıcı hale getirilmesi, medeniyetimizin yeniden inşası için eğitim politikalarının demokratik değerlere ve insan haklarına saygılı, milli ve manevi değerlere uyumlu bir yapıya kavuşturulması için, başta geçtiğimiz dönemde yapılan eğitim reformlarının sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi ve eğitim mevzuatı içindeki vesayet şifrelerinin ayıklanması için öneri ve tekliflerimizi sürdüreceğiz. İktidarda kim olursa olsun katılımcılık, sivilleşme, demokratikleşme konusunda "her şeyi yaptık" rahatlığına giren, sistem içindeki darbeci ve vesayetçi mekanizmalarla mücadele etmeyi bırakan hükümetlere karşı demokratik uyarı mekanizmalarını sonuna kadar kullanacağız. İncinen kimliklerin onarılması, çeşitlilik ve farklılık içinde birlikteliğin sağlanması, cahiliye kalıntısı ırkçılığın bitirilerek kardeşlik, komşuluk, ve akrabalık hukukunun hakim kılınması için toplumsal ilişki ve temas kültürünü geliştirmeye öncülük edeceğiz. Memur-Sen olarak, hesaplaşma kültürünün değil helalleşme kültürünün, ayrıştırmanın değil kaynaştırmanın, yasakların değil özgürlüklerin, çatışma ve kutuplaşmanın değil kucaklaşmanın, şiddetin değil sevginin temsilcisi ve öncüsü olmaya devam edeceğiz. Yeni ve güçlü Türkiye'nin geleceğinin bu anlayıştan geçtiğine inanıyoruz. Bu anlayışımızı kamu görevlilerinin, milletimizin ve insanlığın mutluluğı için hayata geçirmede kararlı olacağız, bu yolda katkı sunmaya ve kim olumlu bir katkı yaparsa destek vermeye devam edeceğiz.

Akil Adamlar ve Makul Adamlar Buluşması

GİRİŞ

Akil adamlar, çalışmalarına makul adamlarla buluşarak başlamışlardır. Ülkemizin her köşesinde makul adamlarla karşılaşmak, onların sağduyusuyla karşı karşıya gelmek, ciddi bir güven kaynağı bulmak demektir.

Gittiğimiz bölgelerde, şehirlerde ve kasabalarda şehrin toplumsal, ekonomik ve kültürel özelliklerine göre farklı talepler, eleştiriler ve düşüncelerle karşılaştığımızı söylemek durumundayım. Sanırım burada belirleyici olan; sanayileşme, nüfusun modern ekonomik faaliyetlere entegrasyonu, orta sınıflaşma düzeyi, şehirleşme oranı, sivil toplumun gelişmişliği, bireyleşme gibi farklı parametrelerdir. Bütün bu değişkenler çok farklı söylemlerin, taleplerin ve eleştirilerin oluşmasına yol açsa da, ortak paydadaki sağduyuyu değiştirmemektedir. Toplum, böylesine büyük bir sorunun çözümü konusunda bazı endişeleri olsa da, açıkça destek vermektedir. Bunu anlamak için, meseleyi biraz daha ayrıntılı bir şekilde ele almak gerekir.

Akil adamlar topluluğunun çözüm sürecine dönük çalışmaları, sivil bir toplulukla ülkenin çe-

şitli yörelerinde, bölgelerinde bütün farklı kimlikleri buluşturma girişimidir. Toplumdaki farklılıkların, akıl adamlar topluluğunda yer alan her biri farklı siyasal, ideolojik, kültürel gelenekten gelen insanların kendileri bizzat toplumsal çoğulculuğu yansıttıkları gibi, toplumun kendisine ait, gündelik hayatın içerisinde organik temsilcileriyle buluşarak, Türkiye'nin en önemli sorunu olan terör konusunda görüş alışverişinde bulunmaları, sadece bir kamuoyu oluşumu değil, insanların doğrudan çözüm sürecine katılımı gibi bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin gerçekleşmesi ise, doğrudan doğruya akıl adamların çabalarına, diyaloglarına, gittikleri şehirlerde kurdukları ilişkiye bağlı olarak gelişmiştir.

Karadeniz Bölgesi akıl adamlar topluluğu olarak, gittiğimiz şehirlerde, kasabalarda katıldığımız toplantılarda, görüştüğümüz insanlarda, terör sorununun çözümüne dair en küçük bir umut ışığının bile, heyecan yarattığını gözlemleme fırsatı bulduk. İnsanların ümitleriyle, endişeleri arasında tereddüt etmediklerini, tam tersine endişelerini, ümitlerini artırmak için soruya dönüştürdüklerini gördük.

Karadeniz topluluğu olarak gittiğimiz yörelerde karşılaştığımız farklı tutum, beklenti ve eleştirileri kategorize etmek gerekirse, şu noktalarda bazı tespitlerde bulunmanın mümkün olduğunu söyleyebiliriz:

1- Ülke genelinde toplantılara katılan insanların çok az da olsa bir kısmında, sahip oldukları ideolojik ve politik tercihlere dayalı olarak, sürece karşı ön yargılı bir tavır söz konusudur. Bu ideolojik grupların veya politik alakalarla ortaya çıkmış karşı tutumların sürecin niteliğini anlamadan, her şart altında terör örgütünün tasfiye edilmesi olayına inanmadıkları, ne olursa olsun süreci tasvip etmedikleri görülmektedir. Dolayısıyla bu grupta yer alan insanların, sürece katılmalarını sağlamak imkansızdır, onların sürece katılmalarını, destek vermelerini sağlamak için uğraşmak yerine, sürece katkı yapacak geniş potansiyeli etkilemelerini engellemek daha doğru olacaktır.

2- Sivil toplum kuruluşları diye bilinen birçok örgütlü yapının, bu sürece, bağlı oldukları kuruluşların tavrı veya siyasi yakınlıklarına göre tutum takındıkları görülmektedir. Bu sebeple, genel olarak birçok sivil kuruluşun ya da sivil kuruluşların çoğunluğunun tutumlarının müspet olduğu söylenebilir. Bu topluluklarla yapılan çalışmalarda ortaya çıkan tartışmalar, yapılan konuşmalar şehirlerin her birinde sorunun çözüleceğine dair inancın büyümesine, olumlu tutumların dalgalanarak büyümesine yol açmaktadır, diyebiliriz.

3- Ziyaret edilen şehirlerde, doğrudan doğruya sokaktaki insan diye niteleyebileceğimiz büyük bir çoğunluk, sorunun çözümüne dair beklenti içindedir ve onlarda mevcut olan tereddütleri gidecek bir dil kullanıldığı zaman, bölgenin çoğunluğunu oluşturan insanların açıkça sürece destek verdiği gibi, kaygılarından da kolaylıkla kurtulabilecekleri görülmüştür.

4- Mahalli düzeyde itibarlı kişiler olarak bilinen din adamları, hocalar, öğretmenler veya esnaf gibi çeşitli topluluklar içerisinde yer alan sivil kanaat önderlerinin geniş bir nüfuzu olduğu bilinmektedir. Bu insanlarla yapılan görüşmeler, bilhassa siyasete uzak, politik kutuplaşmaların dışında kalmış kesimler üzerinde, ülkenin terörden kurtulması sürecine büyük katkı yapmaktadır. Kısaca denilebilir

ki, sivil kanaat önderleri, bu ülkenin çoğunluğunu oluşturan insanlar üzerinde manevi otoriteleriyle gerçek anlamda sivil düşüncenin oluşmasının kaynakları durumundadırlar. Bu yönüyle de yapılan çalışmalarda, oldukça önemli bir etki kaynağı olarak onların sürece katılımlarının sağlanması önemli olmuştur.

TERÖRÜN TRAVMALARI

Karadeniz grubu çalışmalarında ilk aşamada basının ortaya koyduğu menfi tutum, Karadeniz'de sürece karşı bir tutumun hakim olduğuna dair ön yargıyla birleşince başlangıçtaki karamsar hava, akil adamlar topluluğunun sahaya inmesiyle birlikte, yerini temkinli bir iyimserliğe bırakmıştır. Karadeniz'de küçük organize grupların dışında, sürece karşı bir tavrın aksine, sürece karşı endişeli fakat ümitli bir çoğunluğun bulunduğu gözlemlenmiştir.

Türkiye'nin tarihinde, kısa sayılmayacak bir dönemde, büyük travmalar yaratan terör olayının çözümüne dönük atılan adımlar, aslında daha büyük bir toplumsal sorunun önüne geçilmesi açısından önemli bir fırsat olarak görülebilir. Bilindiği gibi, terör örgütünün kendisini

etnik ayrımcılıkla özdeşleştirecek bir dile sahip olması, zaman içerisinde bölge halkı üzerinde şiddet yoluyla yarattığı yılgınlıkla birleşince, bölge insanların üzerinde şiddet yoluyla kurulan baskının sonucu olarak bir "çaresizlik sendromu" yaratmış bulunmaktadır. Bu tablo bölgede şiddet karşısında önce boyun eğen, sonra şiddetin taraftarı olmak mecburiyetinde kalan ve ancak kendisini o şekilde koruyabilen insanların sayısının artmasına ve nihayetinde o çaresizlik psikolojisini göstermemek

Karadeniz'de küçük organize grupların dışında, sürece karşı bir tavrın aksine, sürece karşı endişeli fakat ümitli bir çoğunluğun bulunduğu gözlemlenmiştir.

için de örgütün ideolojik propagandasını ve dilini sahiplenmek durumunda kalan insanların, örgüte sempatiyle baktıkları çelişkili bir tutum yaratmıştır. İnsanların kimliklerini ve şahsiyetlerini tahrip eden bu yapının, örgüt açısından bir beslenme kaynağı olduğu ortadadır.

Bu açıdan bakıldığında, terör sorununun çözümü ve örgütün tasfiye edilmesi, bölge insanında toplumsal-psikolojik açıdan yaşanan travmatik tablonun,

***Türkiye
bu yaralı,
örselenmiş
şahsiyet
yapılarıyla
dolu bir
bölgeyi, bugün
terörü yok
ederek yeniden
rehabilite edip
kazanma fırsatı
yakalayacaktır.***

şahsiyet sorunlarının ortadan kaldırılması için ve insanların yeniden kendi kimlikleri etrafında şahsiyet kazanmaları için büyük bir imkandır. Türkiye bu yaralı, örselenmiş şahsiyet yapılarıyla dolu bir bölgeyi, bugün terörü yok ederek yeniden rehabilite edip kazanma fırsatı yakalayacaktır.

TERÖR VE MÜCADELE AŞAMALARI

Terör örgütünün silahlı mücadelesini dayandırdığı taktik ve stratejik aşamalar vardır. Bu taktik aşamalar örgütün terör eylemlerinde takip ettiği stratejiye bağlı olarak

ortaya çıkar. Örgüt yapısının stratejik bakımdan takip ettiği yol, bireysel silahlı tehdit, yaralama, yok etme ve bunu takiben bu eylemlerin kitlesel olarak uygulanmasına dayanmaktadır. Bireysel hedeflerden kitlesel hedeflere geçiş, arkasından bölgesel ve ülkesel düzeyde eylemlerle büyüyerek, ülkenin belli bir bölgesinde halkı mücadeleye katılıma zorlayıp, halk savaşı yoluyla bölgesel iktidara ulaşmak amaçlanmıştır. Bundan sonraki aşama, ayrılık veya bölünme aşaması olacaktır.

Örgüt bugün, otuz yıllık bu taktik ve stratejik aşamaların geldiği noktada, silahlı mücadeleden vazgeçmişse:

Bir; artık silahlı mücadeleyi sürdüremeyeceğini,

bu mücadeleyi sürdürmenin iç ve dış şartlarının bunu mümkün kıldığını kabul etmiştir, demektir.

İki; örgüt silahlı mücadeleden vazgeçtiğini ilan etmişse, silahlı mücadeleyi sürdürmesi halinde bile, stratejik amaçlarına ulaşmada bunun anlamsız hale geldiğini öngörmüştür, demektir.

Üç; silahlı mücadeleyi bırakmışsa, mücadele ettiği devletin karşısında silahlı mücadeleden vazgeçmek zorunda kalmış, demektir.

Dört; örgüt, ortaya çıktığı şartların Türkiye’de, bölgede ve Ortadoğu’da bütünüyle değiştiğini görerek, terör yapmanın artık sürdürülebilir bir şey olmadığını kabul etmiş, demektir.

Beş; terör örgütü, uğruna silahlı mücadele yaptığını iddia ettiği halktan, giderek daha az destek veya hiç destek alamadığını, onları devrimci savaşa sürükleyemeyeceğini fark ettiği için, örgütün kadrosu bu işten sonuç alamayacağını idrak etmiştir, demektir.

Altı; Ortadoğu bölgesinde, her terör örgütü ancak ve ancak bir destek sayesinde, bir başka ülkenin koruması altında uzun süre ayakta kalabilir. Bugün bölgede başka bir konjonktür oluşmuş ve PKK terör örgütünü destekleyen ülkeler, bu yeni konjonktürde örgüte olan desteklerini çekmişlerse, örgüt ya yeni ittifak ve koruyucu ülkeler bulacak ya da yaptığı işten vazgeçecektir.

Bütün bunlardan biri veya birkaçı ya da hepsi birlikte terör örgütünü çözüm noktasına zorlamış bulunmaktadır.

Bu durum,

1-Örgütün toplum nazarındaki suçluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

2-Örgütün tasfiye edilmesi konusunda takip edilecek prosedür, ülke içinde sürece karşı olumsuz tutum sahiplerini haklılaştıracak, cesaretlendirecek unsurlar içermemelidir.

3-Örgütün bünyesinde yer alan suçlu ve suçsuzlara karşı uygulanacak yaptırımlar, şeffaf bir şekilde ortaya konarak sürecin tamamlanması konusunda geniş bir uzlaşma yaratılmalıdır.

4-Terör örgütünün tasfiye edilmesi sürecinde,

bölge insanıyla yeni bir ilişki kurulmalı, insanlara iradelerinin özgürleştiği çeşitli programlarla ve imkanlarla gösterilip anlatılmalıdır. Unutmayalım ki, bölge insanın iradesini özgürleştirmeden, terör psikolojisinden kurtulmak mümkün olmayacaktır.

5-Terör tasfiye edilirken, benimsenecek dil, örgütle değil bölge halkıyla bütünleştirici bir dil olmalıdır.

SONUÇ

Karadeniz çalışmaları, Güneydoğu'daki terörist eylemlerin ülke bütünlüğüne karşı tereddütler doğmasına yol açtığını ortaya koymaktadır. Bu tereddütler, ülkenin bütünlüğünün, milletin varlığının ve bayrak gibi milli değerlerin geleceğinin, ancak terörün çözümüyle daha da ileri bir noktaya taşınabileceğine yapılacak vurguyla, rahatlıkla giderilebilir tereddütlerdir.

Çözüm sürecinin anlatılmasında ve başarılı olmasında bu ülkenin esas sorun çözücü gücünün demokrasi olduğu, Türkiye'nin bütün sorunlarının bu yolla çözülebileceği fikrinin hakim kılınması gerekmektedir. Demokrasi içerisinde Türkiye, terör sorununu çözdüğü gibi, ülkeyi etnik kimlikler ekseninde ayrıştırmaya kalkan duygusal bölünmeleri de ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle, bugün ülkemizde etnik ayrılık değil, millet ekseninde bütünleşmeyi sağlayacak bir anlayış hakim kılınmak istenmektedir. Terörü etkisiz kılan Türkiye, sorunlarını daha hızlı çözecek, bölgesel güç olma yolunda daha hızlı koşacaktır.

Tam PKK terörü bitti derken, Taksim çıktı başımıza!

Türkiye, “Türkiyelilere bırakılmayacak kadar önemli” olduğundan, hiçbir zaman “kendi haline” bırakılmadı, hep “güdümlü” kalması sağlandı...

Ya ekonomisi “kontrol” altında tutuldu, ya huzuru “rehin” alındı...

12 Eylül 1980 darbesine kadar **ASALA** terör örgütü “musallat” edildi başına... 12 Eylül 1980 darbesinden sonra ise **ASALA**’nın bıraktığı boşluğu, “**PKK Terör Örgütü**” ile doldurdular.

“Evren Cuntası”, **PKK** için “uygun bir zemin” oluşturdu, filizlenip güçlenmesini sağladı. **Diyarbakır Cezaevi**’nde “**Kürt halkına yapılan işkenceler**” bölge halkını **PKK**’nin kucağına itti, bir anlamda, örgütün “**kurtarıcı**” olarak görülmesini sağladı...

Sistem, kendine bir “düşman” bulmuştu... 30 yıl boyunca “**o düşmanla mücadele**” etti!.. Bu düşman, sistemin halka yönelik baskı ve zulümlerine “**kılıf**” oldu.

“Terörle mücadele, siyasetle müzakere” prensibi içinde hareket eden Tayyip Erdoğan Hükümeti, Kürt halkına birçok “hak”kını verirken, bir yandan da “silahsız çözüm” yolları aramaya başladı.

CANLARIYLA ÖDEDİLER

“Terörle mücadele” adı altında, bu ülkenin; resmi rakamlara göre **40 bin**, gayri resmi rakamlarına göre ise **46 bin** insanı, kara toprağın altına girdi... Ölenlerin **8-10 bini Türk**, en az **32 bini de Kürt** idi... Ve yine; bu ülkenin, resmi rakamlara göre **500 milyar**, gayri resmi rakamlara göre **750 milyar dolar** civarında parası “**terörle mücadele**”ye gitti.

Rahmetli **Turgut Özal**, bu işin “silahla” çözülemeyeceğini görünce, “**siyasal çözüm**” bulmaya çalıştı... Aynı dönemde, **Eşref Bitlis Paşa** da “**silahsız çözüm**” için çaba sarf etti...

Ne var ki, her ikisi de, bu çabanın bedelini “**can**”larıyla ödediler... Rahmetli **Turgut Özal**’ın da, merhum **Eşref Bitlis**’in de ölümü, hâlâ şüphelidir ve “**bir cinayete kurban gittiklerine**” inanılmaktadır.

Merhum **Necmettin Erbakan** da “**kısa süreli iktidar**”nda silahsız çözümden yana tavır aldıysa da, onun akıbeti de “**alaşağı**” edilmek oldu...

MÜCADELE VE MÜZAKERE

3 Kasım 2002’de iktidar olan **AK Parti**, bugüne kadar “**Kürt halkı**” ile “**PKK terör örgütü**”nü hep ayırttı... “**Terörle mücadele, siyasetle müzakere**” prensibi içinde hareket eden **Tayyip Erdoğan Hükümeti**, Kürt halkına birçok “**hak**”kını verirken, bir yandan da “**silahsız çözüm**” yolları aramaya başladı.

“Habur Süreci” ve “Oslo Süreci” bunun önemli örnekleridir... Ne var ki; “Türk Derinleri” ile “Kürt Derinleri” el ele verip, bu süreçleri sabote ettiler.

Uygun bir zemin bulunca, bu defa; adına “İmralı Süreci” veya “Çözüm Süreci” adı verilen süreçleri başlatan Erdoğan Hükümeti, gerek “MİT yetkilileri”nin, gerek “BDP kurmayları”nın PKK’nın elebaşı Abdullah Öcalan ile görüşmesini sağladı.

Bu görüşmelerden sonradır ki, Öcalan, PKK’dan “silah bırakmasını” istedi... Bunu istemekle kalmayıp, 30 yıldır mücadelesini verdiği “Bağımsız Kürdistan” talebinden vazgeçtiğini, bundan böyle “Misak-ı Milli” sınırlarına sahip “Büyük Türkiye” için çalışacağını deklâre etti...

AKIL İNSANLAR HEYETİ

Bu gelişmeler kamuoyundan da büyük tasvip görünce; Tayyip Erdoğan Hükümeti, tesbit ettiği “63 Akil İnsan”la 4 Nisan günü Dolmabahçe’deki Konutu’nda bir toplantı yaptı ve onlardan “Sürecin faydalarını halka anlatmalarını, halkın da süreçle ilgili düşüncelerini öğrenip, kendisine rapor etmelerini” istedi...

4 Nisan’dan itibaren “Türkiye’nin 7 bölgesi”ne dağılan, benim de içlerinde bulunduğum 63 Akil

İnsan; “Akan kan dursun, artık analar ağlamasın” dediler... Bu arada halkın “soru”larını, “endişe”lerini ve “korku”larını tek tek not ettiler.

“Halkın endişeleri” şunlardı:

“Türkiye bölünecek mi?.. Türkiye eyaletlere mi ayrılacak?.. Teröristbaşı Apo serbest mi bırakılacak?”

Elbette “soru”lar da vardı...

İnsanlar diyorlardı ki;

“PKK’nın başına taş mı düştü ki, devletle uzlaşmaya yanaştı?.. Devlet, terörlle mücadelede aciz mi kaldı ki, Apo’yla görüşüyor?”

İşin doğrusu; PKK’nın da başına taş düşmedi, devlet de aciz kalmadı...

Devlet ve PKK anladılar ki, “öldürmek”le bir yere varılamıyor... Sen “terörist” öldür, o da senin “asker”ini öldürsün!..

Nereye kadar?..

30 yıldır devam eden “Kan Dâvâsı”na son verildi ve “Apo’nun talimatı” ile, 8 Mayıs’tan itibaren PKK “sınırı terk etmeye” başladı.

Ama “saldırı”lar 8 Mayıs’tan çok daha önce dur-

durulduğundan, “yaklaşık 6 aydır” hiçbir eve “şehit tabutu” gelmiyor, dolayısıyla hiçbir ana da ağlamıyor.

OPERASYON BÖLGELERİNDE PİKNİK

Dahası, yine son birkaç aydır, Kürt halkı; bir zamanlar “bombaların patladığı, kurşunların vızır vızır uçtuğu” bölgelerde şimdi “piknik” yapmaya, oralarda “namaz”larını eda etmeye başladı.

Sadece bu bile “Çözüm Süreci”nin ne kadar başarıyla yürüdüğünün göstergesidir.

Artık Türk halkının da, Kürt halkının da yüzleri gülüyor.

Kürt halkı süreçten o kadar memnun, o kadar mutlu ki, “Devlet ile PKK arasına sıkışmak”tan kurtuldu... Düne kadar “T.C.”nin resmi günlerini protesto için “kepenk”lerini kapatan Kürt halkı; bu 23 Nisan’da Şırnak’ta olduğu gibi, hem “kepenk”lerini açtı, hem de dükkanların camlarına “Türk bayrağı” astı!..

Bu, küçümsenecek bir olay değildir.

Hele bir “süreç” tamamlansın, hele bir “Yeni Anayasa” ya da “çözüm sürecini kalıcı hale getire-

cek yasal düzenlemeler” yapılsın, işte ondan sonra Türk halkı ve Kürt halkı, el ele verirler ve enerjilerini “Türkiye’nin kalkınması” ve “Büyük Türkiye’nin kurulması” için harcarlar...

“Terör sorununu çözmüş bir Türkiye”nin önünde artık kimse duramaz, “dünyanın ilk 10 ekonomisi”ne girmesini kimse engelleyemez!..

“3 milyon Türk ve Kürt’ün birbirleriyle evli” olduğu, “et ve tırnak gibi” birbirine geçtiği Türkiye’yi, hele bundan sonra hiç kimse bölemez, bu topraklarda hiç kimse “ameliyat” yapamaz!..

TAKSİM EYLEMLERİ

Diyorduk ki!..

“Akil İnsanlar Heyeti”nin gezilerinde, onların karşlarına dikilip “protesto” eden CHP’li, ADD’li, TGB’li ve MHP’li grupların yerini bu defa Taksim Gezi Parkı eylemcileri” aldı...

Akil İnsanlar’ın söylemlerine “fikir”le değil, “slogan”la karşılık veren, zaman zaman da, bindikleri araçlara “içi su dolu pet şişe” veya “kaldırım taşı” fırlatan eylemcilerin yerini, Mayıs ayının son günlerinden itibaren “Gezi Parkı eylemcileri” aldı...

Kısaca ifade edilecek olursa;

“Gitti PKK teröristleri,

Geldi Taksim teröristleri!”

Polise “molotof” atmalar, “sapanla taş fırlatma”lar, kaldırım taşıını söküp atmalar, otobüsleri, otomobilleri ve hatta ambulansları yakmalar, eşkiya gibi “yol kesme”ler, “camide bira ve sigara içme”ler, “6 aylık bebeği olan bir kadına saldırıp, üzerine işeme”ler derken, 3 haftalık eylemlerin bilançosu, eski parayla 200 Trilyon’a yaklaştı!..

Bu arada, aralarında “polis”lerin de bulunduğu 4 kişi hayatını kaybetti, birçok kişi yaralandı!..

En başta dedik ya;

Türkiye, “Türkiyelilere bırakılmayacak kadar önemli” bir ülkedir..

Madem “ASALA terörü” ile bir sonuç alınamadı... Madem “PKK terörü” kullanılarak bir “Türk-Kürt çatışması” çıkarılmadı, madem “Sünni-Alevi” veya “Laik-Antilaik” kapışması körüklenemedi, “PKK terörü de sona ermeye başlıyor gibi” olduğuna göre, bir “eylem” daha tezgahlanmalı ki, Türkiye huzur yüzü görmesin!..

Nitekim; Taksim Gezi Parkı’nda “ağaçların sökülmesini protesto” etmek için başlatılan “masum” bir eylem, “illegal örgütler” tarafından “ele geçirildi” ve “Uluslararası istihbarat örgütlerinin isteği” doğrultusunda yönlendirildi.

DIŞ ORGANİZASYON

Bu eylemler o kadar “güdümlü” ve o kadar “organize” eylemlerdi ki; Amerikan CNN International televizyon kanalı, İngiliz BBC kanalı ve Reuters Ajansı, daha “eylemler başlamadan 15 gün önce” Taksim’e “karargâh” kurmuşlar, “canlı yayın araçları” kiralamışlar, “Irak’ın işgali günlerinde, Bağdat’ta 10 savaş muhabiri görevlendirir”ken, Taksim için “13 savaş muhabiri” görevlendirdiler.

Suriye’de, Beşşar Esad diktası 100 bin insanı katlederken “Suriye’den canlı yayın yapmayan” CNN, ne ilginçtir ki “Taksim’den 6 saat canlı yayın” yaptı.

ABD ise, Taksim olayları ile ilgili “Bir günde 3 açıklama, 3 haftada 15 resmi açıklama” yaptı ve “Türk polisinin orantısız güç kullanması”(!)nı eleştirdi.

Bu arada, yine “CIA destekli direniş örgütleri”nin organize ettiği “twitter ve Facebook grupları”ndan, Başbakan Tayyip Erdoğan’ın “diktatör” olduğuna dair “mesaj bombardımanı” başlatıldı... Erdoğan’a “istifa” çağrıları yapıldı.

Tüm bunlar;

“IMF’ye borcunu ödemiş, işsizlik ve enflasyon oranını düşürmüş, 3. havaalanlarını ve 3. Köprü’yü yapmaya başlamış, ekonomik büyüme oranı ise 17 Avrupa ülkesinin toplamından daha iyi duruma gelmiş bir Türkiye”nin ilerlemesinden rahatsız olan ülkelerin “Türkiye’yi karıştırma çabaları”nan başka bir şey değildi.

O kadar değildi ki;

Tayyip Erdoğan, “Durmak yok, yola devam” derken, eylemciler şimdi de “Duran Adam” eylemi başlattılar... Bu demekti ki; birileri, Türkiye’ye “dur” demek istiyor...

BU DA GEÇECEK

“Halkın oyuyla iktidar yüzü göremeyecek” olan CHP’nin de şiddetle ve büyük bir hiddetle katkı verdiği eylemler, Türkiye’de, elbette “kaos”a yol açtı... Ne var ki; her şey kontrol altında!.. 8 ay sonra “mahalli seçim” var... Erdoğan’ın “istifa”sını isteyenler, 8 ay sonra “halkın şamarı”nı yiyecekler...

AK Parti’nin Ankara, İstanbul ve Kayseri başta olmak üzere bazı illerde düzenlediği mitinglere katılan “insan seli”, öyle görünüyor ki, muhalefeti silip süpürecek!..

Ve Türkiye; bir süreliğine ertelenen “Çözüm Süreci”ni başarıya ulaştırıp, eskiden olduğu gibi yine “iri ve diri” olacak...

“Batı”ya ve “yerli uşak”larına rağmen!..

Çözüm sürecine ne oldu?

Gezi Parkı çerçevesinde yasal ve yasal olmayan gösterilerle yoğunlaşan Türkiye gündemi, 2013 yılının ilk aylarında başlayan, Türkiye'nin en önemli gündem maddesinin geri plana atılmasına neden oldu. Gezi Parkı'nda yeşili koruma güdüsüyle ortaya çıkan ancak kısa bir sürede «Hükümeti» sokak eylemleri ve yasadışı saldırılarla devirme çabasına evrilen bu gösteriler, çözüm süreci rafa mı kaldırıldı sorularının daha sık sorulmasına neden oldu. Yazıda asıl olarak çözüm sürecine ilişkin değerlendirmelere yer verilecek olmasına rağmen Gezi Parkı çerçevesindeki gelişmeleri de kısaca değerlendirmekte yarar görüyorum.

İstanbul Taksim'de yapılacak olan yayalaştırma projesi ve ardından Topçu Kışlası'nın yeniden yapılması konusunda çevreci göstericilerin başlattığı eylemler kartopunun çığa evrilmesi gibi, bir anda tüm ülkede gösterilerin yapılmasına neden oldu. Çevreci gruplar tarafından başlatılan gösteriler hem Türkiye içinden hem de yurtdışından ciddi bir provokasyon ve dezenformasyon desteğiyle tüm dünyada önemli bir gündem maddesi haline getirildi.

Sokaklarda eylem yapan grupları üç ana başlık altında toplayabiliriz: Birincisi, çevreci motivasyonla demokratik toplantı ve gösteri hakkını kullanan gruplar. İkincisi, Türkiye'nin bir çok yerinde tencere-tava ile akşamları hükümeti protesto eden gruplar ve son olarak, bu eylemleri kendi amaçları

doğrultusunda kullanan yasadışı sol örgütler ve marjinal gruplar.

Bu grupların ilk ikisinin hedefinde hükümet ve politikaları yer alırken üçüncü grup bulanık suda avlanmak isteyen, kitleyi amaçları doğrultusunda şiddete yönelten yasadışı gruplardır. Türkiye ile sorunu olan uluslararası güçlerin de kısa sürede devreye girmesiyle ülke bir anda ciddi bir tehdit ile karşı karşıya kalmıştır. Tüm dünyada birçok ülkede yaptıkları operasyonlar ile ön plana çıkan, en son Tahrir Meydanı'nda boy gösteren OTPOR ve CANVAS gibi, barışçıl gösteriler ile seçilen ülkelerdeki iktidarları devirmeyi amaçlayan örgütler ilk günlerin ardından hızlıca alana girmişlerdir. Türkiye'de uzun süredir istikrarsızlaştırma için fırsat arayan bu örgütler, Gezi olaylarının ilk günlerinde sürecin iyi yönetilememesi fırsatını çok iyi değerlendirmiş ve hızlıca alana inmişlerdir. Bu örgütlerin temel stratejisi olan «şiddet içermeme» ise sol örgütlerin alana inmesiyle bir anda şekil değiştirmiş, ülkede «melez» bir istikrarsızlaştırma çabasına dönüşmüştür.

Gezi Parkı olayları, gelinen aşamada «çevreci» bir eylem olmaktan çıkmıştır. Yukarıda sözünü ettiğim sadece Hükümet ile değil «Türkiye» ile hesabı olan yasadışı sol örgütlerin alana girmesi, uluslararası güç odaklarının yoğun desteği ve 15 Haziran'da eylemlere devam kararının alınması aynı gece Gezi Parkına müdahale edilmesi sonrası alevlenen gösteriler, kısa sürede olayların bitmeye-

ceğini göstermektedir. Türkiye gündemini «esir» almaya çalışan bu güçler ve içerideki uzantıları, şu an Türkiye'nin tüm enerjisini vermek zorunda olduğu Anayasa ve Kürt meselesinin çözümü konularının önünü tıkamaktadır. AB'den gelen üst düzey destek açıklamalarına bakıldığında bir taraftan demokratikleşme, yeni anayasa ve Kürt meselesi konusunda Türkiye'den çözüm beklerken, diğer taraftan tüm bu çalışmalarını esir alan vandalizm ve şiddet eylemlerine açık destek vermesini anlamak mümkün değildir.

Haziran sonunda Meclis'teki anayasa çalışmalarının tamamlanması öngörülmektedir. Gerilen bu siyasi ortamda bu çalışmalar nasıl ilerleyebilecek? Ak Parti kendi anayasa taslağını Meclise getirirse referandum için gereken desteği Meclis içinden nasıl ve kimlerden bulacak?

AKİL İNSANLAR HEYETİ

Sokak eylemleri ile başlayan şiddet içeren bu eylemler, Türkiye'nin en önemli sorunu olan Kürt meselesinin çözümünü en azından "medyatik" anlamda ikinci plana itmiş ve bir şekilde "unutturmuştur". Oysa 2013 başından bu yana terör durmuş, terör örgütü elemanları Mayıs ayı itibarıyla Türkiye'yi terk etmeye başlamışlar ve bu sakin ortamda "aklı selim" ile Kürt meselesine toplumun büyük çoğunluğunun kabul edebileceği ortak bir çözüm arayışının içine girilmiştir.

Bu arayışlardan birisi kuşkusuz Nisan-Mayıs aylarında Kürt meselesinin çözümüne yönelik oluşturulan Akil İnsanlar Heyetleridir. Heyetler Türkiye'nin değişik bölgelerinde toplantılar yapmıştır. Toplumun değişik kesimlerinden oluşan Heyet üyeleri, gittikleri bölgelerde «çözüm süreci»nden ne anladıklarını «kendi bakış açılarıyla» toplumla paylaşmışlardır. Ortak noktaları çok olsa da Heyet üyelerinin tümünün aynı düşünmediği, aynı çözüm önerilerini paylaşmadığı bilinmektedir. Zaten Heyetleri teşkil eden irade, yani Hükümet, bu heyetlere sınırları ve içeriği önceden belirlenmiş yeknesak bir görev tevdi etmemiştir. Bu açıdan Akil İnsanların oluşum kompozisyonu ve Kürt meselesine yaklaşımları detaylarda farklılık arz etmiştir. Kanımca Akil İn-

***Türkiye gündemini
«esir» almaya
çalışan bu güçler ve
içerideki uzantıları,
şu an Türkiye'nin
tüm enerjisini vermek
zorunda olduğu
Anayasa ve Kürt
meselesinin çözümü
konularının önünü
tıkamaktadır.***

sanlar Heyetinin süreçteki en önemli katkısı, Kürt meselesinin PKK terörünün olmadığı bir dönemde toplumda daha rahat tartışılmasını sağlaması olmuştur. Sadece gittikleri bölgelerde değil, görsel ve yazılı medyada çok yoğun bir katılım göstererek oluşturdukları kamuoyu ile çözüme yönelik “ortak bir akıl” oluşması için ciddi bir çaba harcadılar. Öte yandan Heyetler gittikleri bölgelerde kamuoyunun nabzını da ölçme fırsatı bulmuş oldular. Özellikle, İç Anadolu, Akdeniz, Karadeniz, Ege ve Marmara bölgelerinde halkı daha yakından dinleme fırsatı yakaladılar. Heyet üyelerinin alan bilgilerini, halkın görüşünü raporlaştırıp Hükümete sunmaları fotoğrafın bütününe görme açısından ciddi katkı sağlayacaktır.

Kuşkusuz Kürt meselesine çözüm arayışlarının en önemlisi yeni Anayasa çalışmalarına dayanmaktadır. Yeni anayasa yapılmadan Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt meselesine kalıcı çözüm bulunması mümkün değildir.

oluşturmasının yararlı olduğu kanaatini taşıyorum. Sanıyorum Heyetler tarafından hazırlanan raporlar, Hükümetin bundan sonra atacağı adımlarda yol gösterecek veri dağarcıklarından birini teşkil edecektir. Bu çerçevede, Heyet üyelerinin bir kısmına itirazıma rağmen, yöntem olarak sürecin anlatılması ve halkın sürece bakışının anlaşılması adına Akil İnsanlar Heyetlerinin çalışmalarının sürece katkısı olduğunu düşünüyorum.

ANAYASA ÇALIŞMALARI

Kuşkusuz Kürt meselesine çözüm arayışlarının en önemlisi yeni Anayasa çalışmalarına dayanmaktadır. Yeni anayasa yapılmadan Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt meselesine kalıcı çözüm bulunması mümkün değildir. Bu açıdan Gezi Parkı ile sembolize edilen gerginlik anayasa gündemini ötelemektedir.

Örgüt talepleri ve Kürt meselesinin çözümü konusunda konuşulan hususlar temel olarak 7 noktada toplanabilir.

1. Öcalan'ın durumu
2. Kandil'in durumu
3. Dağdaki teröristlerin durumu
4. PKK içindeki yabancıların (%30' a yakın) durumu
5. Demokratik özerklik ya da yerel yönetimlerin güçlendirilmesi
6. Anadilde eğitim
7. Vatandaşlık

Bu yedi maddenin ilk dördü doğrudan PKK ve terör örgütü ile ilgili, son üç tanesi ise Kürt meselesi ve doğrudan anayasa ile ilgilidir. Bu üç hususta bulunacak olan çözümün hukuksal olarak kaynağı anayasa olmak zorundadır. Mevcut 1982 Anayasası hükümleri yerinde durdukça bu hususlarda «yasal» düzenlemeler yeterli olmayacaktır. Ancak yeni anayasada bu hususları düzenleyecek olan hükümler Türkiye'nin çoğunluğunun kabul edebileceği çözümler olmak zorundadır.

AK Parti'nin vatandaşlık tanımı konusunda etnik tanımdan arındırılmış nötr bir tanım yapmak istediği biliniyor. Vatandaşlık tanımı konusunda BDP ile ortak bir noktaya ulaşabilir. Ancak anadilde eğitim ve bölgesel yönetim talepleri konusunda AK Parti'nin önerisinin BDP ve PKK tarafından kabul edilmesi zor görünüyor. Aynı şekilde BDP ve PKK'nın talepleri AK Parti ve seçmeni tarafından onay almaz. Bu iki konuda uzlaşa ya da orta bir noktada buluşmak kolay değil. BDP'nin özerk yönetim ve anadilde eğitim konularında anayasal bir değişiklikte Türkiye'nin çoğunluğunu ikna edebilmesi mümkün değil. Zira getirilecek öneriler referandumda halkın yarısından fazlasının oyunu almak zorunda.

SİLAHLAR SUSTURULDU PKK TASFİYE OLACAK MI?

Örgüt 2013 başından bu yana eylemlerine son verdi ve 8 Mayıs'tan itibaren ülkeyi terk etmeye başladı. Bu olay orta vadede çözüm adına çok önemli bir aşamadır. Uzun vadede ne olacağına ilişkin bugünden yorum yapmak kolay değil. Bu konuda PKK liderleri ve BDP'li siyasetçilerin söylemleri üzerinden bir analiz yapılabilir.

Öcalan ve BDP'li siyasetçilerin bir kısmı açık bir şekilde silahın devrinin bittiğini artık mücadeleye siyasetle devam edeceklerini açıkladılar. Ancak PKK'nın Kandil'deki liderleri kısa ve orta vadede silaha veda etmeyi düşünmüyorlar. Türkiye'den çekilmeye zorla evet ama silah bırakmaya hayır tavrı devam ediyor. Bu bir taktiksel söylem değil Kandil'in gerçeği. Kandil uzun bir süre daha sigorta olarak gördükleri silaha veda etmeyi düşünmüyor. Nitekim BDP'li Aysel Tuğluk 11 Nisan'da Radikal'de PKK'nın geleceği ile ilgili önemli bir iddiada bulunuyor. Tuğluk, **PKK'nın Kürtlerin var olduğu her yerde (buna**

Türkiye hariç demiyor) bir çeyrek asır daha varlığını sürdüreceğini, Suriye'de bir süre daha silahlı, İran'da yakın gelecekte tekrar silahlı Avrupa'da kurumsal vs. varlığını sürdüreceğini ifade ederek bunu herkes bilmek durumunda şeklinde uyarıda bulunuyor. Tuğluk devamla Öcalan'ın yeni kurgusunda PKK'nın Türkiye dışına geri dönüşsüz biçimde çıkarmak hedefinin olduğunu altını çiziyor.

Tuğluk'un bu ifadelerine ilave olarak Selahattin Demirtaş'ın Taraf'ta Neşe Düzel'e verdiği mülakata da göz atmak gerekiyor. Demirtaş, Kandil'e mektup taşıma sürecinde yaptığı görüşmelerde Kandil'in endişelerini doğrudan görme şansı elde etmiş. Demirtaş'a göre Kandil, geri çekilme barış değildir geri çekildikten sonra önemli olan Kürt meselesinin demokratik yollarla çözülmesi ve sürecin içinin demokrasi ile doldurulması gerektiğidir diye düşünüyor. Ancak ardından da uyarı geliyor. Kandil **"eğer üzerimizde bir baskı olursa biz yeniden Türkiye'ye silahlı olarak dönmek zorunda kalabiliriz. Bu durumu daha da kötüleştirebilir"** diyor.

Burada sorulması gereken temel soru şudur? **BDP ve PKK'nın demokratikleşmeden anladığı ile Ak Parti'nin ve Türkiye'nin demokratikleşmeden anladığı aynı şey mi?**

Demirtaş'a göre geri çekilme bir barış değil. PKK'nın silah bırakması barış sürecinin "silahsızlanma ve normalleşme" denilen son aşamasında olacak. Geri çekilme birinci aşama. İkinci aşamada ise Türkiye'de yasal reformlar ve anayasal değişiklikler yapılacak. Bu yapıldıktan sonra PKK silah bırakacak ve dağdan inecek.

Çözüm sihirli ve siyasi kültürümüze uzak bir kelimedede yatıyor: «Uzlaşma.» Vurup kırmadan, yakıp yıkmadan başta Meclis zemininde olmak üzere orta bir yol bulmak zorunda Türkiye.

Öcalan'a göre silahlı mücadelenin miadı dolmuş, siyasi mücadele süreci başlamışsa PKK kendini tasfiye etmeyi düşünmeli değil mi? Son günlerde kamuoyuna yansıyan bilgilere göre dağa çıkış devam ediyor. Bu aşamada siyasi çözümü zorlamak yerine insanları dağa çıkmaya teşvik etmek çok da anlamlı olmasa gerek.

Birinci aşamada yani geri çekilme aşamasında herhangi ciddi bir sorun en azından şimdilik görünmüyor. Ancak ikinci aşamada ne olacak?

Demirtaş'ın söylediği gibi yasal reformlar ve anayasal değişiklikler nasıl yapılacak? Geri çekilme gibi en azından göreceli basit bir işlemde bile uzun süredir ayak direten PKK ikinci aşamada acaba nasıl ayak diretecek? Ya da daha açık bir şekilde soracak olursak PKK ve BDP kendi anayasa önerisini ne kadar diretecek? BDP'nin anayasa önerisi kabul edilmezse ve örgüt üzerinde bir baskı hissederse yeniden silahlı saldırılara devam edecek mi? Tuğluk'un ifade ettiği gibi PKK 25 yıl daha silahlı varlığını sürdürecektir ise anayasa sürecinde

istediğini alamayan örgüt yeniden silaha sarılacak mı?

Bu soruları sormanın zamanı daha gelmedi diyebilirsiniz. Hatta bu sorular sürece zarar verir de diyebilirsiniz. Ancak BDP'nin anayasa teklifine baktığımızda bu soruları sormamız gerektiği kaçınılmaz olarak ortadadır. BDP anayasa teklifinde Türkiye bölgelere ayrılıyor. Altan Tan da çözümün eyalet sisteminde olduğunu söylüyor. BDP'nin anayasa önerisi kabul olmazsa ne olacak? Kürt meselesinin demokratik çözümü mutlaka eyalet sistemi, bölgesel parlamento ile mi çözülmek zorunda? BDP'nin anayasa önerisinin Meclis'te Ak Parti dahil hiçbir partiden onay alamayacağı açık. O halde BDP kendi anayasasını zorla dikte edemeyeceğine göre çözüm nasıl olacak? Yani Demirtaş'ın söylediği gibi örgüt, üzerinde baskı hissedip yeniden teröre mi dönecek? Tuğluk'un ifadelerinde zaten 25 yıl daha silahlı mücadeleye devam edecek olan PKK'nın, Türkiye'de yeniden silahlı saldırılara başlamayacağı nasıl garanti edilecek?...

Çözüm sihirli ve siyasi kültürümüze uzak bir kelimedede yatıyor: «Uzlaşma.» Vurup kırmadan, yakıp yıkmadan başta Meclis zemininde olmak üzere orta bir yol bulmak zorunda Türkiye.

Silahların sustuğu, çatışmaların olmadığı yeni dönem, çözüm için önemli fırsatlar sunuyor. Bu fırsatları, uzlaşma kültürü içinde Kürt meselesinin kalıcı çözümü için adımlar atarak kullanmak gerekiyor. Bu ise taleplerin maksimizasyonundan değil optimizasyonundan geçiyor. Taraflar, durduğu pozisyonlardan çıkarak Türkiyeli bir uzlaşma arayışı içine girmelidir.

Çözümünden Rehabilitasyona BARIŞ SÜRECİ

Yaşanan son güncel olayların biraz gölgesinde kalsa da “**ÇÖZÜM SÜRECİ**” aslında ülkemiz adına son 30 yılın en önemli gelişmelerinden birisidir. Merkezinde terör olan ve hepimizi her anlamda ilgilendiren bu süreç, ilk kez bu kadar ciddi ve gerçekten çözüme dönük ele alındı ve gelişmeler bu paralelde devam etti.

Belki de ilk kez “**mutlu sona gidecek yolun**” ilk tüneline ışık görüldü. İlk tünel diyorum çünkü henüz yolun başındayız, daha gidilecek çok yol, aşılacak çok tepe, mücadele edilecek oldukça zor “**tabiat**” şartları var.

Bunu biraz daha net görebilmek adına kısa bir “tahattur” (hatırlama) turuna ihtiyacımız var. Şöyle ki;

Bu mesele ile ilgili olarak çeşitli dönemlerde kısmi gelişmeler sağlanıyor ancak hadisenin terör boyutu sürekli gündemde olduğu için her defasında çözümsüzlük tekrar ön plana çıkıyordu. Yani **anaların gözyaşı dinmediği sürece bu hadise** çözüme ve barışa doğru **evrilemeyecek, sorun bitmiş sayılmayacaktı**.

“Çözüm Süreci” dediğimiz olgunun ilk adımı çatışmaya son vermek, silahların bırakılması, örgüt militanlarının sınır dışına çıkması olarak belir-

lendi. Bu aşama “**anaların gözyaşını dindirme**” ve Anadolu’nun her yanına her gün ulaşan şehit cenazelerinin “anaların yüreğinde meydana getirdiği yangını söndürme” aşamasıydı. Bana göre özenle, dikkatle ve başarı ile yürütülüyor. Umarım böyle devam eder ve ilk adımda elde edilen başarı, diğer adımların atılmasına da zemin hazırlamış olur.

Biliyorsunuz; Kürt Meselesi dediğimiz olay sadece terörden ibaret değil. Sosyolojik, psikolojik, etimolojik, iktisadi, tarihi boyutları var meselenin. Buradan yola çıkarak şu gerçeğin altını çizmek mümkündür:

Olaya kendi pencerelerinden bakanların olumlu görüşlerinin bir potada eritilmesi ve ülkemizin ortak paydaları etrafında bir üslup geliştirilmesi şarttı. Yani herkesin çözüme yönelik olumlu kanaatlerinden mutlaka istifade edilmeliydi. Hadise nihai çözüm amaçlı ve ortak paydalar etrafında bütüncül olarak ele alınmalıydı.

Yıllar sonra bu gün konuştuğumuz çözüm sürecinde bunların birçoğu gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Bu nedenledir ki bugün çözümden ve barıştan bahsedebiliyor ve millet olarak umutlanabiliyoruz.

Tam da bu sırada konuşulması gereken asıl konu “**bundan sonrası**” ile ilgilidir. “Çözüm Süreci”,

ilk tünelden çıkış, ilk ve en önemli adımlardan birisi ise bundan sonra hangi adımlar atılmalı, diğer tünellerden nasıl geçilmelidir? Özellikle sivil yapılanmaların, aydınların, meslek örgütlerinin, akıl insanların, bilim insanlarının, bu konuya yıllardır kafa yormuş olanların bundan sonraki süreci ısrarla ve hassasiyetle ele almaları, irdelemeleri, önerilerini somut olarak ortaya koymaları gerekir.

Bu konudaki en büyük sorumluluk geçmişten bugüne siyasi kadroların, aydınların ve iletişim misyonu taşıyanlarındır. Bu konu netameli, zor ve risklidir. Biraz cesaret ve samimiyet ister. Geçmişteki siyasi kadroların çok büyük mesuliyetleri vardır çözümün gecikmesinde.

Mesele bir kere tamamen insani bir meseledir. Problemin içinde görünen veya potansiyel olarak içine girme ihtimali olan herkesi, bu memleketin ortak paydalarını sever, benimser ve paylaşır duruma getirmek şarttır.

Devlet ancak son yıllarda eğitim, sosyal yardımlaşma, köy yol ve suları gibi alanlarda vatandaşına gerçek anlamda ulaşabilmiştir. Sağlık hizmetleri ile devlet ancak son birkaç yılda bölgenin bütün insanlarını 1. sınıf vatandaş yapabilmiştir. Bunlar çözüm adına atılmış çok önemli adımlardır. Özellikle Kürt kimliğini kullanarak siyaset yapanların da aynı ciddiyeti ve samimiyeti göstermeleri gerekir. Tavırlarını çözümden yana koymaları gerekir. Gerginlik

üzerinden siyasi ve manevi rant elde etmeyi tamamen bırakmaları gerekir.

Mesele bir kere tamamen insani bir meseledir. Problemin içinde görünen veya potansiyel olarak içine girme ihtimali olan herkesi, bu memleketin ortak paydalarını sever, benimser ve paylaşır duruma getirmek şarttır. Bunun öncelikli gereği cehaleti ve zarureti ortadan kaldırmaktır.

Bazı Pratik Öneriler:

1- Bölgede birlik ve beraberlikten yana olan,

huzur isteyen ve genel ortak paydalarımızı paylaşan insanlar, esnaflar, kanaat önderleri, müspet oluşumlar ve sivil toplum kuruluşları ile samimi diyaloglar sürdürülmeli, var olanlar daha da güçlendirilmelidir.

2- Yıpranmış, güvenilirliğini yitirmiş, daha çok rantçı ve çıkarıcı olarak bilinen kişiler, aileler ve kurum temsilcisi unvanı elde etmiş şahısların devlet adına "kendilerine temsil keyfiyeti" atfetmeleri, bu paralelde ilişki geliştirmeleri ve siyasette ön plana çıkmaları engellenmelidir.

3- Ekonomik kalkınma, yatırım ve buna bağlı olarak istihdam oluşturma girişimleri kesintiye uğratılmamalıdır. Yeni teşvik yasası ile bölgeye farklı imkânların sağlanması girişimi ciddi bir biçimde takip edilmeli, bu alandaki suistimaller önlenmeli ve sonuçlandırılması konusunda gereken irade her fırsatta ortaya konulmalıdır. Köye dönüş ve Köy Koruculuğunun rehabilitasyonu da üzerinde durulması gereken iki önemli konudur.

4- Eğitim ve sağlık gibi alanlarda vatandaş mutlu eden uygulamalar hassasiyetle sürdürülmeli, varsa sorunlar hızlıca giderilmeli, bu konuların olumsuz propaganda malzemesi yapılmasına fırsat ve imkân verilmemelidir.

5- Sokak olaylarında ve kalkışma görünümü verilmek istenilen hareketlerde asayiş temin etme yaklaşımı yeniden gözden geçirilerek Çözüm Sürecini olumsuz etkileyebilecek yaklaşımlar gözden geçirilmeli, buna göre yeni bir model şekillendirilmelidir. Bölgenin diğer illerinde de (eksiklikleri giderilmiş olgunlaştırılmış) yeni ve daha çağdaş yaklaşımlar benimsenmelidir.

6- Son İstanbul olayları ve buna bağlı olarak özellikle Adana, Ankara, İzmir gibi illerde meydana gelen olaylar bu konudaki ihtiyacı bir kere daha gözler önüne sermiştir. Güvenlik güçleri ve kolluk kuvvetleri bu tip olayların içerisinde yer alanları çok iyi analiz etmeli, örgütün artık şehir merkezlerinde "sosyalleşme" sürecine girdiğini göz ardı etmemelidir.

7- Güvenlik kuvvetlerimiz özellikle rehabilitasyon anlamında desteklenmeli, kin, öfke ve özellikle intikam duygusu ile hareket edilmesinin (etmesinin) önüne geçilmelidir. Güvenlik güçlerinin

psikolojik olarak sokakta eylem yapanların provokatif yaklaşımlarına karşı daha metanetli ve sağduyulu olmak mecburiyetleri vardır. Çünkü güvenlik güçleri hukukun koruyucusu ve kanunun uygulayıcısıdır.

8- Ciddi ve samimi Kanaat Önderlerinden daha çok yararlanılmalı, onların toplum üzerindeki nüfuzlarından istifade edilmelidir. Bu kişilerin yapıcı ve yatıştırıcı fonksiyonları belirgin hale getirilerek gerektiği kadar öne çıkarılmaları sağlanmalıdır.

9- Hükümetin (Devletin) gerçekten adaleti temin etme ve kalkınmayı tesis etme düşüncesinde olduğu, hak ve özgürlükler noktasında samimi olduğu, bu konuda atılan adımlar somut olarak ortaya konularak daha çok anlatılmalıdır.

10- Dezenformasyonlar, süreci akamete uğrattacak çeşitli hareket, iddia ve yaklaşımlara karşı sarsıcı ve metanetle ve aynı dille mücadele edilmelidir. Bu konuda daha etkili bir iletişim gerçekleştirilmeli,

lokal mecralar daha çok ve sık kullanılmalıdır.

11- Terör ve benzeri kaos ortamlarının bölgenin ilerlemesine, yatırım almasına, istihdam sorununu büyütmesine sebep olduğu net ve açık bir biçimde örneklerle anlatılırken, devletimizin kuşatıcılığında herhangi bir eksiklik olmadığı, Çözüm ve arkasından gelecek Barış Süreci ile bu kuşatıcılığın uygulama zemininin daha da güçleneceği usulüne uygun olarak anlatılmalıdır.

12- Demokratik hakların silahla elde edilemeyeceği, hak ve özgürlüklerin konuşarak, anlaşarak, diyalog ve hoşgörü ile takip edilmesinin mümkün olduğu ve bu usulle ilerleme kaydedildiği örnekleri ile ortaya konulmalıdır.

13- Hükümet, bir eliyle kuvveti ve kargaşaya meydan vermeme gücünü ortaya koymak adına yumruğunu masaya vururken, diğer eliyle şefkatini, merhametini, adalet hissini ve demokrasiden asla vazgeçilmeyeceğine dair iradesini her fırsatta açık-

lıkla ortaya koymalı, bu konuda ölçü kaçırılmamalıdır.

14- Gençlerin, özellikle çocukların örgüt sempatizanı, sonra da militanı olmasının sosyolojik, psikolojik sebepleri çok ciddi olarak ortaya konulmalı, bu hususta gereken çalışmalar yapılmalı, eğitim bu gerçekler ışığında şekillendirilmelidir. Çözüm Sürecinin yapılacak çalışmalarla Barış Sürecine evrilmesi ve bu husustaki rehabilitasyonun başarılı olabilmesi biraz da bu gerçeğe bağlıdır. En başından beri bu kirli savaşın içerisinde olan çocuklar her anlamda “ayrı ve özel” olarak değerlendirilmeli, ihtimam gösterilmeli ve ülke adına, bu ülkenin ortak paydaları adına kazanılmalıdır.

Böylelikle yörede her zaman geçerli olan “Kuvvetli olan haklıdır!” vakiasının “Haklı olan kuvvetlidir” gerçeği ile yer değiştirmesinin sosyolojik bir değişim süreci ile temin edilmesi şarttır.

15- Sayın Başbakanımızın öncülüğünde bu sorunun çözümü konusunda çok samimi adımlar atıldı. Çok dürüst ve yapıcı yaklaşımlar ortaya konuldu. Devlet bütün unsurları ile ellerini her vesile ile bölgeye ve insanına uzattı. Kollarını bütün Türkiye’ye açtı. Milletimiz, Doğu ve Güneydoğu’yu bütün insanları ile birlikte kucakladı. Bu kucaklamanın, vatandaşına sevgi, şefkat ve adaletle yaklaşmanın, kucaklayıcı ve kuşatıcı şefkat üslubunun “her şeye rağmen” devam ettirileceği her vesile ile ihsas ettirilmeli, hissettirilmeli ve paylaşılmalıdır.

16- Ülke genelinde milliyetçi söylemlerin bölgedeki olaylarla yeniden tırmandırılmaya çalışıldığı, bölgedeki milliyetçi söylemlerle örtüştüğü ve karşılıklı olarak birbirlerini besledikleri gerçeğine uygun itidal, sağduyu ve demokrasiye dayalı bir siyaset dili öne çıkartılarak, ülkenin ve yönetim otoritesinin bu dili kullanacağı ortaya konulmalıdır.

17- Farklı sivil siyasetin gelişip güçlenmesi desteklenmeli, yerel yönetimlerin güçlendirilerek

“çoğulcu katılımdan” korkulmadığı açıkça gösterilmelidir.

Bu kısa vadeli pratik önerilerden sonra daha kapsamlı, kalıcı ve uzun soluklu bir süreç yönetimi açısından yapılması gereken çok önemli uygulamalar da vardır.

Çözüm Süreci’ni kalıcı bir Barış Süreci’ne dönüştürmenin yolu da bu uygulamalardan geçmektedir:

AŞİRETLER’İN SÜRECE İNTİBAKININ SAĞLANMASI

Çözüm Süreci sırası ve sonrasında üzerinde durulması gereken en önemli kavramlardan birisi de Doğu ve Güneydoğu’da var olan, Türkiye’nin bir çok ilinde de ayrıca etkili olabilen Aşiret yapılanmalarıdır. Bu yapılanmaların Yeni Türkiye’ye, sürece ve sürecin bütün evrelerine intibakı için yapılacak önemli işler vardır. Bunları kısaca gözden geçirebiliriz:

Aşiretlerin marjinalleşmelerinin önüne geçilebilmesinin sağlanması,

Aşiretlerin sosyal, ekonomik ve siyasi gücüne dayanarak bölgede çeşitli haksızlıklara sebebiyet vermelerinin önlenmesi,

Aşiret mensuplarının çocuklarının içerisinde bu toplumun her kesiminin kabullenebileceği ve yine bu ülkenin bütün renklerini kabul edebilen örnek insanlar yetiştirilmesi,

Kendi içlerinden çıkmış bu örnek insanlar aracılığı ile aşiretlerin sosyolojik ve psikolojik bir eğitim sürecinden geçirilerek sosyalleştirilmeleri,

Böylelikle yörede her zaman geçerli olan “**Kuvvetli olan haklıdır!**” vakiasının “**Haklı olan kuvvetlidir**” gerçeği ile yer değiştirmesinin sosyolojik bir değişim süreci ile temin edilmesi şarttır.

VAROŞ’ların Sürece ve Sonrasına İntibakının Sağlanması

Yıllardır süren terör veya başka sebeplerle İstanbul, Adana, Mersin, İzmir başta olmak üzere çeşitli şehirlere göç eden çok önemli bir nüfus var. Göçle gelen ve bu şehirlerin varoşlarına yerleşen kalabalık ailelerin çocukları her zaman için “po-

tansiyel risk” özelliği taşımaktadır. Çeşitli olumsuz yapılanmalar bu potansiyel riski kendi amaçları adına kullanabilmekte, bu ailelerin çocuklarını ve gençlerini kendi emellerine alet edebilmektedirler. Bu “varlığın” da en kısa sürede Çözüm Süreci ve arkasından gelecek Barış Süreci’ne adapte edilmesi, kazanılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda önemli gördüğüm hususlar şunlardır:

Okul öncesinden başlayarak ilköğretim ve lise seviyesinde özel eğitim ve sosyalleşme programları geliştirmek,

Eğitici eğitimi ile bu programları uygulayacak eğitimcileri yetiştirmek; bu eğitimciler aracılığı ile ciddi, samimi, özverili ve bu ülkenin geleceğini huzurlu kılmak adına tutarlı bir program yürütmek,

Varoşlardaki çocukların (özellikle ilköğretim aşamasından itibaren) yukarıdaki amaçlar da gözetilerek eğitilmelerini sağlamak,

Bu potansiyel risk gurubunun Türkiye’nin temel değerleri ve ortak paydaları etrafında eğitilerek sosyalleştirilmesini temin etmek,

Kendi dil, adet, gelenek ve benzeri değerlerinden vazgeçmeden de bu ülkenin ortak paydalarını sahiplenmelerinin mümkün olabileceğini kendilerine göstermek ve benimsetmek,

İnsan hakları, demokrasi, hukuk gibi normların bu ülkenin her ferdi için olmazsa olmaz değerler olduğunu bünyelerinde içselleştirmek,

Temel insani değerleri öğretmek ve benimsetmek gerekmektedir.

MANEVİ DİNAMİKLERDEN DAHA FAZLA YARARLANILMASININ ÖNEMİ

Doğru bilinen ve doğru yaşanan manevi değerlerin ülkemizin ortak paydaları ile bütünleştirilmesinin “insanımızın eğitilerek sosyalleştirilmesi kap-

samında” rehabilitasyonun vazgeçilmez bir unsuru olduğunun kabullenilmesi gerekmektedir..

Çeşitli toplumsal olaylarda sükûneti temin ve provokasyonları önleme gibi hususlarda gerçek kanaat önderlerinden yararlanılmasının önünün açılması sürece her zaman katkı sağlayacaktır.

Manevi değerlerin belirli kesimlerin tekelinden kurtarılmasını temin etmek ve bölgedeki insanlar üzerinde sömürü aracı olarak kullanılmasının önüne geçmek anlamında isabetli olacaktır.

Manevi değerlerin gerçek nüansları ve özellikleri ile halk tarafından anlaşılmasını, benimsenmesini, doğruların yıllardır bu konuda gündemde olan yanlışların yerini almasını sağlamak rehabilitasyon sürecinin olmazsa olmazları arasındadır.

Özellikle dini değerlerin çocuklardan başlanarak bütün bireylere doğru öğretilmesini gerçekleştirmek Çözüm Süreci'nin Barış Sürecine dönüştürülmesi ve kalıcı olabilmesi adına önemlidir.

Özellikle dini değerlerin çocuklardan başlanarak bütün bireylere doğru öğretilmesini gerçekleştirmek Çözüm Süreci'nin Barış Sürecine dönüştürülmesi ve kalıcı olabilmesi adına önemlidir.

Manevi değerler arasında sayılabilecek olumlu yöresel örfler, gelenekler ve adetlerin geleceğe “doğru bir biçimde” taşınmasını temin etmek ve bu “yerel manevi değerlerden” olumlu anlamda istifade etmek zorlukların aşılmasında ve gereken hoşgörü ortamının temininde önem arz eden bir husustur.

SON SÖZ...

Ülkemiz ve insanımız 30 yılı aşkın bir süredir devam eden terör ve yaşanan olaylarla ilgili çok ağır bedeller ödemiştir. Maddi ve manevi kayıplarımız tahmin bile edilemeyecek kadar çoktur, büyüktür ve ağırdır. Teröre bulaşarak gençliğini, hayatını ve geleceğini yitiren gençlerimiz, bunların yüreği yanık anneleri vardır. Anadolu'nun her ilinde şehidine ağlayan yüreği yangın yeri anneler vardır. Tahribat büyük, acılar ağır, sürecin izleri herkesin canında, bedeninde, yüreğinde, ailesinde, geçmişinde ve bugününde gayet belirgindir. Bu izleri silmek kolay olmayacaktır. Çok samimi ve dirayetli bir süreç yönetimi gerekmektedir.

Zaten ben sürece şimdilik sadece “Çözüm Süreci” diyebiliyorum. Dile getirmeye çalıştığım hususlarla birlikte ciddi bir rehabilitasyon gayretinden sonra çözüm BARIŞ'a dönüşecek ve umarım kalıcı bir huzur hakim olacaktır.

Önemli adımlar atılmış, eşik aşılmıştır. Geline nokta bugün bile oldukça önemlidir. Bu sürece katkı sunan herkesi ülkemiz adına tebrik etmemiz, kendilerine emek ve cesaretlerinden dolayı şükranlarımızı sunmamız gerekir. Bu kadar ağır bedellerden sonra “Çözüm Süreci”nden vazgeçmeyen, kararlılıkla bu süreci devam ettiren ve çok olumlu sonuçlar elde edenlerin emeğinin, gayretinin, iyi niyetli çabalarının boşa gitmemesi gerekir. Çözüm'ün ciddi rehabilitasyon uygulamaları ile mutlaka kalıcı bir barışa dönüşmesi hepimizin gönlünden geçen, arzuladığımız bir sonuçtur.

Said Nursi: “Unsur lazım ise bize İslamiyet kafidir”¹

Abdulhamid dönemi, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerine tanıklık eden Said Nursi, içinden çıktığı Kürt toplumunun ve genel olarak bütün Müslümanların üç ana problemi olarak değerlendirdiği “cehalet, zaruret ve ihtilaf” tan kaynaklanan tehlikeleri, İslami hamiyeti baz alarak bertaraf etmeyi hedefleyen, medreselerin yeni bilimlerle tanışmasını ve Arapça, Türkçe ve Kürtçeyi de içerecek çok dilli bir eğitim programını esas alan Medreset-üz Zehra Üniversitesinin kurulmasını sağlamak için 1907 yılında İstanbul’a gelir. Abdulhamid döneminde bu amacına ulaşamaz. 1908 Meşrutiyetini “Eski hal muhal, ya yeni hal, ya izmihlal” diyerek alkışlar. 1911 yılında Sultan Reşat’ın Rumeli seyahatine katılır ve projesinin kabul edilmesini sağlar. 1914 yılında Van’da temeli atılan üniversitenin kuruluşu Savaş’tan dolayı gerçekleşemez. Cumhuriyetin ilk yıllarında da bu konudaki ısrarını devam ettiren Said Nursi, yeni rejimin dinle barışık olmayan, onu karşısına alan çizgisini fark edince Ankara’dan ayrılarak Van’a, kendisini yeni bir başlangıca götürecek fikri ve manevi serüvenine doğru yola çıkar.

Said Nursi’nin ikinci Meşrutiyet sonrasına denk gelen İstanbul yılları milliyetçilikle doğrudan tanıştığı yıllardır. İstanbul’un her tarafında açılmaya başlayan etnik dernekleri “sebeb-i tefrika-i kulüp” olarak niteler.² 1909- 31 Mart Ayaklanmasından sonra geri döndüğü Kürdistan’da bütün aşiretleri

dolaşarak Meşrutiyetin ilanı üzerine beliren istifhamları gidermeye çalışır ve milliyetçiliğe ilişkin temel bakış açısını, bu görüşmelerden derlediği karşılıklı soru ve cevaplardan oluşan 1911 tarihli Münazarat isimli eserinde ortaya koyar.

“Frenk illeti” olarak değerlendirdiği ve İslam milletlerinin birliğini parçalamak için kullanılan bir tefrika unsuru olarak gördüğü milliyetçiliğin,³ aşiret asabiyetinin aşılmasına sağladığı katkıyı tesbit ve teslim eden Bediuzzaman, bir üst aidiyetle Müslüman ferdin hamiyetinin de inkişaf edeceğini belirtir. Bu anlamda milli hamiyet, dini hamiyetin ancak bir cüzü olabilir; onun yerini alamaz, ona alternatif olamaz. 1911’de katıldığı Rumeli Seyahatinde, tren yolculuğu sırasında görüştüğü milliyetçi bir öğretmenle arasında geçen hamiyet-i milliye, hamiyet-i diniye tartışmasında, milli hamiyetin toplumun tüm tabakalarını kuşatamayışına ve ebedi hayat inancının yokluğu durumunda bu dünyacılığın yol açacağı hodgamlığa işaret ederek, dini hamiyetin üstünlüğüne ve kapsayıcılığına vurguda bulunur.⁴

Milliyet fikrinin insanı harekete geçiren gücünün farkında olan Bediuzzaman, bunu şöyle ifade eder:

“Ey Kürtler! Görüyorum ki, bizde pınar yoktur. Onun için, uzaktan gelen taaffün eden bir suyu içiyoruz. Eskisi gibi istibdadı görüyoruz. Öyle ise, gayret ediniz, çalışınız; sebab-i saadetimiz olan meşru-

tiyeti takviye için, fikr-i milliyeti haffâr yapıp, mârifet ve fazileti eline veriniz. Şu yerlerde de bir kungân atınız; ta bir kemâlât pınarı bizde de çıksın. Yoksa daima dilenci olacaksınız, ya susuzluktan öleceksiniz. Hem de, dilencilik para etmez.”⁵

Bediuzzaman, Münazarat isimli eserini “Azametli Bahtsız Bir Kıt’anın, Şanlı Tali’siz Bir Devletin, Değerli Sahipsiz Bir Kavmin Reçetesi” olarak tanımlar. Reçete, yine kendi deyimiyle “Ekrad reçetesidir”. Bediuzzaman’ın hükümeti hekime benzettiği ve teşhis konulma sürecini ele aldığı temsilden hareketle, cehalet hastalığının ilaçlarını içeren reçetenin önce yerel dilde, sonra resmi dilde yazılmasına ilişkin yaklaşımı, yerel dilin yerel düzeydeki iletişimde veri alınması ve yine havuz/pınar temsiliyle anlattığı idari adem-i merkezîyetçiliğin, Bediuzzaman’ın çok etnili Müslüman toplumların birlikte yaşama modelinin esaslarını teşkil ettiğini göstermektedir. Bu çerçevede, Kürtler açısından bakıldığında bu, Kürtlerin yerel düzeyde kendi dillerini serbestçe kullanabilmeleri ve kültürel değerlerini yaşatabilmelerini öngörür.

Bediuzzaman, Ernest Gellner'ın ifade ettiği,⁶ milliyetçi siyasal doktrinini iki önermesini de reddeder:

1- "Bizi bizden olanlar yönetebilir": Bediuzzaman, bu "biz"i "dil, din ve vatan açısından ortaklaşanlar diye tanımlar. Bununla birlikte din'i tek başına da yeterli görür.⁷ Bir başka açıdan ise, bunu şöyle ifade eder: "Evet hem şan u şeref-i millet-i İslâmiye, hem sevab-ı âhîret, hem hamiyet-i milliye, hem hamiyet-i İslâmiye, hem hubb-u vatan, hem hubb-u din ile müteahassis olmalıyız."⁸

2- "Etnik sınırlarla siyasi sınırların örtüşmesi": Unsuriyete dayalı bir siyasi yapılanmayı reddettiği için böyle bir zorunlu örtüşmeyi de kabul etmez. Her millete bir devlet anlayışını reddettiği gibi, her devletin sadece bir milletin devleti olması gerektiği anlayışına da itiraz eder.⁹ Bu yüzden, 1920 yılında Sevr'deki barış görüşmelerinde Ermenileri temsil eden Bogos Nubar Paşa ile Kürt Şerif Paşa arasında Paris'te imzalanan ve bağımsızlık yolu açık olmak üzere, özerk bir Kürdistan ile Ermenistan kurulmasını öngören mutabakata, "Kürtler camia-yı İslamiye-i Osmaniye'den ayrılamaz" diyerek muhalefet eder.¹⁰

Said Nursi, insanların kavimler halinde yaratılmalarını, tearuf ve teavün amacına bağlar. Farklılıkların husumet ve ihtilaflara kaynaklık etmesini milliyet asabiyetinin menfi kullanımı olarak niteler.¹¹ Günümüz açısından bakıldığında ise mevcut durumu veri olarak alır. Ona göre milli devletler günümüzün bir gerçeğidir ve milliyetçi bağlanma sosyo-politik bir olgudur. Bu yüzden, toplumsal ve siyasi meselelerle uğraşanlara bunu yok saymalarını önermek doğru değildir. Önemli olan milliyet duygusunun müsbet kullanımı, yani İslam'a tabi ve diğer kavimleri ötekileştirmeyen bir temelde ele alınmasıdır.¹²

Menfi milliyetçilik ırkçılığın kaynağıdır; insanlık tarihinin en kanlı sayfalarını teşkil eden iki dünya savaşının ve sömürgeleştirmenin ana müsebbibidir. "Öteki"ni yutarak beslenen bu milliyetçilik, küfri bir karakter taşır. Bediuzzaman milliyetçilik yapmayı önermez. Milliyetçiliğin müsbet kısmının sahip olduğu aidiyet sunmayı ve dayanışma duygularını harekete geçirme vasıflarını olumlu bulur ancak bunları "muvakkat" olarak niteler; menfi milliyetçiliği ise kesinlikle reddeder.¹³ Yirminci yüzyılın ilk ya-

rısında, komünizmin sahip olduğu çekiciliğe atıfta bulunarak, milliyetçilikler çağının geçtiğini söyler.¹⁴

Türkleri ve Arapları İslam'a olan hizmetlerinden dolayı öven Said Nursi, Türklük ve Araplığın İslam'dan ayrı düşünülmemeyeceğini belirtir.¹⁵ Kürtleri de Türklerle beraber yaşamaya davet eder. Dini reddeden Kürt milliyetçiliğini de şiddetle reddeder:

"Böyle ebedî bir uhuvveti tesis eden ve dualarıyla bana yardım eden ve içinde Kürdlerin ekseriyeti mutlakası bulunan üçyüz elli milyon kardeşi, unsuriyet ve menfi milliyet fikrine feda etmek ve o mübarek hadsiz kardeşlere bedel, Kürd namını taşıyan ve Kürd unsurundan addedilen mahdud birkaç dinsiz veya mezhebsiz bir mesleğe girenleri kazanmaktan yüz bin defa istiaze ediyorum!.."¹⁶

Aynı durum, İslam'dan soyunan Türk milliyetçileri için de geçerlidir: "...ilhadda giren ve Türkün hakikî bütün mefahir-i milliyesini taşıyan İslâmiyet milliyetinden çıkmak isteyen adamları Türk bilmiyoruz, Türk perdesi altına girmiş firenk telakki ediyoruz!"¹⁷

Kemalizm'in İslam'ı protestanlaştırma, bidatlere dayalı bir reforma tabi tutma anlayışını kabul etmez.

Dinin gelişmenin önünde engel olduğu iddiasını, tarihten örnekler vererek reddeder. İslam'ın evrenselliğine vurgu yaparak dinin ulusallaştırılmasına muhalefet eder. İslam'ın milliyet toprağına dikilemeyeceğini belirtir.¹⁸ Norveçli araştırmacı Camilla T. Nereid'in isabetle teşhis ettiği gibi, Nakşi hareketinden farklı olarak, Said Nursi'nin Kemalizm'e itirazı "ideolojik" bir nitelik taşır; yeni kurulan toplumun üzerine oturtulduğu normatif değerler açı-

Menfi milliyetçilik ırkçılığın kaynağıdır; insanlık tarihinin en kanlı sayfalarını teşkil eden iki dünya savaşının ve sömürgeleştirmenin ana müsebbibidir. "Öteki"ni yutarak beslenen bu milliyetçilik, küfri bir karakter taşır.

Çözüm süreci, “Şark vilayetlerindeki vatandaşlar”(Kürtler) ve “cenup tarafındaki dindaşlarla” (Araplar) barışma, helalleşme ve yeniden birlikte yaşama iradesinin çoğulculuk üzerinden tesisine dönük bir süreçtir.

rine bina edilen Kemalist reformların tahrip kabi-

sından bir sorgulama içerir. ¹⁹ Aynı şekilde dinin beşeri bir kurum olarak milli bünyeye mal edilmesine de karşı çıkar.²⁰ İbadet dilinin Türkçeleştirilmesini, dine karşı işlenmiş büyük bir cinayet sayar. Kemalizm’i, temel taşları sağlam olmayan, bidatları esas alan, kainattaki fitrat kanunlarına muhalefet ettiği için muvaffak olamayacak bir hareket olarak değerlendirir. Kemalizm’in görünür başarısını, tahribin kolay olmasına bağlar ve nefse esaret üzere

linden olduğunu söyler. Kemalizm’in Arap ve Kürt etnik kimliğini asimilasyona dönük politikalarını eleştirir.²¹

Son tahlilde, Said Nursi, milliyetçiliği batı kaynaklı, seküler karakterli, imani duruşla bağdaşmayan,²² hakka karşı tarafgirliği öne çıkaran, adalet ve şefkatten yoksun, dini hamiyetin sağladıklarıyla mukayese edilemeyecek bir dünya görüşü ve tavır alış olarak görür. Müslümanların milliyetini yalnız İslam olarak tanımlar.²³ Milliyetçilik insanlığı çatışmaya sürükleyen, Müslüman toplumların yatay düzeyde birbirleriyle kardeşlik ilişkileri geliştirmelerine ket vuran, dikey düzeyde de devletleri sadece kendi ulusal çıkarları peşinde koşturan, doğurduğu sonuçlar itibariyle, insanlık barışı için ciddi tehdit kaynağı olan bir ideoloji ve akımdır. Milliyetçiliğin olumsuz etkileri, İslam’ın asabiyyet-i cahiliyyeyi söküp atan, onun yerine “müminler ancak kardeştir” hükmü gereğince, müminler topluluğunu birbirine bağlayan nurani bağları kuvveden fiile çıkarılarak aşılabilir. Herkesin kavmi kimliği ve kültürü ilahi bir

ayettir; bu fitri aidiyet Müslümanlar için bir kimliğe dönüşmemelidir; aksi taktirde asabiyyet-i cahiliyye ihya edilmiş olur.²⁴

Bu arka plan üzerinden çözüm sürecine baktığımızda Bediuzzaman Said Nursi açısından şu noktaların altını çizebiliriz:

-Çözüm süreci, “Şark vilayetlerindeki vatandaşlar”(Kürtler) ve “cenup tarafındaki dindeşlerle” (Araplar) barışma, helalleşme ve yeniden birlikte yaşama iradesinin çoğulculuk üzerinden tesisine dönük bir süreçtir.

-Said Nursi ulemaya intisap ettikten sonra bile geleneksel Kürt kıyafetini çıkarmamış, Kürtçeyi 20 yaşlarında öğrenmiş, Kürtçe düşünüp Türkçe yazdığını beyan etmiştir. Osmanlı döneminde kaleme aldığı yazılarına Said-i Kürdi imzasını koymuştur.

-İçinden çıktığı Osmanlı Kürt toplumunun problemlerini çözmek için büyük çaba sarf etmiş, Kürdi ufku daha sonra Osmanlı, İslam ve insanlık kürelerini kapsayacak şekilde genişlemiştir.

-Bediuzzaman, İslami karakterli Kürt oluşumları içinde yer almış, Kürtlüğün millet görünümünün kültürel biçimine destek vermiş ancak her ulusa bir devlet şeklindeki ulusçu önermeyi reddetmiştir. “Türk’e, Arab’a, Fars’a caiz olan Kürd’e neden caiz olmasın?” sorusunu reddederken, ulusal devletin etnik çoğulculuğun reddine dayalı inşasına aktif olarak muhalefet ederek aslında Kürd’e caiz olmanın anılan kavimlere de caiz olmadığını söylemiştir.

-1926 yılından itibaren, Kürdi mahlasını terk etmiş, Kürdi görünümüne son vermiş, Kürtçülük ithamlarını şiddetle reddetmiş ancak Kürtlerin dilleri, mezhepleri ve gelenekleri üzerindeki baskılara muhalefetini sürdürmüştür.

-Bediuzzaman açısından ulusal devletin türdeşleştirici politikalarının meşruiyeti yoktur. Etnik kimliklerin kamusal görünürlük kazanması, dil yasaklarının kalkması, 1921 anayasasının vilayet özerkliğine dayalı adem-i merkeziyetçiliği Bediuzzaman’ın ortaya koyduğu perspektifle uyumludur. Şiddetsizlik ise insan olma halinin birinci şartıdır.

Netice itibarıyla, Kürtlüğü insani durumun te-nevvününün bir rengi olarak kabul eden ancak bu

renkle ulus devlet biçimi arasında bir zorunluluk ilişkisi kurmayan Bediuzzaman, millet halini sosyolojik bir veri olarak alırken bunun ulusçuluk ideolojisine dönüşmesini ve siyasi bir kimlik haline gelmesini kabul etmez.

KAYNAKÇA

- 1 Bediuzzaman Said Nursi, Nutuklar, Asar-ı Bediyye içinde, Abdulkadir Badıllı(der.) (İstanbul:Elmas Neşriyat, 2004), s.451.
- 2 “Hem bizde ibtida-i Hürriyet’te, -Babil kal’asının harabiyeti zamanında “tebelbül-ü akvam” tabir edilen “teşa’ub-u akvam” ve o teşa’ub sebebiyle dağılmaları gibi- menfi milliyet fikriyle, başta Rum ve Ermeni olarak pekçok “kulüpler” namında sebep-i tefrika-i kulüb, muhtelif milletçiler cem’iyetleri teşekkül etti.” Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 499.
- 3 “Hususan dessay Avrupa zalimleri, bunu İslâmlar içinde menfi bir surette uyandırıyorlar; tâ ki, parçalayıp onları yutsunlar.” Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 499.
- 4 “Onun için uhuvvet-i milliye ne kadar da kavî olsa, onun bir perdesi hükmüne geçebilir.” A.g.e., s.499.Bu tartışma için bk. Bediuzzaman Said Nursi, Asar-ı Bediyye, Abdulkadir Badıllı, Der. (İstanbul: Elmas Neşriyat, 2004), s.384-391.
- 5 A.g.e., s. 305.
- 6 Milliyetçi doktrin in iki çekirdek önermesi için bkz. Ernest Gellner, Uluslar ve Ulusçuluk, Büşra Ersanlı (çev.) (İstanbul: Hil Yayın, 2008).
- 7 “Cemaatlerin rabitalarında; unsuriyet, milliyet yerine “rabita-i dinî ve sınıf ve vatanî” kabul eder.” Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Sözler (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 50.
- 8 Bediuzzaman Said Nursi, Asar-ı Bediyye, Abdulkadir Badıllı, Der. (İstanbul: Elmas Neşriyat, 2004), s. 420.
- 9 “İslâmiyetle eskiden beri imtizaç ve ittihad eden, ciddî dindar ve dinine samimî hürmetkâr Türklük milliyetine bütün bütün zıt bir surette, frenklik mânâsında Türkçülük namıyla, tahrifdârâne ve bid’akârâne bir fetvâ ile “Türkçe kamet et” diye, benim gibi başka milletten olanlara teklif etmek hangi usuldedir? Evet, hakikî Türklere pek hakikî dostâne ve uhuvvetkârâne münasebettar olduğum halde, böyle sizin gibi frenkmeşreplerin Türkçülüğüyle hiçbir cihette münasebetim yoktur. Nasıl bana teklif ediyorsunuz? Hangi kanunla? Eğer milyonlarla efradı bulunan ve binler seneden beri milliyetini ve lisanını unutmayan ve Türklerin hakikî bir vatandaşı ve eskiden beri cihad arkadaşı olan Kürtlerin milliyetini kaldırıp onların dilini onlara unutturduktan sonra, belki, bizim gibi ayrı unsurdan sayılanlara teklifiniz, bir nevi usul-ü vahşiyâne olur. Yoksa sırf keyfidir. Eşhâsın keyfine tebaiyet edilmez ve etmez!” Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 555.
- 10 Şükran Vahide, Islam in Modern Turkey. An Intellectual

Biography of Bediuzzaman Said Nursi (Albany: State University of New York, 2005), s.146-149. Ayrıca bk. "Kürdler ve Osmanlılık," Bediuzzaman Said Nursi, Asar-ı Bediyye, Abdulkadir Badıllı, Der. (İstanbul: Elmas Neşriyat, 2004), s.519.

11 "Bir nefer takımında, bölükte, taburda, fırkada birer rabıtası, birer vazifesi olduğu gibi, herkesin heyet-i içtimaiyede müteselsil, revabit ve vezaifi vardır. Halita şeklinde gayrı muayyen olsa, tearüf ve teavün olmaz. Unsuriyetin intibahı ya müsbettir ki, şefkat-i cinsiyeyle intiaşa gelir ki, tearüfle teavüne sebeptir. Veya menfidir ki, hırs-ı ırkî ile intibaha gelir ki, tenakürle teanüdün sebebidir. İslâmiyet bunu reddeder." Bediuzzaman Said Nursi, Asar-ı Bediyye, s. 122.

12 "Müsbet milliyet, hayat-ı içtimaiyenin ihtiyac-ı dâhilisinden ileri geliyor; teavüne, tesanüde sebeptir; menfaatli bir kuvvet temin eder; uhuvvet-i İslâmiyeyi daha ziyade teyid edecek bir vasıta olur." Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat, İstanbul:Nesil Yayınları, 1996, s.499. "Asya'da uyanan akvam, fikr-i milliyete sarılıp, aynen Avrupa'yı her cihetle taklid ederek, hattâ çok mukaddesatları o yolda feda ederek hareket ediyorlar." Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s.500.

13 Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat, s.499.

14 "Bir asır evvel milliyet asrı olabilirdi. Şu asır unsuriyet asrı değil. Bolşevizm, sosyalizm meseleleri istila ediyor, unsuriyet fikrini kırıyor, unsuriyet asrı geçiyor." A.g.e., s.559.

15 "Türk, Müslüman demektir. Hatta Müslüman olmayan kısmı Türklükten de çıkmışlar. Türk gibi Araplarda da Araplık ve Arap milliyeti İslamiyetle mezc olmuş ve olmak lazımdır. Hakiki milliyetleri İslamiyettir." Risale-i Nur Külliyyatı 2, Emirdağ Lahikası II, (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 1904.

16 Bediuzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat, s.549.

17 A.g.e., s.551.

18 "Hakikat-ı kâinat içinde kökü yerleşmiş ve hakaik-i kâinata kökler salmış olan Şecere-i Tuba-i İslâmiyet; mevhum, muvakkat, cüz'î, hususî, menfi, belki esassız, garazkâr, zulümkâr, zulmanî unsuriyet toprağına dikilmez!" Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat, s.559.

19 Camilla T. Nereid, In the Light of Said Nursi / Turkish Nationalism and The Religious Alternative, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Centre for Middle Eastern and Islamic Studies-Bergen / USA.

20 "Millet namına, milliyet hesabına, unsuriyete kuvvet vermek fikrine binaen, "Milleti, İslâmiyetle aşlamak istiyoruz." Risale-i Nur Külliyyatı 1, Mektubat, s.559.

21 "Âdeta bir sineğin ısırması için, müdhîş yılanlara arka çevirip, sineğin ısırmasına karşı mukabele etmek gibi bir divanelikle; büyük ejderhalar hükmünde olan Avrupa'nın doymak bilmez hırslarını, pençelerini açtıkları bir zamanda, onlara ehemmiyet vermeyip belki manen onlara yardım edip, menfi unsuriyet fikriyle şark vilayetlerindeki vatandaşlara veya cenub tarafındaki dindaşlara adavet besleyip onlara karşı cephe almak, çok zararları ve mehâliki ile beraber; o cenub efradları

içinde düşman olarak yoktur ki, onlara karşı cephe alınsın." A.g.e., s. 499.

22 "Ebedî ve daimî olan İslâmiyet milliyeti; muvakkat, dağdağlı unsuriyetle bağlanmaz ve aşılalmaz." A.g.e., s.559.

23 "Milliyetimiz bir vücuddur; ruhu İslâmiyet, akli Kur'an ve imandır." Risale-i Nur Külliyyatı 2, Münazarat, (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 1950, haşiye 2.

24 "Camiü'l-Ezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir dar-ül funun, bir İslam üniversitesi Asya'da lazımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfi ırkçılık ifsad etmesin. Hakiki, müsbet ve kudsi ve umumi milliyet-i hakikiye olan İslamiyet milliyeti ile... "müminler kardeşler" Kur'an'ın bir kanun-u esasisinin tam inkişafına mazhar olsun." Risale-i Nur Külliyyatı 2, Emirdağ Lahikası II, (İstanbul:Nesil Yayınları, 1996), s. 1904.

Eğitim sistemi bizi birlikte millet yapabilmeli

Aynı coğrafyada, aynı inanca ve değerlere, ortak bir kültüre sahip toplulukların sadece şive veya dil farklılıklarının körüklenerek, kanlı kavgalara ve ayrışmalara ortam hazırlayan iklimin aktörlerini eğitim düzeninde aramak gerekir?

*İyi planlanmış,
amaç ve
misyonu özellikle
çalışanlarınca
paylaşılan etkili
okulların, milletlerin
kaderinde çok
önemli rol oynadığı
muhakkaktır.*

Bugün yaşadığımız toplumsal problemlerin müessisi, geçmişte alınan kararlar sonucu organize edilen kurumlar ve bu kurumların oluşturduğu felsefenin ürünüdür denilebilir. İyi organize edilmiş etkili eğitim kurumlarının milletlerin kaderinde oynadıkları rolü ve tarihin akışına nasıl yön verdiklerini yaşayarak görmekteyiz.

1800'lü yıllarda Asya Türkiye'sinde sadece ABD'ye ait 435 okulun varlığından bahsedilmektedir. Açılan okulların genel amaç-

larına bakıldığında; bölge halkını "sattıklarını alır hale getirmeleri", yani hazır müşteri yetiştirmek, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatmak, bu yolla Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak

şeklinde formüle edilebilir. Ancak özellikle modern eğitim kurumları vasıtasıyla insanların yaşayış ve düşüncelerini gelenek ve alışkanlıklarını değiştirmek onlara yeni bir biçim vermek şeklinde özetlenebilir.

Yarım asra yakın bir süre Robert Koleji'nin müdürlüğünü yapan, George Washburn, College adlı eserinde; öğrencilerin mezuniyetlerinden sonra kendi memleketlerinin lideri olacak şekilde yetiştirildiklerini beyan etmektedir. Dayanak olarak mezunlarının hangi ülkelerde hangi görevlerde olduğuna dair bir liste yayımlanan liste dikkatle incelendiğinde; okulun misyonu ve ortaya koyduğu uzak hedeflerin nasıl gerçekleştiğini ve mezunlarının özellikle Osmanlı'dan ayrılan ülkelerin kaderlerinde önemli rol oynayan birer aktör olduklarını görüyoruz.

İyi planlanmış, amaç ve misyonu özellikle çalışanlarınca paylaşılan etkili okulların, milletlerin kaderinde çok önemli rol oynadığı muhakkaktır. Çağımızda gerek bilgi çeşitliliği, gerekse bilginin elde edilmiş şekilleri, eğitimin ve okulun, hem yöntemini, hem de amaç ve misyonunu daha önemli hale getirmektedir.

Eğitimin Gayesi Tek Tip İnsan, Tek Düzeye Toplum Oluşturmak Olamaz

Eğitimin amacı hiçbir zaman aynı şeyleri düşünen, aynı şeyleri yapan insanlar yetiştirmek olmamalıdır. Eğitim, asgari müştereklerde uzlaşabilen toplumların ortak tutum ve davranışlar geliştirmesinde öncül bir rol oynar. Yani eğitimin amacı birbirinin aynısı olan insanlar yetiştirmek değil ortak değerlerde, asgari müştereklerde buluşabilen bir neslin yetişmesine kaynaklık etmektir.

Özellikle Cumhuriyetin kuruluşundan sonra bir yandan batı menşeli eğitim organizasyonu çağın şartları içerisinde yeniden dizayn edilirken, öte yandan mahallen kurulmuş, çocuk genç ve yetişkinlerin eğitimlerini bir şekilde üstlenen bir takım gönüllü toplulukların eğitim faaliyetlerine son verilmesi ve tamamen devlet tekeline alınan eğitimin de bürokratik yapılanmanın dar kalıpları içerisinde şekillenmesi ile bu topraklar üzerinde etkili, kaliteli, birleştirici bir eğitim süreci oluşturulamamıştır.

Cumhuriyetimizin Kurumları, Dönemin Entelektüellerinin Etkilendiği Fransız Filozoflarının Ürettiği Bilgi ve Kavramlarla Dizayn Edilmiştir.

20. yüzyıl öncesi Osmanlı devleti topraklarındaki yabancı kültür kurumlarının en eskileri Fransızlara aittir. Osmanlı-Fransız ilişkilerinin Kanuni devrine kadar uzanmasının tabii bir sonucu olarak Osmanlı topraklarında Fransız okullarının ve benzeri müesseselerinin diğerlerinden daha eski olduğu görülmektedir.

Türkiye, Tanzimat'tan sonra batılılaşma teşebbüslerine giriştiği zaman, karşılarında Osmanlı aydınlarının bilinen tek örnek Fransız eğitim sistemi idi. Dolayısıyla devlet tarafından açılan ilk yüksek okullar, Fransız okullarının yöntem ve programlarını taklit etti denilebilir.

Durkheim; Fransız sosyologu ve bir Yahudi hahambaşının oğludur. Toplumcu düşünceleri ve ürettiği sosyal bilimler, Fransız Cumhuriyetinin oluşumunda ve şekillenmesinde önemli rol oynadı. Fransızlar zaman içerisinde 1.2.3. cumhuriyet dönüşümleri ile toplumsal hayatı çağın gereklerine ve değişen insan davranışları ile yeniden organize etmelerine karşın, gelenen noktada Durkheim felsefesinin yarattığı toplumcu insan tipinin etkilerini görmek mümkündür.

“Fikri Hür Vıcdani Hür Nesiller” Hiçbir Zaman Yetiştirilememiştir

Atatürk'ün “Fikri hür vıcdani hür nesiller” yetiştirme vizyonu, Cumhuriyet modernleşmesi içinde okul ve sınıflarda hiçbir zaman uygulama alanı bulamamıştır. Çünkü Türk eğitim sistemi Cumhuriyet tarihi boyunca Fransız sosyolog Durkheimci olarak ün yapmış Ziya Gökalp'in savunduğu sosyolojizm kökenli bir eğitim sistemi olmuştur. Cumhuriyet modernleşmesinin eğitim felsefesi ana blok olarak toplumcudur yani Durkheimcidir. Bu felsefede bireyden çok toplum ön plandadır. Durkheim'e göre “İnsan genel doğruları hazırca, tartışıp araştırmadan toplumdan alır”.

Ziya Gökalp, 1913 ve 1914 yıllarında kendisine önerilen Maarif Nazırlığı (Milli Eğitim Bakanlığı) görevini kabul etmeyerek üniversitede bilimsel çalışmalarını sürdüren, yayan, yazan dönemin ünlü sosyoloğudur. Yeni Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşunu şekillendiren felsefi temellerinin baş aktördür denilebilir. Dönemin sosyal bilimcilerinin toplum hayatına ilişkin ortaya koyduğu kural, ilke ve toplumsal öngörülere bakıldığında Fransız kültür ve edebiyatının dominant etkisini görmek mümkündür. Özellikle Durkheim ve etkilediği Osmanlı aydınının Yeni Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda sergilediği aktif rol mercek altına alındığında bugünkü problemlerimizin kaynağı hakkında ayrıntılı analizlere ulaşabiliriz.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, öğretimin birleştirilmesi (Tevhid-i tedrisat)' ne yönelirken “Halk, medreseliler, mektepliler” diye ‘3’ e bölünmüş olan eğitim ve öğretimin birleştirilmesi konusunda Gökalp'ten etkilendiği bilinmektedir. Kaldı ki Atatürk'ün gerek öğrencilik yıllarında gerekse sonrasında, büyük Fransız İhtilâli'ni hazırlayan düşünürlerin eserlerini ve özellikle, O'nun özgürlük anlayışı konusunda etkilendiği J.J. Rousseau'nun eserlerinin tümünü okuduğunu, 1 Aralık 1921 de T.B.M.M. nde yaptığı bir konuşmasında açıklamıştır.

Cumhuriyet modernleşmesinin eğitim felsefesinin ana blok olarak toplumcu yani Durkheimci bir felsefe ile şekillenmesinin bir sonucu olarak günümüze yansımalarına bakıldığında önemli olan birey değil toplumdur anlayışdır denilebilir.

Dolayısıyla bireyin önemli olmadığı, “**insanı yaşat ki, devlet yaşasın**” anlayışının tersine gelişen, toplumu topyekün tek tipleştirmeye yönelik felsefi anlayış, insan doğasına, insan beyninin yaratılış misyonuyla örtüşmediğinden, kısa süreli olumlu sonuçları görülse de, uzun vadede başarıya ulaşamamıştır. Doğası gereği içinde korku ve baskı yöntemlerini de içeren bu metot toplumsal olayları, zamanla bölünme ve ayrıştırmaları da içinde barındırmanın ötesinde ülkesine, milletine ve yaşadığı yere düşman üreten bir mekanizmaya dönüşmüştür.

Korku ve baskı ile disiplinize edilen topluluk bir yandan kontrol altına alınmayı kısa vadede mümkün kılarken, uzun vadede çizgiden çıkanları veya farklı düşünce sistematiği geliştirenlerin birbirlerini hizaya getirmenin, kendisine benzetme ihtiyacı, şiddette varan yöntemleri geliştirdiği de görülmüştür. Bu eğitim sisteminin yetiştirdiği toplulukların meydana getirdiği kurum ve kuruluşların insanı algılama, yönetme ve ilişki biçimi olabildiğince katı, dışlayıcı ve ötekileştirici bir fonksiyona bürünmüştür.

TOPLUMCU FELSEFENİN BİR ÜRÜNÜ OLARAK ŞEKİLLENEN CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİM SİSTEMİ

Kalabalıkları kontrol altına alma, herkesi birbirine benzetme, çağın yükselen değerlerini tüm topluma yansıtma, herkesin birbirine benzer şeyleri düşünmesi ve her bireyin ulus devlet bilinci ile şekillenmesi ihtiyacı çağın şartlarına uygun yeniden ele alınıp geliştirilemediği gibi zamanla bir tabuya dönüştürülmüştür. “Senin düşünmene gerek yok, çünkü senin yerine bunlar düşünülmüştür”. Sana düşen senden önce düşünenlerin sloganlaştırdıklarını ezberleyip tekrar etmektir. Bu ezberlediğimiz sloganlar okullarda, geçiş sınavlarında, iş başvurularında dolayısıyla hayatın her safhasında sorulur. Bunu bilen kalabalıklar bütün öğrenme aktivitelerini ezber üzerine kurar. Allah’ın çalıştırıp, üretimini, araştırma, düşünme ve öğrenme üzerine kurguladığı beyin uzvu yeterince kullanma alanı tanımadığından zamanla işlevsiz kılar ve sadece ezberlediği sloganlar üzerinde hayatını idame eder. Hal böyle olunca kurguladığı sistemleri de slogan ezberleme mantığı üzerine inşa eder. Tıpkı bugün geldiğimiz noktada eğitim sistemimizin aldığı şekil gibi.

Sınıflar konferans verilen, emredilen, bireysel farklılıkları dikkate almayan, herkesi aynı gören, öğretmeni hep anlatan, öğrencisi dinleyen ve ezberleyen bir konumdan kurtarılamamıştır. Okulun bütün öğrencilerini her sabah dışarıda toplayan, elinde mikrofonla emir ve talimatlar yağdıran, yaş, bireysel farklılık, beyin, öğrenme, hedef vb. eğitimsel kavramları içerisinde barındırmayan, hep bir ağızdan aynı cümleleri tekrarlatarak, bir öğretmen kontrolünde sınıflara doluşturulan bu çocuklar saatler, günler, aylar, yıllarca nasihat, otorite, baskı, ezber, kavga, şiddet kavramları ile mezun olurlar.

Bu çıktılarının oluşturduğu “eğitimi” toplum yapısı, okuma alışkanlığı, bilim, başarı, gelişme, değişme, yüksek hayat standardı, daha çok demokrasi, stratejik düşünme, insana saygı gibi kavramlar geliştirmiyor. Bunun yerine hepimiz aynıyız, yok birbirimizden farkımız, herkes aynı şeyleri düşünmeli, şiddet, ideolojik saplantılar gibi insanın yaradılış amacına ve tabiatına aykırı tutum ve davranışlara sahip insan topluluklarıyla doldu.

Eğitim sistemi, farklılıklarıyla, bireyselliği ile inancı ve değerleri ile önce bireyi temel almalı, bireysel farklılıkları düşman temelli görmek yerine bir zenginliktir psikolojisiyle kucaklayabilmelidir. Bunun için iyi organize edilmeli, bürokratikleştirilmeden yönetilebilmeli, kalabalık kültürü yerine, bireysel gelişimi merkeze alacak bir dönüşümü mutlaka sağlayabilmeliyiz.

Bizi birlikte millet olarak barış ve huzur içerisinde, ortak değerleri merkeze alarak, farklılıkları hoşgörü kültürü ile yaşatacak bir sistemi kurgulayabilmeliyiz.

***Eğitim sistemi,
farklılıklarıyla,
bireyselliği ile inancı
ve değerleri ile önce
bireyi temel almalı,
bireysel farklılıkları
düşman temelli görmek
yerine bir zenginliktir
psikolojisiyle
kucaklayabilmelidir.***

Cumhuriyet Dönemi Eğitim sisteminin Ürünü 60'lı Yıllarda Doğan Nesli Ve 70, 80 ve90'lı Yıllarda Hayat

Daha çok Fransız tipi eğitim sisteminin çıktıkları olan bu nesil araştırma ve öğrenme temelli, düşünme becerileri gelişmiş, sorgulayıcı olmak yerine çabuk dolduruşa gelen, her türlü tahrîge müsait, bilgi dağarcığı ezberlenmiş sloganlarla sınırlı, bilgiye ulaşma zahmetine katlanamayan tipik bir 21.yüzyıl nesli oluştu.

Birilerince eline silah tutuşturulup birbirini öldürenler, sonra da insan hakları dernekleri kurup dünyaca ünlü insan hakları savunucusu olduklarını sandılar. Sanayileşmemiş bir toplumun, olmayan işçi sınıfını varmış gibi gösterip, ünlü sendikalar kurup çalıştıkları fabrikayı, demokrasi ve insan hakları kılıfı ile parlatıp yakan "eğitimli" bir nesil.

Daha çok Fransız tipi eğitim sisteminin çıktıkları olan bu nesil araştırma ve öğrenme temelli, düşünme becerileri gelişmiş, sorgulayıcı olmak yerine çabuk dolduruşa gelen, her türlü tahrîge müsait, bilgi dağarcığı ezberlenmiş sloganlarla sınırlı, bilgiye ulaşma zahmetine katlanamayan tipik bir 21.yüzyıl nesli oluştu.

Aslında Anadolu insanı okulda, hastanede, devlet dairesinde hiçbir zaman adam yerine konulmadı. Yaşadığımız şehirler yaşanabilir değildi. Yolu asfalt, kaldırımları alçak, araçların yavaş geçtiği caddeleri hiç görmedik. Ne hikmetse ve nereye gittiysek yaşamak

için en çok kullandığımız ana yol veya caddeler hep inşaat halindeydi. Gürültüsüz patıltısız bir kent hayatı görmedik.

Sağcı solcu diye ayrıştırılıp, kardeşi kardeşe vurdurdukları 70'li yıllarda, bir avuç çay, yarım kilo toz şeker, bir küçük tüp için günlerce sıra bekledik. Ama yönetenlerin gündeminde yoktu tüm bunlar. Tek kanallı siyah beyaz televizyonumuz tüm bunlar yaşanmıyormuş gibi davranıyordu. Hiyerarşik protokol haberlerini vermekten hastane kapılarında

yaşananları, okumak için gelinen okullardaki kavganın perde arkasını ve sonrasında "siz yönetmeyi beceremediniz haydi evinize" diyen üniformalı silahlıların ayak seslerini göremezdi. Çünkü bizi şekillendiren sistemin ürünü olan karar vericiler daha çok, bu ülke insanının açık kurmadığı dünya çapındaki yabancı okulların ürünüydüler. Hayat tarzları, sistem kurma yöntemleri, insana bakış felsefelerini oluşturan kültürel iklim, bu toprakların bağrında yeşermemişti. Hepsini ithal, hepsini başka değerlere sahip toplulukların içinden çıkan düşünürlerin ürettiği bilgi ile şekillenmişti.

Sağ sol ayrımcılığı önemsizleşince, yeni bir kavgaya nedeni buldu eğitimlilerimiz. Yabancı menşeli okul eğitimi büyüklerimiz, bir yandan Türkçenin bilim dili olamayacağına bu ülke insanını iknaya çalışırken, öte yandan farklı dil ve lehçelerle eğitimin insan hakkından ve faziletinden dem vurmaktaydılar. Farkında veya değil, işi öyle bir noktaya taşıdılar ki, anadil farklılığını binlerce insanın ölümüne sebebiyet veren bir kavganın kaynağı haline getirdiler. Çocuklarını bırakın Türkçeyi, üstüne milyarlarca liralık para vererek İngilizce, Fransızca eğitim veren okullara gönderirlerken, garibim Anadoluluyu Kürtçe eğitim veren okullara gönderemiyor edebiyatı ile rant devşirdiler.

Ne de çok kadersizmişiz özellikle 60 yıllarda doğanlar. Ne kendimiz, ne çocuklarımız için yaşanabilir, yüksek standartlı iyi kentler, kapısında saatlerce beklenmeyen hastaneler, kaliteli eğitim hizmeti sunan okullar, uğruna tartışmaya bile değmeyen "idealler" uğrunda ölmemeyi göremedik, yaşayamadık.

Biz aslında Anadolu'nun ta kendisi idik, ama şairlerimize "öz yurdunda garip, öz vatanında parya" mısralarını yazdıracak sosyal ortamlarda büyüdük.

Ağaç yaşken eğilir atasözü ezberimizdeydi ancak erken çocukluk eğitiminin önemi bilinmiyordu. İlköğretim okuma yazma ile sınırlı, Ortaöğretim hababam kültürlü, en iyi eğitimi verdiğini sandığımız okullarımız dünya sıralamasında yoklardı. Hocalarımızın çoğu nakilci, dilini tam öğrenemediği ülkenin ürettiği bilimi tercümeden öteye geçememiş, bilim olmayınca en kolayı ya vatan millet Sakarya ya da dışarıdan ithal ideoloji bezirganlığı ile dünya kardeşliği safsatası...

Böyle olunca Allah'ın ayrıcalıklı yarattığı insanlığın aklını kullanarak inşa ettiği kurumlar, insana hizmetten, insana eziyet sistemine dönüşüyordu. Hastanelerde adam yerine konulmazlardı. Hasta haliyle bırakın muayene olmayı, sadece ilaç almak için bile saatlerce bekletilirlerdi. Ameliyat masasında doktorlarla bıçak parası pazarlığı yapardı ebeveynlerimiz.

Bireyi birey olarak yok sayan eğitim felsefesinin ürettiği neslin oluşturduğu toplumsal hayatın pratiğinde de çok net görülmektedir. Okulda, hastanede devlet dairesinde, hatta karakolda her türlü siyaset, ideoloji kavgası, dünyayı kurtarma gibi üst perdeden ithal fikirler oluşmakla birlikte, insanın değersizleştiği ortamlar oluştu. Çünkü biz aslında görünürde vardık, ama değerli olmadığımız için hiçbir zaman yaşamıyorduk. Hep üst perdeden konuşurduk, vatani, milleti ve dünyayı kurtarma gibi... Ancak sorumlu olduğumuz konumdan insanı değerli kılacak, çevresini yaşanabilir yapacak bir

şey yapmadık. Somut olarak aslında bir şey üretmiyorduk. **Başkalarının ürettiğini, kötü eğitildiğimiz okulların bize ezberlettiği kadarıyla sloganlaştırıp bilgiçlik taslıyorduk.**

Ezberlenmiş sahte sloganların kılavuzluğunda yürüdükleri yolda, kendileri ile aynı sloganları tekrar etmeyenleri düşman ilan edip, bu toprakları yıllarca anarşi ve terörün alanı haline getirdiler. Slogan neslinin eli kanlı liderleri kahraman, önder gibi sıfatlarla ilahlaştırılıp peşlerine binlerce insanın takip etmesine zemin hazırlanıyordu. Kötü eğitim sisteminin yetiştirdiği “önderlerin” taklit edildiği, kahraman ilan edildiği bu topraklar üzerinde, pranga vurulan beyinler ilim, yüksek ahlak, güzel sanatlar ve her hangi bir bilim alanında etkili olamadı. İnsan hayatını anlamlı kılacak, bilim dünyasına katkı yapacak, yaşadığı toprakları yaşanabilir hale getirecek katma değeri üretemediler. Dünya çapında bilim adamı yetiştirilemedi, tüm dünyaya mal olacak bir marka üretilmedi.

Sonuç olarak, mevcut eğitim sistemi ile yetişen insan kaynaklarımızın dizayn ettiği toplumsal hayatımızın ürettiği problemler ortadadır. Geldiğimiz noktada “farklılıklarımız zenginliğimizdir” anlayışı yerine, farklılıklarımız şiddet, bölünme, düşman, aykırılık gibi kavramların yerleşmesine neden oldu. Bu gün farklılıklarımız ile birlikte biz bir arada yaşamalıyız deyip yola çıkanları hainlikle suçlayacak kadar düşmanlık, kin ve nefret üreten bir sistem ile karşı karşıyayız. Üzerinde Mevlanaları, Yunus Emreleri yetiştiren bu topraklarda tüm dünyaya yayılan hoşgörü ve “yaratılanı hoş gör yaratandan dolayı” diyen felsefenin yerine kin, nefret, ayrımcılık, ötekileştirme, hor görme gibi hasletleri hangi eğitim sistemi, nasıl bir yetenek ile geliştirdi.

Çağın şartlarına uyarlanmayan, katı yapılandırılmış, tek tipçi, ulusalcı eğitim sistemleri, dünyayı kasıp kavuran diktatörler, katiller, despotlar yetiştirebileceği gibi toplumun önemli bir kesimini şiddete yatkın kalpleri taşlaşmış bir hale getirebilir. Tüm şiddet eylemlerinin kaynağının üniversite öğrencileri olması bize eğitim sistemi hakkında oturup düşünmemizi gerektirmiyor mu? Bu gün en fazla terör eylemine sebep olanların, eline silah alıp içi boş sloganlarını zorla baskıyla, terörle kabul ettirenler, başka ülke insanların ürettiği ideolojileri, okuma zahmetine bile katlanmadan sloganları ile yola çıkanları, bu ideolojileri uğruna katlettikleri ülke insanlarını görmeyerek bunları ilahlaştırıp toplum önderi olarak sunan katiller gökyüzünden mi indiler?

Son yıllarda özellikle eğitim sektörüne yapılan alt yapı yatırımları ve sistemin özgülleştirilmesine yönelik düzenlemelerin gerçek hayatta yerini alması için yapılması gereken çok iş var. Yapılan değişim ve dönüşümlerin okul eğitimine yansıtılması, okulların etkili bir eğitim hizmeti sunabilir hale getirilmesi hayati önem arz etmektedir. Bu hizmetlerin sadece Milli Eğitim Bakanlığının hiyerarşik yapısı içinde hayat bulmasını beklemek gerçekçi olmaz. Vizyonu net olarak ortaya konulmuş eğitim felsefesinin toplumun tüm katmanlarında karşılık bulması gerekir. Şiddet üretmeyen, birbirlerine düşmanca bakmayan, aklını kullanabilecek yöntemlerin okul eğitiminin içinde hayat bulduğu bir eğitim düzeni için okul eğitimine herkesi ortak etmemiz lazım. Özellikle sivil olarak organize edilmiş okulların, sivil toplum kuruluşlarının, kişi kurum ve kuruluşla-

rın desteği ve aktif katılımı ile etkili eğitim organize edilmelidir.

Kaynakça

- Başbakanlık, Atatürk Araştırma Merkezi arşivi ve yayınları.
- Şişman, Adnan; 20.YY. Başlarında Osmanlı Devletinde Yabancı Devletlerin Kültürel ve Sosyal Müesseseleri, Ankara,2006
- Hesapçıoğlu, Muhsin; Türkiye’de Cumhuriyet Devri Eğitim Hareketlerinin Dayandığı Felsefi Eğilimler, Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2010

Gezi Parkı Eylemlerinin Anatomisi

Türkiye, üç haftayı aşkın süredir, daha önce tanıklık etmediği ve bu nedenle de teşhis etmekte zorlandığı bir eylem türüyle karşı karşıya. Taksim Gezi Parkı'ndaki düzenlemeye yönelik protestoyla başlayan olaylar, polisin aşırı şiddeti ve hükümetin yanlış teşhisinden beslenerek, kısa süre içinde, ülkenin dört bir yanına yayıldı. Başlarda çevre duyarlılığı üzerinden mobilize olan eylemciler, bir süre sonra, özne olma arayışından özneliği kaybetmenin tetiklediği öfkeye, katılımcı demokrasi talebinden demokratikleşmeye duyulan tepkiye, iktidara ses duyurma motivasyonundan iktidarı alaşağı etme hevesine, birbiriyle telif edilemeyecek amaca ve duyguya sahip birçok çevreyi bünyesine kattı.

Gösterilerin gücü, mesajı ve evrildiği yön

Gösterilerin etkisi ve gücü, yaşanan duygu patlamasında; akıldan çok duygunun, muhakeme yerine vicdanın açığa çıkmasında; mesajın soyutluğunda, bir kelimeye, kavrama, duyguya sıkışmamasında; göstericilerin kolaylıkla bir sınıfla, partiyle, ideolojiyle özdeşleştirilmemesindeydi. İlk başlardaki gösterileri tanımlayan bu durum, siyasetin daha önce karşılaşmadığı ve bu yönüyle de, AK Parti iktidarının karşılaştığı en kırılgan gelişme olma özelliğini ifade ediyor(du). Nitekim hükümet cenahından yapılan ilk açıklamalardaki sertlik de durumun kırılganlığını ve tanımlama zorluğunu yansıtıyordu.

Ancak günler ilerleyip kalabalıklar arttıkça gösteriler, meydan tecrübesi daha fazla, siyasal terminolojisi daha güçlü, AK Parti karşıtlığı daha keskin

ve polisle çatışmada daha dayanıklı olanların hâkim olduğu bir yapıya dönüştü. Meydan(lar) boşalıp tekrar dolmaya başladıkça, gösteriler Gezi Parkı'nı veya Taksim'i aşıp bütün ülkeye, meydanları aşıp yollara, sokaklara ve evlere yayıldıkça özgünlüğünü kaybetmeye başladı. Gösteri(ciler) tanımlanmaktan ve siyaset-üstünlükten aldığı gücü kaybetmeye ve Türkiye siyasal haritasının geleneksel fay hatlarına konumlandırılmaya başla(n)dı.

Kısacası, gösteriler başladıktan kısa bir süre sonra, eylemciler kimlik, eylemler de misyon değiştirmeye başladı. Bu süreç devam ettikçe, gösteriler ilk günkü kurucu ve öngörülemez gücünü/etkisini yitirmeye başlayarak, siyasetin geleneksel karşıtlıklarını besleyen yeni bir çatışma unsuruna dönüştü ve dönüşmeye de devam edecek. Türkiye

Kısacası, gösteriler başladıktan kısa bir süre sonra, eylemciler kimlik, eylemler de misyon değiştirmeye başladı. Bu süreç devam ettikçe, gösteriler ilk günkü kurucu ve öngörülemez gücünü/etkisini yitirmeye başlayarak, siyasetin geleneksel karşıtlıklarını besleyen yeni bir çatışma unsuruna dönüştü ve dönüşmeye de devam edecek.

siyasetinin geleneksel siyasi fay hatları bu yeni enerjile beslenerek tekrar gün yüzüne çıkmaya başladı. Tam da burada, gösteriler başlardaki kurucu ve üretken işlevini tamamladı. Bugün, bitirildiğinde halen eski kurucu işleviyle ele alınması ve siyasetin demokratikleşme performansını arttırması kısmen muhtemel gösteriler, sürdürüldüğünde hem bu etkisini yitirecek hem de göstericiler tarafından da arzu edilmediğini sandığım şekilde, geleneksel siyasal kutuplaşmalara odun taşıyan bir işlev yüklenecektir.

GÖSTERİCİLERİ ANLAMAK, GÖSTERİLERİ ANLAMLANDIRMAK

Bu kısa betimlemeden de anlaşılabilceği üzere, göstericilerin kimliği, verdikleri mesaj ve hedefledikleri etki yekpare değil. İlk günden itibaren yekpare olmayan bu unsurlar, gün geçtikçe daha da farklılaşmaya, ayrışmaya başladılar. Dolayısıyla da, eylemlerin heterojenliğini ve farklılığını gözeten bir analize ihtiyaç var. Gösteriler süresince yaygın olan açıklama tarzı, neredeyse tamamen politik psikolojiye yaslanıyor. Gün geçtikçe hegemonik bir güç kazanarak yegâne açıklamaya dönüşen bu görüşe göre, protestocular, herhangi bir siyasi parti veya hareketle ilişkisi olmayan kişilerden oluşuyor ve otoriter iktidar pratiğine, Başbakan'ın kendi muhafazakâr yaşam tarzını dayatan otoriter üslubuna karşı katılımcı demokrasi talebinde buluyorlar.

Hızla kotarılan bazı anketlerle de “doğruluğu” teyit edilen bu analiz, gösteri(c)lerin katmanlı yapısını açıklamaya yetmiyor. Bu açıklama tarzı, öncelikle, göstericilerin homojen bir kitle olduğunu varsayıyor. Yalnızca Gezi Parkı'nda mevzilenen eylemcilere ve gösterilerin ilk haftasında büyükşehirlerde meydanlara çıkan gençlere odaklanıyor. Üstelik bu iki kitle arasındaki farklılığı da hesaba katmıyor.

İkinci olarak, gösterilerin, ilk günkü kendiliğindenliğini veri alarak, ilerleyen günlerde gösterilerin evrildiği yeni yeri görmeyi ıskalıyor. İlk günkü kendiliğinden tepkinin kısa sürede AK Parti karşıtlığına, hükümete ve Başbakan'a ses duyurmanın hükümet ve Başbakan'ın istifasını sağlamaya, çevre duyarlılığının proje dayatmaya dönüşmesini hesaba katmıyor.

Üçüncü ve en önemlisi olarak, politik psikoloji terminolojisine yaslanarak olup biteni vicdan, hayşiyet gibi psikolojik hallerle açıklayan bu analiz, sos-

yolojik ve siyasal dinamikleri ıskalıyor. Erdoğan'ın üslubunun yol açtığı rahatsızlığın, sosyolojik ve siyasal kodlardan beslenmediği müddetçe kitleleri sokağa dökmeye yetmeyeceği göz ardı ediliyor. AK Parti'nin on yılı aşkın iktidarı boyunca gerçekleştirdiği politikaların siyasal yansımalarını, kimlik siyasetini, kısacası, siyasal haritamızı şekillendiren etnik-mezhepsel-ideolojik-siyasal kutuplaşmayı hesaba katmıyor.

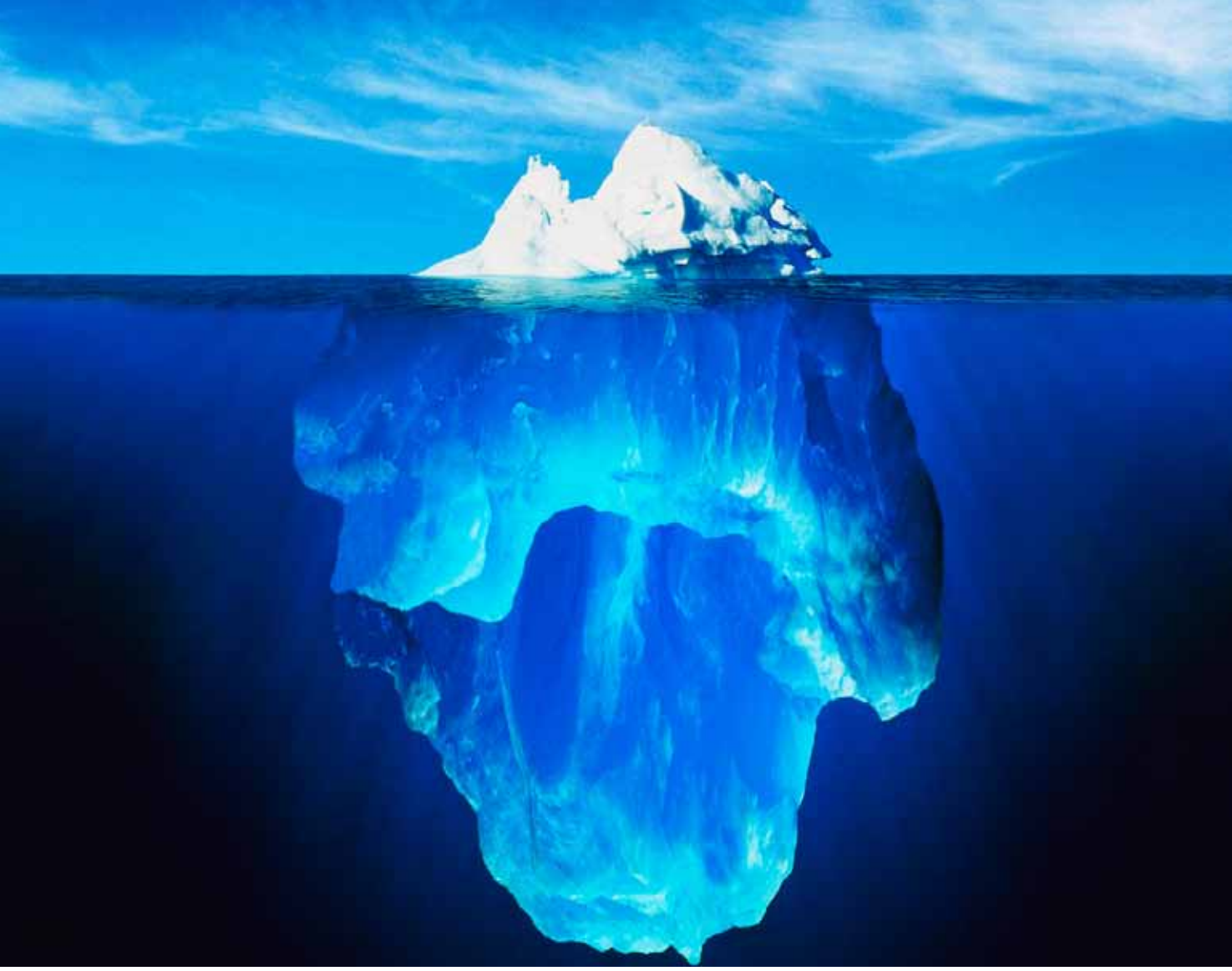
GÖSTERİ(Cİ)LERİN KİMLİĞİ

Göstericiler, en genel anlamda, üç farklı kategoriye-katmana yerleştirilebilir.

İlk kategoride, gezi parkı protestocuları ve bu protestoların polis şiddetiyle dağıtılmaya çalışılmasından rahatsız olan ve omurgasını gençlerin oluşturduğu geniş bir kesim yer alıyor. En heterojen, meşru ve yaratıcı göstericiler bu katmanda yer alıyor. Bu kitlenin, ağırlıkla da gençlerin varsayıldığı gibi ideolojiden azade olduğu yanıltıcı olsa da keskin ve kutuplaştırıcı bir ideolojik formasyona sahip olmadığı söylenebilir. AK Parti'nin on yıllık iktidar pratiğinin demokratikleştirdiği kamusal tartışma alanının daha da demokratikleştirilmesine yönelik bir mesajın verilmesine aracılık ettiği ölçüde bu göstericilerin Türkiye'nin demokratikleşmesine hizmet edeceğini söylemek mümkün.

Gösterilerin meşruiyetini bu kitlenin katılımcı, kuşatıcı ve üretken mesajları sağlıyor. Ancak bu grubu tanımlayan yegâne duyarlılığın çevre ve katılımcı demokrasi talebi olduğunu söylemek zor. Dolayısıyla da, bu gruba yaslanarak yazılan demokrasi manifestolarına da ihtiyatla yaklaşmakta yarar var. Bu kategorideki göstericiler, basbayağı, sınıfsal ve siyasal bir eksene de yaslanıyorlar. Yaşam tarzı kaygısında kristalleşen itirazlar, sadece AK Parti'nin söylemine değil politikalarına da yöneltiyor. AK Parti karşıtlığı henüz bu grubun kimliğini tanımlayıcı güçlü bir dinamiğe dönüşmemişse de, zayıflatılmış bir Erdoğan ve AK Parti'nin bu grubun en önemli motivasyonlarından biri olduğu açık. Bu motivasyon, iş dünyasından uluslararası medya ve siyaset çevrelerine kadar birçok kesimin destek açıklamasındaki coşkuda da görülebilir.

İkinci kategoride, protestoların ülke sathına yayılmasını sağlayan toplumsal kesimler yer alıyor. Şehir meydanlarından çok mahalle ve sokakları mesken edinen bu kesim, büyük oranda CHP tabanını teşkil ediyor. Daha fazla demokrasi talep

etmekten öte ülkenin son on yılındaki demokratikleşme hamlelerine karşı çıkıyor. Yer yer mezhepsel haritadan da beslenen bu grup, geleneksel siyasal kodların aşına olduğu ve tedirginlik hissetmediği bir grup. Siyasal bir tedirginliğe yol açmadığı oranda toplumsal gerilime kapı aralayan bu grubu, protestoların mecrasından çıkmasından sorumlu tutmak da mümkün. Bu grup, gücünü tanımlanamayışından ve mesajın dağınıklığından alan protestoların siyasal dile tercüme edilmesine, kodlanmasına ve homojenleşmesine yol açtığı ölçüde, protestoların meşruiyetini rehin alan bir işlev gördü. Bu sonuç, her meseleyi kısa sürede ele geçirecek kadar güçlü bir dinamiğe ve söyleme sahip olan kimlik siyasetinin kutuplaştırıcı etkisi dolayısıyla, toplumsal barışı da riske sokan bir potansiyel taşıyor.

Üçüncü kategoride, radikal sol örgütler, twitter üzerinden asparagas haberler ve manipülatif mesajlar vererek gösterileri terörize etmeyi amaçlayan organizatörler, darbe çığırtkanlığı, sivil iktidara yönelik kalkışma teşebbüsleri içeren gruplar yer alıyor. Geceleri sokak ve yolları işgal ederek kamusal

otoriteyi işlemez kılan, farklı düşünce ve inanca mensup olan kesimleri mağdur eden bu gruplar da protestoların başlangıçtaki işlev ve konumunun rehin alınmasına yol açtı. Kamuoyunun ve siyasetin gösterileri değerlendirmesinde bu üç kategorinin de farklı ağırlıklarla da olsa payı var.

Bu nedenle, gösterilerin ilk günkü bileşenlerinin en meşru kısmını mercek altında tutup zaman içerisinde yüklediği yeni içerikleri hesaba katmayan analizler, naif ve zaman zaman da maksatlı olmakla malul oluyor. Gösterilerin ilk gününde de, sahnede hiç de küçümsenmeyecek bir boyutta yer bulan AK Parti ve Erdoğan karşıtlığı, gösteriler devam ettikçe, en fazla ön plana çıkan, diğer mesajları silikleştirecek kadar vitrine çıkan hâkim duyguya dönüştü. Bu, gücünü doğallığından alan tepkilerin, siyasetin bilindik kodları tarafından ele geçirilmesi anlamına geliyor. Bu saatten itibaren olay, Gezi Parkı'nı da, çevre duyarlılığını da, katılımcı demokrasi talebini de aşmış; sandıkta yenemediği AK Parti'yi sokakta yenmeye çalışan grupların ön plana çıktığı bir görünüme bürünmüştür.

GÖSTERİCİLER NEDEN SOKAKTA

Göstericilerin sokağa çıkmasını sağlayan en temel dinamiği muhalefet yokluğunun oluşturduğu mağduriyet hissi oluşturmaktadır.

Kitleler, mağduriyet yaşadıklarını ve bu mağduriyetin siyasete yeterince yansı(tıl)madığını hissettikleri durumlarda meydanlara çıkmaya yeltenirler. Buradaki anahtar unsurlar, mağduriyet hissi ve bu hissin siyasal kanallarda yer bulmadığına, bulmayacağına yönelik umutsuzluk ve çaresizlik duygusudur. Mağduriyet hissi iktidarın söylem ve politikalarıyla; şikâyetlerin-kaygıların siyasal kanallara akmadığına yönelik çaresizlik duygusu ise muhalefetin performansı ile ilişkilidir

Mağduriyet hissi iktidarın söylem ve politikalarıyla; şikâyetlerin-kaygıların siyasal kanallara akmadığına yönelik çaresizlik duygusu ise muhalefetin performansı ile ilişkilidir

AK Parti, on yıllık iktidarında, dillendirdiği söylem ve hayata geçirdiği politikalarla bazı toplumsal kesimler nezdinde desteğini arttırırken bazı toplumsal kesimler nezdinde de hoşnutsuzluğa yol açtı. Kendisini destekleyen toplumsal kesimlerin demokrasi, özgürlük, kimliklerin tanınması, aktif dış politika, dindar-muhafazakâr yaşam tarzı vb. taleplerini siyasete yansıtmaya yönelik hamleleri bazı toplumsal kesimler nezdinde ciddi hayal kırıklıklarına, hoşnutsuzluğa ve öfkeye sebep oldu.

Aslında normal işleyen her demokratik sistemde, iktidar, bazı kesimlerin talep ve şikâyetlerini iskala(yabili)r. Yürütmenin kapsama alanı dışında kalan şikâyet ve talepler, başka kanallar edinerek siyasete yansır. Bu kanalları, yürütme erkinin dengelenmesini sağlayan kurumlar, şikâyetleri duyup siyasete yansıtabilecek sivil toplum örgütleri ve/ya muhalif siyasi oluşum veya partiler olarak sıralamak mümkün. Bu mekanizmalar, yürütmeyi denetlediği-dengelediği ölçüde iktidarın politika ve söylemlerinden mağduriyet duyan kesimlerin sistem dışına itilmesini de engeller.

Ancak AK Parti iktidarının desteğini sürdürerek devam edeceğine dair öngörüler, AK Parti'nin vesayetçi kurumları kendi tasarruflarına engel olmaktan çıkarırken fren ve denge mekanizmalarını da zayıflatmış olması ve muhalefetin AK Parti iktidarının tasarruflarını dengeleyecek kadar güçlenebileceğine yönelik umutsuzluk öfkenin birikmesine yol açmış görünüyor.

Başka bir ifadeyle, kitlelerin siyasetle kurdukları ilişkinin sıhhati, büyük oranda, iktidar dışı-muhalif siyasi oluşumların gücüne ve performansına bağlıdır. Muhalif siyasi oluşumlar, toplumdaki şikâyetleri duyar, siyasal bir terminolojiye dönüştürür ve belli başlı siyasal mekanizmalardan geçirerek politikalara yansımaya yardımcı olur. Bu süreçler sağlıklı işlediğinde, muhalif hareketlerin talepleri siyasete yansıtıldığı için sokaklara dökülmeye ihtiyaç kalmaz. Ancak bu mekanizmalar sağlıklı işlemediğinde, kitleler şikâyetlerinin siyasal kararlara yansımadağını hissettiklerinde, mağduriyet psikolojisi umutsuzluğa dönüşür ve meydanlar son çare olarak devreye girer.

Toparlamak gerekirse, gücünü doğallıktan ve mesajın dağınıklığından alan bu gösteriler, kısa süre içerisinde, Türkiye siyasetinin geleneksel siyasal kodları tarafından rehin alınmış; gösterilere yönelik destek veya karşıtıllıklarda kullanılan siyasal terminoloji, olayları tanımlanabilir, öngörülebilir bir forma dönüştürmüştür. Dahası, artık bir kampanya olduğu şüphe götürmeyecek şekilde belirginleşen uluslararası medyadaki yoğun ilgi ve maksatlı yorumlar, gösterilerin meşruiyetini zedelemiştir. Bu süreçten sonra, eylemler, duyarlılık gösterisinden bilek bükme ısrarına dönüşmüş, katılımcı demokrasi talebi AK Parti'yi ve Erdoğan'ı bitirme hedefine yönelmiş, birçok kesim bu özlemle meydanlara dökmüştür.

Bu saatten sonra, Gezi Parkı eylemleri devam ettiği ölçüde, ülkenin demokratikleşme ve normalleşme gündemi ertelenmiş olacak. Bunun yerine, Türkiye, toplumsal gerilim ve fay hatlarının daha depreştiği bir siyasal iklime girecektir. Böyle bir ortamın da, radikal unsurlar hariç, kazananı ol(a)mayacaktır.

Çatışmasızlık mı barış mı?

PKK silahlı ilk eylemini 1984 yılında gerçekleştirdi ve o günden bu yana Türkiye’de sorunlu bir alan olarak gelişti. Ve yıllar içinde resmi söylem münferit çabalarla yumuşatılmaya çalışıldıysa da bu girişimler hep cılız kaldı. Bahsi geçen resmi söylemin birçok türevi vardır. Kimisi Kürtlerin Türklerle aynı etnisiteden geldiğini iddia eder, bir başkası PKK’sempatizanlarının Ermeni asıllı olduklarını söyler. Hatta PKK’nın Zerdüştlüğü yaymak gibi bir amacı olduğunu iddia edenler bile vardır. Bütün bunların hepsi devlet tarafından makbul kabul edilmekle beraber, resmi söylem iki ana argüman çerçevesinde şekillenmiştir. Birincisi, PKK’nın Kürtleri temsil etmediği görüşüdür. Bu görüşe göre PKK marjinal bir örgüttür ve birkaç çapulcudan ibarettir. İkincisi ise, devlet ile Kürtler arasında şefkate dayanan bir ilişki olduğunu ve devletin ve kolluk kuvvetlerinin PKK’ya karşı yürüttüğü savaşın Kürt kökenli vatandaşları PKK’dan korumayı amaçladığını söylüyordu. Ne var ki, hakikat bu söylemden bağımsız bir şekilde kendini gösterdi ve iki olgu resmi söylemin gücünü zayıflattı.

Bunlardan birincisi, temsil ettiği egemenlik alanında nihai otorite olabilmek için mücadele veren devletin iddia ettiği kadar masum yöntemlerle hareket etmemesidir. Boşaltılan köyler, faili meçhul

cinayetler, kayıp insanlar, olağanüstü hal uygulamaları ve ülkelerini sevme biçimi hukuki denetim kabul etmeyen bazı devlet yetkililerinin faaliyetleri insan hakları krizlerini de beraberinde getirdi. PKK ile mücadele yöntemleri, televizyonlarda gösterildiği gibi müşfik ilerlemiyordu ve sıradan insanların hayatlarını olumsuz etkiliyordu. Burada belirtmek gerekir ki, PKK ile mücadele sadece Kürtlerin değil aynı zamanda Türklerin de hayat kalitesini düşürdü. Yitirilen insan hayatlarının yanı sıra, PKK ile mücadele Türkiye’yi “birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyulan zamanlar” psikolojisinin içine itiyor ve siyasal iktidarları eleştirmek, sistemin geneli için

PKK ile mücadele sadece Kürtlerin değil aynı zamanda Türklerin de hayat kalitesini düşürdü.

beka sorunu olarak algılanıyordu. Günün sonunda devletin PKK sorununu çözme yöntemleri, psikolojisi ve söylemleri kolektif güvenlik için güvensiz hale gelmiş milyonlarca insan üretmeyi başardı.

İkinci olgu ise, resmi söylemin bütün karikatürize etme çabalarına rağmen, PKK ile ilişkisi aşikâr olan Kürt siyasal hareketinin özellikle Kürt kökenli vatandaşların yaşadığı yerlerde kazandığı oy başarısıdır. Bu başarılar kadar kendini bilmez üç-beş çapulcu olarak tanımlanan PKK'nın aslında meşru siyaset içinde sonuçlar üretebilecek bir halk tabanının olduğu pek tartışılmıyordu. Ancak 1999 yılından itibaren kazanılan belediye başkanlıkları ve seçim barajına rağmen bağımsız milletvekillerinin parlamentoya girmeleri, yükselen Kürt ulusçuluğunun ve PKK'nın, Kürt halkında karşılık bulduğuna işaret ediyordu.

Bu iki olgu, Türk ordusu ile PKK arasındaki mücadelenin bir iç savaş olduğu argümanını güçlendirebilir. Zira bunu iddia edenler kendilerini iç savaş literatüründeki birçok tanımla meşrulaştırabilirler. Ortada bir etnisiteyi temsil ettiğini iddia eden örgütlü bir silahlı güç vardır ve bu silahlı gücün siyasal

kolu temsil ettiğini iddia ettiği etnik grubun azımsanmayacak ölçüde desteğine sahipti. Türkiye'deki siyasal aktörlerin bu tanıma yapma noktasına gelmeleri hiç de kolay olmadı. Söylem ve politika sıkıntısı çeken her siyasal lider ya da güvenlik eliti sözcüsü, PKK'yla olan mücadelede kararlılık mesajı verdi. Bunu, ilk PKK eyleminden bu yana istisnasız bütün siyasetçiler yaptı. Ne var ki, PKK'yı iç savaşın bir tarafı olarak görmeyi reddetmek aynı zamanda onu muhattap alınacak bir aktör olarak da görmeyi reddetmek anlamına geliyordu. Türkiye, yapamadığı iç savaş tanıma yüzünden yaklaşık 30 sene boyunca birçok alanda ağır bedeller ödedi, zira teşhisi koyamamak hastalığı kronik bir hale çevirdi.

2013 yılı ile beraber AK Parti hükümeti, PKK'ya karşı yürütülen mücadeleyi bir iç savaş olarak tanımlamaya başladı. Devlet yetkilileri ile Abdullah Öcalan arasındaki görüşmeleri ise yaşanan savaşın muhatapları arasında bir müzakere ve mütareke süreci olarak kabul edebiliriz. Ankara, 30 sene önce yaptığı ve uzun süre bağlı kaldığı çapulcu teröristler tanımlamasından vazgeçmiş görünmektedir ve PKK'ya karşı verilen mücadeleyi terörizme karşı savaş yerine bir iç savaş olarak değerlendirmekte-

dir. Dolayısıyla PKK'nın terörist bir örgütten, siyasal meşruiyeti sahip bir aktöre dönüşmesine tanık olmaktadır. Bu durum özgürlükçü Türk aydınlarında şaşkırtıcı olmayan bir şekilde heyececan yaratmıştır. Zira hükümetin girişimleri 30 yıldır yaşanan iç savaşa son verebilir ve insan topluluklarının aralarında ki meseleleri birbirlerini öldürmek yerine uzlaşarak çözdükleri bir durumu ortaya çıkartabilir.

Ne var ki, bu sorunun çözülmesiyle beraber her Türk ve Kürt'ün özgür bireyler olacağını düşünmek ve Türkiye'nin dünyanın sayılı demokrasileri arasında yer alacağını iddia etmek abartılı ve siyasetin doğasına aykırı yaklaşımlardır. Zira bu iddia da bulunanlar, çatışmaların bitmesi durumunu "barış" dönemi olarak adlandırmaktadırlar. Dahası, bu barış dönemi sonuçlandırılana kadar sürecin aktörlerinin yani hükümet partisi ile PKK'nın eleştirilerle ve şeffaflık talepleriyle rahatsız edilmemesini istemekteler. Onlara göre demokrasinin bazı temel prensipleri süreç tamamlanıncaya kadar askıya alınabilir, keza barış tesis edildikten sonra zaten pekişmiş bir demokrasi bizi bekliyor olacak. Son olarak, bu iddia sahipleri, hükümet ile PKK arasındaki müzakere sürecini şeffaflık, hesap verilebilirlik, medya özgürlüğü gibi demokrasinin temel prensiplerine sığınarak değerlendirenleri ise emekli olmuş (yani artık işlevini layıkıyla yerine getiremeyen) liberal zevat olarak karikatürize edip radikalleştirmek gibi bir gayret içerisindedir. Zihinleri fevkalade net.

LİBERALİZM VE BARIŞ

İç savaşlar bölünmüş toplumlara has bir durumdur ve aynı ülke içindeki örgütlü güçlerin silahlı çatışması anlamına gelir. İnsan gruplarının etnisite, din veya ideolojiler etrafında bir araya geldikleri ve örgütlü çatışmaya girdikleri gözlemlenir. İnsanlar mensubu oldukları etnik, dini ya da ideolojik kimlikten dolayı mağdur edildiklerini ve genel refahtan ve vatandaşlık haklarından faydalanmadıklarını düşünürler ve hak ettiklerini düşündükleri kaynaklara ve haklara ulaşmak için isyan ederler, çatışma başlar. Bu çatışma sürecinde bireyler kimliklerinden dolayı tehdit altındadır ve bu durum etnik-dini ya da ideolojik grup üyelerinin kolektif bir gelecek korkusu duymasına sebep olur. Bu tehdit onların bir lider etrafında kenetlenmeleri olgusunu da beraberinde getirir. Bu kavramsal çerçevede, Türkiye'de yaşananları da açıklamaya yetebilir. Zira Kürtlerin kimlik-

lerinden dolayı siyasal sistemden dışlandıklarına dair inançları, onları isyana teşvik etmiş ve Türkiye devletinin PKK'ya karşı giriştiği sert mücadele Kürtler'de kolektif bir gelecek korkusu yaratmıştır. Dolayısıyla Kürt siyasal hareketinin çok sesli olması ve Öcalan'ın etrafında kenetlenmesi durumu ortaya çıkmıştır. Ankara'daki hükümetler ise PKK ile mücadeleyi benzer bir kenetlenme durumunu yaratabilmek için birçok defalar istismar etmişler ve kendilerini eleştiren veya muhalefet eden kişi, grup ya da düşünceleri "güvenlik" gerekçesiyle sindirme yoluna gitmişlerdir. Günün sonunda hem Kürtler hem de Türkler, yaşanan çatışma sürecini bitirme kararlarını güçlü liderler etrafında kenetlenmişken aldılar.

Ancak iç savaşlardan sonra aktörlerin birbirleriyle sorunlu bir ilişkisi olur. Dolayısıyla barış yapmak çatışmayı bitirmek kadar kolay değildir. Hatta, biten iç savaşın aktörleri arasındaki ilişki bazı akademisyenler tarafından "güvenlik ikilemi" kavramıyla tanımlanmıştır. Onlara göre, uluslar arası sistemde devletlerin birbirlerine duydukları güvensizliğin benzeri, iç savaşın aktörlerinde de vardır. Diğer bir ifadeyle aynı sınırlar içerisinde olmalarına rağmen bu aktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri iki farklı devletin ilişkilerine ve güç mücadelelerine benzemektedir. Peki uluslar arası ilişkilerde devletlerin savaşma veya savaşmama durumunu belirleyen faktörler nelerdir? Bu sorunun cevabı iç savaşın aktörlerinin neden çatışmaya son verdiklerini de ve uzun vadeli bir barışın kurulup kurulamayacağını da açıklayabilir.

Literatürde iki ana görüş vardır. Birincisi devletlerin ontolojik olarak birbirleri için tehdit oluşturduğunu söyler. Dolayısıyla devletlerin kendilerini güvenli kılma çabaları bu tehdidi besler ve katlanarak büyümesine sebep olur. Devletlerin kendilerini korumak için savaşı göze almaları doğaldır ancak devletler her zaman savaşmazlar. Mesela, hiçbir devlet adamı yenemeyeceği bir savaşın içine girmek istemez. Ya da kendisine zarar verdiğini düşündüğü bir savaşı duygusal bir takıntıya dönüştürüp bunda ısrar etmez, etmemelidir. Dolayısıyla çatışmayı seçmemek ya da son vermek de çatışmak kadar rasyonel bir seçenek olabilir. Devletlerin çıkarları için yaşadıkları varsayımından hareketle, çatışmasızlığın da çatışma kadar akılcı bir çözüm

olduğunu düşünebilirler. Ancak bu çatışmasızlık kategorik bir ahlaki duruma işaret etmez. Bağlam değişebilir, güç ilişkileri değişebilir, uluslararası yapı değişebilir ve çatışma tekrar karlı bir seçenek haline gelebilir. Dolayısıyla, çatışmasızlık geçici ve konjonktürel bir duruma işaret eder.

Bu “realist” görüş, Ankara hükümeti ile PKK arasındaki çatışmasızlık görüşmelerini de benzer bir mantıkla açıklayabilir. Onlara göre çatışmayı bitirecek ve tarafları tatmin edebilecek bir anlaşmaya varmak hem Ankara’nın hem de PKK’nın çıkarlarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla, çatışmaktan daha kârlı bir seçenektir ve taraflar bunu tercih edebilirler. Ancak, bu çatışmasızlık dönemi kalıcı ve ebedi bir barışın müjdecisi değil konjonktürel bir sessizliktir. Şartların

Barışı nasıl kuracağız sorusuna cevap veren bir başka görüş daha var literatürde; liberalizm. Liberallere göre barış doğal bir durumdur. Ve bu doğal duruma ulaşabilmek için bireylerin doğal haklarına kavuşmaları gerekmektedir.

değişmesi durumunda çatışmanın tekrar başlamaması için bir mani yoktur. Tarihte bu tip çatışmasızlık durumlarının kalıcı bir barış üretmediğine defalarca şahit olduk. Mesele 1970 yılında Irak Devlet Başkan Yardımcısı sıfatıyla Saddam Hüseyin Erbil’e bir ziyarette bulundu ve “Mart Deklarasyonu” olarak bilinen belgeyi Molla Mustafa Barzani’ye sundu. Belge Kürtlere Erbil, Duhok ve Süleymaniye vilayetlerinde özerklik ve merkezi hükümette söz hakkı vadediyordu. Görüşmeler sırasında henüz daha babasının tedrisatında genç bir politikacı olan Mesut Barzani, Saddam Hüseyin’e şu soruyu sordu: “Kürtlere özerklik veriyorsunuz ama Irak’ın geneline demokrasi gelecek mi?” ve Saddam Hüseyin’den şu cevabı aldı: “Siz kendi özerkliğinizi alıyorsunuz, Irak’ın genelinden size ne?”. 1970 yılının üzerinden sadece 5 sene sonra, Baasçı hükümet İran ve ABD ile anlaştı ve güçlerini tekrar kuzeydeki Kürt vilayetleri üzerine sevketti. Birçok Kürt, İran sınırına kadar sürüldü ve Barzani ve taraftarları İran’a kaç-

mak zorunda kaldı. Bağdat’ın demokrasi seviyesi düştükçe Iraklı Kürtler’in hayatları da cehenneme döndü. Halepçe katliamını yaşadılar ve kendilerini savunmak için Kürt dağlarında yıllarca direndiler. Soru şu: 1970 yılında Saddam, Kürtler ile Bağdat arasındaki savaşı bitirmek için Erbil’e, Molla Mustafa Barzani’nin ayağına gittiği zaman amacı barışı kurmak mıydı? Hayır, Saddam Hüseyin, hem Baas Partisi’nin Irak içinde hem de kendisinin Baas Partisi içerisindeki konumunu güçlendirmek istiyor ve Kürtlerle uğraşarak enerji kaybetmektense, onlarla yaşanan çatışmaya son verip Bağdat’taki meselelere odaklanmak istiyordu. Üstelik, İran ve ABD’nin Kürtlere verdikleri siyasi desteğin önünü alıp, Kürtleri kendi yanına çekmeyi planlıyordu. Ancak kısa zamanda herşey değişti. Saddam Baas içinde, Baas ise Irak içinde güçlendi. 1975 yılında İran ile Irak Cezayir Paktı’nı imzalayıp uzlaştılar ve Irak’ın Kürtleri için zor yıllar başladı.

Bu örnek bizlere, çatışmasızlık ile barışın aynı anlama gelmediğini ziyadesiyle anlatıyor. Türkiye’de yaşanan iç savaşı bitirme sürecinin ismini doğru koymamız gerektiğini de hatırlatıyor. Bu sürecin ismi “barış” olmayabilir çünkü barış kalıcı ve ebedi olmalıdır. Bu sürecin ismi “çatışmasızlık” olabilir çünkü çatışmaya son vermek iç savaşın aktörlerinin dönemlik ve geçici çıkarlarına şu an için hizmet ediyor olabilir.

Barışı nasıl kuracağız sorusuna cevap veren bir başka görüş daha var literatürde; liberalizm. Liberallere göre barış doğal bir durumdur. Ve bu doğal duruma ulaşabilmek için bireylerin doğal haklarına kavuşmaları gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, çatışmaların temel sebebi bireylerin doğuştan gelen ihlal edilemez haklarını çiğneyen siyasal otoriteler altında yaşamalarıdır. Dolayısıyla bireylerin doğal haklarından yoksun bir şekilde içinde yaşadıkları siyasal otoritelerin yaptıkları savaşa son verme anlaşmaları yapay, geçici ve kırılğan çatışmasızlık süreçleridir. Bu süreçler ise yapaydır, dolayısıyla değişkendir. Peki nedir bu ihlal edilemez haklar? Devletin varlığından önce ve ondan bağımsız olarak var olan haklardır ve genel kavramsallaştırma ile bireyin mülkiyetini kullanırken yine kendisinin nihai otorite olmasıdır. Mülkiyet sadece üretim araçları değildir elbetteki, bireylerin iş gücü, düşünceleri, yetenekleri gibi soyut kavramları da içerir. Zaten

düşünme ve düşünmeyi yayma hürriyeti, toplanma hürriyeti, teşebbüs hürriyeti, din ve vicdan hürriyeti gibi kavramlar felsefi meşruluğunu mülkiyet dokunulmazlığının kutsal olma durumundan alır ve liberal bir demokrasinin ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Doğal hakların güvence altında olması, aynı zamanda siyasal sistemlerin diğer sistemler ile kurdukları ilişkinin doğasını da değiştirir ve ebedi bir barışın tesisi için elzemdir. Doğal haklar, iktidarların egemenlik alanlarını kaçınılmaz olarak kısıtlar. Bireyler yaşamak için devlete değil kendi yeteneklerine muhtaçtırlar. Onların düşünme ve düşünmeyi yayma özgürlükleri hiçbir koşul altında ihlal edilemez. Ve bu özgürlüklerin gündelik hayattaki yorumunu yapmak ve mümkünse onları korumak üzere bir parlamentoları vardır. Üstelik bu bireyler, başka sistemdeki insan kardeşleriyle ticari, sosyal ve hatta siyasal işbirlikleri kurabilirler. Bu sistem de siyasal elitin kapalı kapılar arkasında belirlediği çıkar ve tehdit tanımlamalarına yer yoktur. Bireyler, devleti şeffaf olmaya zorladıkları için siyasal elitin beklenmedik ani kararlar alması ve bireylerin mevcut özgürlüklerini hatta refahlarını tehlikeye atması oldukça güç bir iştir. Bu durum diğer siyasal sistemler için bir güvence oluşturur ve ebedi barışın temelleri atılır. Yani çatışmaya son vermek siyasal elitlerin çıkar tanımlamaları ile alakalı bir durum iken, barış çıkarlardan bağımsızdır. Doğal hakların güvence altına alınması çıkar tanımlaması ne olursa olsun siyasal eliti barışmaya mahkum eder ve barış, bu güvence sürdükçe kendisini besler.

Liberaller, Ankara ile PKK arasındaki müzakerelere, bu perspektiften baktıkları zaman ortaya kalıcı bir barışın değil kırılğan bir çatışmasızlığın çıkacağından endişe etmekte haklıdır. Demokratikleşme adımları ile desteklenmedikten sonra yapılan anlaşmanın çatışmaya son vereceğini ancak bu durumun sadece iki tarafın siyasi elitinin çıkarlarına hizmet ettiği sürece devam edeceğini düşünmektedirler. Zira kalıcı barış bir tercih sonucu ortaya çıkamaz, taraflar barışın mahkumu olmalıdırlar. Liberaller, Öcalan'ın kapitalist moderniteyi eleştirdiği Nevruz konuşmasından ürkemektedir ve uzun vadede Batı karşıtı ve ulusalcı bir Ortadoğu lideri canlanmaktadır gözlerinin önünde. Yine liberaller, Ankara'da gittikçe otoriterleşen, büyük bir ekonomik dağıtım mekanizmasının merkezinde konumlanmış, insanların izledikleri dizilerden

tutun da içeceklerine varıncaya kadar düzenleme sevdasında olan, de-militarizasyonu tamamlamış ama sivilleşme adımlarını atmakta oldukça ağır davranan ve insanların haber alma özgürlüklerini dolaylı olarak engelleyen bir hükümeti görmekten de ürkemektedirler. Son yaşanan Gezi Parkı olayları ve etrafında gelişen protestolar bu durumun ciddiyetine işaret etmektedir. Liberalleri asıl korkutan ise, bu iki ürkütücü siyasal otoritenin kendi çıkarları için çatışmaya son vermeleri kendi hakimiyet alanları içerisinde hakim-i mutlak olmayı arzu etmeleridir. Çatışmasızlık görüşmeleri eğer demokratik reformlar ile birlikte ilerlemez ise Türklerin ve Kürtlerin birbirlerini öldürmedikleri ancak Türk ve Kürt bireylerin kendi sistemleri içerisinde aciz konumda kaldıkları bir gelecek Türkiye'yi 21. Yüzyılın modern demokrasileri arasına sokmaz, 20.yüzyılın pragmatik otoriteriyenizmiyle buluşturabilir. Üstelik bu pragmatik otoriter rejimlerin çatışmasızlığı uzun süre devam ettirmelerinin tek koşulu kendi inşafı olacaktır.

Abraham Maslow'un 1943 yılında yazdığı ve insan ihtiyaçlarını bir piramit şeklinde tanımladığı "A Theory of Human Motivation" kitabı, piramitin en alt iki basamağını hayatta kalma ve güvenlik ihtiyaçlarının oluşturduğunu iddia eder. İnsanların ancak bunları başardıktan sonra sosyal olarak sağlıklı ilişkiler kurabileceğini, kendisine güven duyabileceğini, yaratıcılığa kavuşabileceğini ve ahlaki değerlere sahip olup onları savunabileceğini söyler. Ankara hükümetinin PKK ile yaptığı görüşmeleri demokratik süreçlerden soyutlamak ve barış yerine çatışmasızlık seçeneğinde ısrar etmek ise bize bir piramit yerine, bir ucunda güvenliğimizin diğer ucunda ise bireysel özgürlüklerimizin olduğu bir tahterevallini sunuyor ve birisini tercih etmemizi istiyor. Eğer 30 yıldır yaka silktiğimiz bir iç savaş bitecekse, bunu seçimler yaklaştıkça alele acele alt geçit yapan belediye başkanları gibi değil doğal hukuku hakim kılarak yapmalıyız. Böylece hem kalıcı bir barışa sahip olabiliriz hem de özgürlüklerimiz ya da güvenliğimiz için bedel ödemek zorunda kalmadığımız bir ülkede hep beraber yaşayabiliriz.

¹Bu yazının bazı kısımları yazar tarafından 19-22 Mayıs 2013 tarihleri arasında Taraf gazetesinde yayımlanan "Bir Liberal Ne ister: Çatışmasızlık mı Barış mı?" isimli makaleden alınmıştır.

Gezi'den ne anladık?

Yaklaşık 1 ay önce başlayan Gezi Parkı olayları Türkiye gündemini esir aldı. Ne 100 yıllık Kürt, 30 yıllık terör sorununu konuşabiliyoruz ne de başta Suriye olmak üzere yakın komşularımızda yaşanan tarihi gelişmelere kulak kabarta biliyoruz.

Birkaç ağaç üzerinden başlayan olaylar Türkiye tarihinin en uzun süreli ve en geniş katımlı eylemleri olarak tarihe geçti. Peki biz ne yaşadık? **Gördüklerimiz toplumsal muhalefetin yansıması mıydı yoksa Türkiye'nin büyümesine, aktör ülke olma iddiasına yönelik bir komplo muydu?**

KESİŞEN KÜMELER BÜTÜNÜ

Bu kadar uzun süren ve geniş katımlı eylemleri tek perspektiften analiz etmek bize gerçeği göstermeyeceği gibi bundan sonrası için de ders almamıza engel olur. O yüzden iç içe geçmiş daireleri tek tek analiz edip sonrasında büyük resim üzerine kafa yormak şart.

Öncelikli olarak Gezi Olayları gösterdi ki gerçekten de toplumda biriken bir muhalefet rüzgarı var. Son yıllarda muhtelif gerekçelerle meydana çıkan kitleler bu kez birleşti. Şöyle bir hafızamızı yoklayalım; TEKEL işçilerinin eylemleri, 1 Mayıs'ta yaşanan karmaşa, mayın yasasındaki iletişim hataları, sendikaların hükümetle mücadelesi, eczacılar, doktorlar, öğretmenler ve muhtelif meslek gruplarının rahatsızlıkları nedeniyle bir toplumsal muhalefet oluşmuştu. Alkol yasası gibi iyi anlatılmamış düzenlemeler de gelince 'ne oluyoruz?' sorusunu soran arttı. Kürt ve Alevi meselelerini

de eklerseniz Türkiye'nin hatırı sayılır bir kısmının mevcut hükümetle sorunu olduğu gerçeği görülüyor.

Bir bakıma üslup ve iletişim hataları nedeniyle Ak Parti iktidarı, meclis çatısı altında olmayan muhalefeti toplumda kendi elleriyle inşa etti. Yani dış bir müdahale olmasa bile sokakları hareketlendirmek için ortam müsait. O yüzden Gezi Parkı olayları ilk günlerde çevreci bir eylem olarak başladı. Hatta geçmişte Ak Parti'ye oy vermiş kesimler bile eylemlere katıldı.

31 MAYIS'TA KIRILMA YAŞANDI

Başbakan Erdoğan ve AK Parti kurmayları, «Yaşananların sadece Gezi Parkı ve çevre duyarlılığı olmadığı, özellikle dış ve bazı iç bağlantılarla hükümeti devirmeye yönelik bir planın ilk adımı» olduğu görüşünde. Bu yönde bulgular var. Kaldı ki sadece Taksim ve Gezi'de yaşananların uluslararası medyada veriliş biçimini inceleyerek meseleye baktıysak, bu teze hak vermemek mümkün değil. Ama olayın sunuluş biçimi, medya planlaması ve **şiddet boyutuyla ilerletiliş aşamalarında bir "konsorsiyum"** olduğu açık. Aslında bu konsorsiyum yeni değil. Hatta son yıllarımız bu organizasyonları konuşarak, yazarak geçti. Bu konuda toplumun bir kesimi ile iktidar arasında görüş ayrılıkları bile oldu.

İktidar' Vesayet rejimiyle mücadeleden galip çıkıldığı, vesayetin tarihe gömüldüğü, Türkiye'de zinhar artık dirilemeyeceği, darbelerin imkansız hale geldiği, Ergenekon'un temizlendiği, hükümetin her

şeye hakim olduğu ve büyük halk desteği ile yıkılmayı bırakın sarsılmayacağı, Türkiye'nin ve hükümetin iç ve dış her türlü şoka dayanıklı olduğu, büyük güçlerle uluslararası ilişkilerin rayında olduğu, derin yapılanmaların hâlâ faal ve uygun konjonktürde harekete geçebilecekleri iddialarının abesle iştilgal ve komplocu/güvenlikçi bakış açısının ürünü paranoyalar olduğu, Ergenekon, Balyoz, KCK gibi yargı süreçlerine artık ihtiyaç olmadığı, ülkeyi germekten başka işe yaramadığı ve tahliyelerin gerektiği...» görüşündeydi.

Buna karşılık ' Türkiye hâlâ normalleşmedi, darbe anayasası ve kurumları durdukları yerde duruyor, toplumun bütün kesimlerini barıştıracak, uzlaştıracak ortak bir anayasa ve yasal düzenlemeler olmadan ülkenin provokasyonlara, demokrasi dışı müdahalelere açık halinin süreceği» şeklinde uyarılarda bulunanlar da vardı.

Gerçekten de Türkiye'de uykuda bekleyen zinde güçler varmış. Hiç de akıllara gelmeyecek bir noktadan çakılan kıvılcımla «fitne uyandı.» Ortadoğu'nun bünyesindeki en «derin yara»yı Türkiye'nin başına sarmak için «uç» bulundu. Bugün, mezhepçilik adım adım ülkemize sokuluyor.

FITNE ÇEVRE ÜZERİN DEN UYANDIRILDI

Sonuçta, gerçekten de Türkiye'de uykuda bekleyen zinde güçler varmış. Hiç de akıllara gelmeyecek bir noktadan çakılan kıvılcımla «fitne uyandı.» Ortadoğu'nun bünyesindeki en «derin yara»yı Türkiye'nin başına sarmak için «uç» bulundu. Bugün, mezhepçilik adım adım ülkemize sokuluyor.

Şark çıbanı gibi bütün bünyeyi zehirleyecek ve izi ilelebet kaybolmayacak bir vahim

tablo bu. Geçmişte ne kadar darbe ve musibet geldiyse memleketin başına hepsinde dış bağlantılar vardı. Bugün Gezi'de de var.

Ama bu noktaya nasıl gelindi. Oturup düşünmemiz ve teşhisini koymamız gereken nokta bu. İç ve dış mihraklar, Türkiye toplumunun farklı etnik,

mezhep, din ve yaşam tarzları üzerinden kavga ve kargaşa çıkarma gayretlerine karşılık "Farklılıklar zenginliğimizdir, her kesimin hakkı-hassasiyeti kendi hakkımız ve hassasiyetimizdir" yaklaşımı ile toplumsal barışın devam ve temadisi 10 kusur yıllık başarının nedeniydi. PKK, Marksist-Leninist bir hareket olarak ortaya çıktı ama sonra Marksı, Lenin'i gitti, geriye etnik bölücü bir örgüt kaldı ve 30 yıldır bedel ödüyoruz. **Çevreci ve devrimci bu hareketin bir süre sonra çevreciliği de devrimciliği de gider,** geriye mezhepçi bir savaş kalır.

Bazı yorumcuların «gerilim siyaseti bizim oyumuzu artırıyor, %60'lık sağ kesim bizim etrafımızda toparlanıyor» diye ileri sürdükleri değerlendirme toplumsal barışımıza kalıcı hasarlar verebilir. Kutuplaşmayla oylar yüzde 60'a da vurabilir. Ama 2-3 milyonluk bir kesimle bir ülke savaş alanına döner. Bunun örnekleri çok.

DIŞ DESTEK NE ORANDA VAR ?

Daha önce de yazdığım gibi Gezi Parkı olaylarında dış destek olduğu yönünde sağlam bulgular var. Hatta Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, bir bakanlar kurulu toplantısı sonrasında canlı yayında bu yönde bilgi ve belgelere sahip olduklarını söyledi.

Kaldı ki ortada hiçbir istihbari veri olmasa bile eylemcilere dış destek olduğu ayan beyan ortada. AP parlamentosunun Türkiye kararından tutun da Amerika'nın ilk 20 günde 17 ayrı açıklama yapmasına, dünya televizyonlarının savaş muhabirlerini yollayarak İstanbul'dan canlı yayınlar yapmasına kadar şüpheli çok şey vardı.

Başta ABD Başkan yardımcısı Joe Biden gibi siyasetçilerin de tahrik edici ve talihsiz açıklamaları oldu. Suriye'de yaşanan katliamlara sessiz kalan BM Türkiye için açıklama bile yaptı. Örnekleri uzatmak mümkün.

Yani, büyüyen ve güçlenen bir Türkiye'den rahatsız olan kim varsa 'fırsat bu fırsat deyip' meydana çıktı. Yakın tarihte sosyal medya çok kritik roller üstlendi.

SOSYAL MEDYADA YALAN RÜZGARİ

Gezi Parkı olaylarında üzerinde en fazla durulması gereken konulardan birisi de sosyal medyay-

di.Çünkü olayları çığırından çıkartıp yaygınlaştıran Twittir oldu dersek abartı olmaz. Nüfusunun yarısının 30 yaş altında olan bir ülkede sosyal medyaya ilgi normalden fazla olabilir.

Ancak olayların yoğunlaştığı günlerde sosyal medyada bir anormallik vardı.Yalan yanlış haberlerin paylaşılması, tahrik dolu mesajların yazılması bir yana, bir anda yüz binlerce kullanıcı ortaya çıktı. 2009 İran 'yeşil devrim'i, Facebook ve bloglarla gelişti. Önce Tunus ardından Libya, Mısır, Yemen, Bahreyn ve son olarak Suriye'yi altüst eden olaylarda hep başrolü sosyal medya oynadı. Bu olayların bir kısmında 'organize işlerin' döndüğü de sonradan ortaya çıktı. Peki Türkiye'de böyle bir şey yaşanmış olabilir mi? İstatistiklere detaylı baktığımızda 'acaba' diyorsunuz. Çünkü son günlerde sosyal medyada tuhaf hareketlenmeler var. Rakamların diliyle anlatmaya çalışayım. Aylarca konuştuğumuz Öcalan'ın meşhur mesajının okunacağı Nevruz'da 1 milyon 218 bin 097 Twitter kullanıcısı aktif. O gün 7 milyon 550 bin 652 tweet atılmış. Karayılan'ın silah bırakma açıklamasını yaptığı gün yani 25 Nisan'da kullanıcı sayısı yine aynı sayılır. 1 milyon 284 bin kullanıcı 7 milyon 342 bin tweet atmış. Fenerbahçe-Galatasaray derbisinin olduğu 12 Mayıs günü kullanıcı adedi 2 milyon 308 bin. Atılan tweet 10 milyon 948 bin. Geriye doğru baktığımızda Twitter'da en yoğun mesai derbi **günü yaşanmış**. Gelelim eylemlere...Eylemin yavaş yavaş gündem olmaya başladığı 30 Mayıs'ta kullanıcı adedi Nevruz ve Karayılan'ın açıklamalarındakine yakın. 1 milyon 283 bin kullanıcı, 8 milyon 752 bin tweet atmış. 31 Mayıs'ta kullanıcı sayısı 1 milyon 460 bine çıkıyor, tweet adedi de 15 milyon 247 bine.

BİR GÜNDE 500 BİN YENİ KULLANICI

Eylemlerin iyice alevlendiği 1 Haziran günü ise kullanıcı sayısı 3 gün öncesine oranla birden 500 bin artıyor. Kullanıcı sayısı 1 milyon 771 bin, tweet sayısı 27 milyon 307 bine fırlıyor. 17 milyon da retweet yapılmış. İlginç noktalardan birisi de şu: Takipçi sayısı 10'dan az olan kullanıcı sayısı yaklaşık 200 bin. Bu kitle 1 milyon 200 bin tweet atmış. 2 Haziran'da kullanıcı sayısı 100 bin, tweet sayısı 3 milyon azalıyor. 3 Haziranda atılan tweet sayısı neredeyse 10 milyon azalıyor. Ertesi gün kullanıcı sayısı 200 bin daha azalmış. Aynı şekilde atılan tweet de 13 mil-

yon düşüyor. 5 Haziran'da düşüş sürüyor ve atılan tweet sayısı 10 milyonun biraz üstünde kalıyor.

İstatistikler üzerine uzun analizler yapılabilir. En başta gözüken şu: Eylemlerin zirveye çıktığı günlerde Twitter'a inanılmaz bir yüklenme yaşanıyor. Bu kişilerin yeni kullanıcı olduğu açık. Kitlelerin yönlendirilmesi, hatta provoke edilmesinde kimliği belirsiz kişilerin attığı tweetler çok etkili oldu. Hatta Twitter, yalan rüzgarlarına sahne oldu. Acaba sahte isimlerle sağa sola saldıran, küfreden, yalan haberleri yayıp kitleleri provoke eden kişiler kimlerdi? Aralarında psikolojik harp unsurları, 'beyaz kuvvetler' mensupları var mıydı? Bazı tweetler hangi komşu ülkeden yoğun olarak atıldı? **Önyargılı olmadan** Twitter üzerinde durmak ve analiz etmek gerekiyor.

BAŞBAKANIN KRİTİK HAMLESİ

Gezi Olaylarının birinci ve doğrudan hedefi Başbakan Erdoğan'dı. Hükümet ilk günlerde olayın analizini yapamadığı için bir panik havası da oluşmuştu. Ancak Başbakan Erdoğan Afrika seyahati sonrası tavrını net olarak ortaya koydu ve 'bu oyunu bozarız' mesajını verdi.

Takip eden günler de mücadeleyi yüksek perdeden sürdüren iktidar, ciddi anlamda da mesafe aldı. Başbakan eylemcileri üçe ayırıp üç ayrı taktiği uygulamaya koydu. Çevrecilerden özür dilendi, onlarla konuşuldu ve gerekirse Taksim için kamu oyu araştırması yapılacağı ilan edildi. İkinci grup yani yurt dışı uzantıları ile birlikte iktidara darbe planlarına karşı eyleme geçildi.

Üçüncü grup ise Ak Parti seçmeni yada gelişmelerden kaygılı çevrelerdi. Onlar için de mitingler

Gezi Olaylarının birinci ve doğrudan hedefi Başbakan Erdoğan'dı. Hükümet ilk günlerde olayın analizini yapamadığı için bir panik havası da oluşmuştu. Ancak Başbakan Erdoğan Afrika seyahati sonrası tavrını net olarak ortaya koydu ve 'bu oyunu bozarız' mesajını verdi.

organize edildi. Hem taban motive edildi hem de yeni kesimlere ulaşımın önü açıldı. Tersten bakarsak Ak Parti bu eylemler sonrasında oylarını da arttırabilir.

Bir kısım çevreler Başbakanın tavrının ortamı gerdiğini iddia etseler de iktidar doğru bir hamle ile darbe girişimiyle mücadeleye girişti. Geriye dönüp baktığımızda hamlenin doğru olduğu da görülüyor.

YANGININ ORTASINDA FİTNE ATEŞİ YAKANLAR

Gezi Parkı olayları açıkça hükümete yönelik bir darbe halini almıştı. Başbakan Erdoğan'ı sokak olayları ile devirmek isteyen bu çevreler bir yandan da başka bir fitnenin körükleyicisi oldular. Bazı kişi, yazar ve kurumlar; sivil amirlerinin yazılı ve net emirlerini uygulayan polis, bilerek aşırı şiddet uyguladığı ve bu şekilde bir kasd-ı mahsusla hükümeti zor durumda bırakmak istediğini yaydılar. Yangının ortasında fitne peşine düştüler. Üstelik Başbakan'ın emniyetle ilgili değerlendirmeleri ortada iken. Anadolu'nun samimi insanlarından oluşan bir camiayı, iftiralarla bu karışıklığa destek veriyormuş gibi göstererek mevcut yaraya ve bölünmüşlüğe bir yenisi eklenmeye çalışılıyor. Partinin en önemli kurucularının bu konudaki yaklaşımları, diyalog ve sağduyu çabaları «sırttan vurma» diye yaftalanıp camiaya fatura edilmeye çalışıldı. Bir kısım yeni nesil simalar da bu iftirayı yaydı. Bu iftira ve çamur, tutmaz. Ama kaybeden memleket olur. «Dostluk ve kardeşlik hukukunu nerede ihmal ettik» diye düşünülüp muhasebe yapılacağına, toplumun bütün kesimlerini toparlamak için çalışılacağına, faturayı oraya buraya kesmek için yalanlara ve iftiralara başvurmak hiçbir şeyi çözmez. Konjonktürel nedenlerle dost gibi görünen, sürekli övgüler dizilenlerin dostluklarının menfaat temelli olduğunu bilmek, geçmişteki zor günlerde elini taşın altına koymaktan çekinmediğine herkesin şahit olduğu gerçek dostların yer yer eleştiri, uyarı ve hatırlatmalarının ise art niyet ve düşmanlık değil **ülke sevgisi ve acı söyleyen dostluktan** olduğunu unutmamak şart.

KAPSAMLI MUHASEBE ŞART

Bu aşamada esaslı bir muhasebe yapmak şart. Çünkü Gezi olayları ile sinir uçları test edildi. Yani Türkiye'de kitleleri sokağa döküp, yabancı medya-

nın çarpıtma haberlerini de ekleyerek küresel bir 28 Şubat'ı başlatmak mümkün. İnşallah olmaz demekle birlikte son 15 günde yaşadıklarımızdan hareketle daha büyük çapta olaylara hazır olmamız gerektiği kanaatindeyim. Suriye ya da PKK üzerinden kitleleri sokağa dökmek en yakın seçenekler. Gezi'den bir «Türk baharı» çıkaramadılar ama Diyarbakır meydanında toplanacak yüz binler üzerinden bir «Kürt baharı» denemek isteyeceklerdir. 3 seçimi üst üste yaşayacak olmamız da süreci fazlasıyla kırılğan yapıyor. O yüzden içine girdiğimiz hassas süreçte daha dikkatli olmak gerekiyor. Özellikle de hükümetin istismar alanı doğuracak ya da küskünleri artıracak tavır ve söylemlerden kaçınması şart. Dışarıda böyle bir ittifak varken içeride çatlakları büyütme hata olur.

MUHALEFET KANALLARI AÇIK

Cebir ve şiddet kullanmadan, Anayasal sınırlar içerisinde meşru demokratik yollarla hükümeti değiştirip kendi düşünceleri doğrultusunda kadroları iş başına getirmek ve **ülke yönetimine katkıda bulunmak herkesin hakkıdır**. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin değiştirilmesini herkes isteyebilir. Mevcut iktidarın seçim yolu ile iş başına gelmiş olması, icraatlarının herkesçe tasvip göreceği ve kabullenileceği anlamına gelmez. Siyasi iktidarın el değiştirme yöntemi anayasa ve kanunlarda bellidir. O yüzden muhtelif bahanelerle sokaklara dökülmenin bir anlamı yok. Diyecek bir sözünüz varsa demokratik kanallar açık.

Kardeşliğin ve Barışın Parolası; Çözüm Süreci ve Akil İnsanlar

Türkiye'nin demokratikleşme, özgürleşme, sivilleşme ve zenginleşme yürüyüşünün nasıl şekilleneceğini önümüzdeki süreçte daha net göreceğiz. Dünya konjonktürü, toplumumuzun istek ve talepleri; statik ve durağan bir yapıdan değişim ve dönüşüme, otoriter düzenden demokratik düzene,

vesayet rejiminden sivil rejime, kapalı toplumdaki topluma açılma yönündedir.

Türkiye'de gerçek demokrasi paradigması 'laiklik', 'irtica' ve 'bölücülük' paranoyası arasında adeta ticari bir meta aracısı olarak varlığını sürdürecektir.

Tarihin akışının tersine çevrilmesi, ortaya çıkan yeni dinamiklerin öldürülmesi ve eski düzenin geri getirilmesi, insanlık tarihinde bugüne kadar hiç mümkün olmamıştır.

Türkiye'de tabiri caizse 2002 sonrasında pandoranın kutusu açılmıştır ve gidilecek yön bellidir. Bu yönün temel hedefi ve pusulası "İleri Demokrasi" yoludur.

Demokratik kültürün yerleşmediği ve insan hakları konusunda 2002 yılına kadar sicili pek parlak olmayan Türkiye'de; "Gerçek Demokrasi"nin

havarisi olmak çok zor ve bedeli de ağırdır.

Türkiye'de demokratik siyasetin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşebilmesi için mücadele eden muhafazakar ve demokrat insanları hep zor günler beklemiştir ve bundan sonra daha da zor günler beklemektedir.

Biz şunu iyi bilmekteyiz ki; bugün hala ülkemizde 'demokrasi' ve "Demokratik Devlet" kavramlarının kullanımı konusunda büyük bir eksiklik vardır.

Bu kelimeler Türkiye'de açıkça tanımlanmadıkça ve anlamları üzerinde uzlaşmadıkça insanlar bu anlam karmaşası üzerinde yaşamaya devam edeceklerdir. Ve bu tartışmalar siyaseten 'demogoji' yapanların ve statükocu 'despotların' işine yarayacaktır.

O zaman da Türkiye'de gerçek demokrasi paradigması 'laiklik', 'irtica' ve 'bölücülük' paranoyası arasında adeta ticari bir meta aracısı olarak varlığını sürdürecektir.

Ne kadar güçlüysen, ne kadar zenginsen senin için o kadar demokrasi vardır anlayışı hâkim olacaktır.

Bugün son 30 yıldır ülkemizde insan hayatına mal olan can alıcı bir sorunun çözümü konusunda ortaya konan iradenin en büyük sıkıntısı, varlığını şiddet ve teröre borçlu olan kesimleri ikna edebilmektir.

Demokrasinin bir bedeli vardır elbet ancak her şeye peşinen karşı çıkan ve diyaloga bile kapalı olanlarla siz demokrasinin nimetleri için aynı masaya oturamazsınız.

Bugün şiddet ve terörün bitmesi için her şeyinin ötesinde hayatını bile riske atan bir liderin ortaya koyduğu samimiyetin ne yazık ki binde birini muhalefet edenlerin liderliğine soyunanlarda göremiyoruz.

Bu nasıl bir demokrasi anlayışıdır anlamak mümkün değildir. Bunların dilinde ve sloganlarında demokrasi sözcükleri ve demokratik devlet sözcükleri bol olur.

Bu ülkede işlenen faili meçhul cinayetlerin faili belli olmuşken, iktidar gibi bu sürecin üzerine gitmesi gereken muhalefet tam tersine bu sürece karşı çıkmaktadır.

Barış kavramını en çok bunlar kullanır. Adalet ve eşitlik onlardan sorulur. Ancak biz biliyoruz ki, demokrasi ve adalet, icraat ve hizmetlerle somutlaşır.

Gerçek demokrasinin Türkiye'ye yerleşmesi konusunda kafası karışık olan bir kesim vardır.

Muhafazakâr düşünceden esinlenen ve siyasi kimliğini bunun üzerinde inşa etmeye çalışan AK Parti iktidarının demokratik

açılımlarını ve küresel politikalarını yeren, buna inanmak istemeyen bu kafası karışık zümreler bugün politikalarının her alanında zor durumdadır.

Asker/sivil bürokrasisinin anti demokratik yapısı Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi önünde artık büyük bir engel değildir.

Bu blokaj belirli miktarda kırılmış en azından demokrasi söyleminin bayraktarlığını yapan kesimlerin karşısında köşeye sıkıştırılmış durumdadır.

Türkiye'de iktidarını korkuyla var eden anlayışlar, demokrasi karşısında mağlup olmuştur.

Silahların gölgesinde demokrasiden söz etmek ya da demokrasiyi istemek halkın gündemini abesle iştigal etmekten başka bir şey değildir.

Bugün Türkiye'de ergenekon yapılanmasıyla sonuna kadar mücadele eden bir siyasi erk ve bu siyasi erki cesaretlendiren, yüreklendiren, harekete geçiren bir muhalefet gerekir. Türkiye'nin en büyük eksikliği adam akıllı muhalefet edecek siyasi partilerin olmayışıdır. Bu olmadığı için de marjinal gruplar sokakları şiddet ortamına çevirip bundan sözüm ona 'devrim' devşirme peşindeler.

Bu ülkede işlenen faili meçhul cinayetlerin faili belli olmuşken, iktidar gibi bu sürecin üzerine gitmesi gereken muhalefet tam tersine bu sürece karşı çıkmaktadır.

Kürt sorunu konusunda, "çözüm süreci"ne odaklandığımız bugünlerde şiddet ve terörü artık Türkiye'nin gündeminden çıkarmalıyız.

Bu mesele iktidarı ile muhalefeti ile herkesin üzerinde titremesi gereken önemli bir ülke meselesidir.

Şundan emin olmalıyız ki, önümüzdeki on yıllarda, kazanan siyaset anlayışı, alternatif, rasyonel, üretken siyaset anlayışı olacaktır. Bugün doğrudan demokrasinin bir gereği olarak sadece söz söyleme yerine diyalojik demokrasi anlayışı dediğimiz karşılıklı dinlemeye de şiddetle ülkemizin ihtiyacı vardır.

Gün demokrasi günüdür. Demokrasi ve barış vurgusunu temele alan, sorun üreten değil sorun çözen siyaset anlayışı kendini kaçınılmaz olarak Türkiye'ye dayatmaktadır.

Yeni bir demokratik anayasanın varlığına duyulan ihtiyaç bugünlerde düne nazaran daha çoktur.

Kürt sorununu çözmeye yönelik gerçek politikalara ve maskesiz/hilesiz yeni siyaset anlayışına koşulsuz bir ihtiyaç vardır.

Süreci provoke eden ve sorunun devam etmesi için elinden geleni yapanlara fırsat vermemek gerekir.

Tarih göstermiştir ki, toplumsal sorunlar ve siyasal bazı hastalıklar daha fazla demokrasi ile ancak tedavi edilir.

Bugünün çağdaş dünyasında “Sınırsız Demokrasi” temel sorun iken Türkiye’de dün “Devlet Aklı” bugün ise ‘Muhalefet’ demokrasi önünde büyük bir engeldir.

Siyasete artık “sen benim kütüğümü yuvarla, bende seninkini...” ve küçük hesaplar anlayışı terk edilmelidir.

Toplum adına siyaset yapanların, şiddet ve terör konusunda artık yanlış yapma lüksü yoktur.

Bu süreç samimiyet ve güven gerektirir. Bu süreç akli selim ve sağduyu gerektirir.

Dolayısıyla yasaklar ve yok saymalar üzerinden kendine bahane bulan şiddet ve terör artık demokrasiyle ölüme terk edilmelidir. Bu yüzden bizim de yasaklarla mücadelede ana düsturumuz her zaman demokrasi ve demokratik teamüller olmalıdır.

Unutmayalım ki, barış kıymetli ve değerlidir.

Bunun için de barışın değerini ve kıymetini ancak vicdanlı ve erdemli insanlar anlar. Ve barış ancak ve ancak insani değerleri ve vicdani sorumlulukları olan insanlarla mümkün olur.

AKIL İNSANLARIN SÜRECE İLİŞKİN TARİHİ ROLÜ

Çözüm süreci adı altında yürüyen ve her kesimin desteğine ihtiyaç duyan bu süreç, elbette kolay bir yol değildir.

Bu noktada devletin öncülüğünde başlatılan ve milletin sürece ilişkin görüşlerini paylaşmaya aday “Akil İnsanlar Grubu”da belirlendi ve çalışmalarına başlamış oldu.

Bunun dışında ikinci bir adım olarak, TBMM bünyesinde şiddet ve terör sorununun çözümüne yönelik Meclis Araştırma Komisyonu kuruldu.

Akil İnsanlar Grubu, bu süreçte önemli bir görevi üstlenmiş durumdadır. Bizim kültürümüzde ve

geleneklerimizde sözüne ve görüşlerine itibar edilen kanaat önderlerinin yeri, millet nezdinde hep olumlu olmuştur.

Kendi alanında ürettikleriyle toplumda saygın ve güvenilir yeri olan bu insanların sürece katacağı çok şey vardır. Dolayısıyla bunu önemsemek ve desteklemek gerekir.

Bu noktada şunu da belirtmekte yarar görüyoruz; Türkiye’de aydınlar, tarih boyunca memleketten ve toplumdan yangından kaçır gibi hep uzaklaşmıştır.

Bize göre, aydın olmanın asgari ölçütlerinin başında önce insan olmak lâzım. İnsan, mukaddesi ve kutsalı olandır. İnsan, değerleri olandır. İnsan, kavgacı ve çatışmacı olmaz, konuşur ve anlaşır. Birlikte yaşadığı insanların dertlerini ve sorunlarını çözmek için üzerine düşeni yapar. Aydın toplumdan kopuk ve bağımsız yaşamaz ve yaşamamalıdır.

Aydın, kendi kafasıyla düşünen, kendi gönlüyle hisseden kişidir. Aydını aydın yapan şey; uyanık bir şuur, tetikte bir dikkat, hakikatin bütününe kucaklamaya çalışır bir meraklıdır.

Aydın yani münevver kişi, bir zümrenin emir kulu değildir. Hiçbir merkezden talimat almaz. Bir partiye bağlı olmayabilir. Ama yaşadığı toplumun tarihine angajedir. Yani vatandaş olarak vazifeleri vardır; belli mücadeleleri kabul etmesi, belli tehlikeleri göze alması lazımdır.

Bir devrin bir dönemin şuur ve öncüsü olmak zorundadır. Başlıca görevi; Bütün hakikatleri yoklamak, bütün yalanların maskesini düşürmek, kalabalığa ve havayı birlikte teneffüs ettiği insanlara doğruyu göstermek.

Aydın, toplum içinde bazen yangın kulesindeki nöbetçi olmalı, bazen de engine açılan geminin kılavuzu ve kaptanı olmalıdır.

Ülkesinde terör nedeniyle her gün ölümler olurken bir aydın, düşüncenin asaletine sığınarak elini kolunu bağlayarak, başta insaniyete ve düşünceye sonra da ülkesine karşı kayıtsız kalamaz.

Bu ülkede vicdanlı her iktidar, milletine ekonomik refahı, toplumsal huzuru ve sosyal barışı yaşatmayı gönlünden istemelidir.

İktidar partisi tarafından başlatılan bu süreçte, Akil insanlara da sıradan insanlara da ihtiyaç vardır.

Çünkü biz artık; hepimizi bir arada tutan değerlerimize sınıksız sarılmanın zamanıdır diyemeyiz. Biz bütün insanlarımızla aramızdaki bağları, aile bağları, gönül bağları ve sevgi bağları olarak görmeliyiz.

Bizler Kürt ve Türk gençlerinin kanı üzerinden siyaset yapanlardan yana olamayız. Biz gençlerimizin hayatlarını en güzel biçimde yaşamalarını istiyoruz. Bu mesele iktidarı ile muhalefeti ile herkesin üzerine titremesi gereken önemli bir ülke meselesidir. Siyasetin günübirlik polemiklerine kurban edilecek bir mesele değildir.

Barış bu topraklara gelmediği sürece hiçbirimiz huzurlu olamayız. Şiddet Kültürü terk edilmediği takdirde ülke olarak hepimiz kaybederiz. Biz istiyoruz ki, toplum adına siyaset yapanlar, şiddet ve terör konusunda artık yanlış yapmasınlar. Dillerini sevgi dili, barış dili haline getirsinler.

Bu ülkenin Akil İnsanları, siyasetçileri, sivil toplum temsilcileri, gazetecileri; İnsanımıza artık kardeşçe, barış içinde birlikte yaşamayı aşılamanın dilini geliştirmelidirler. Biz isteriz ki, aydınlarımız çözüm sürecinde insanımıza sevincin, huzurun değerini, ekmeğin ve refahın kardeşçe bölüşülmesini ve paylaşılmasını tavsiye etsinler.

Sonuç olarak hepimiz; yasaklar ve yok saymalar üzerinden kendine bahane bulan şiddet ve terörü artık demokrasiyle ölüme terk etmenin yollarını aramalıyız. Bu sürecin başarılı olması ve hayırlı bir biçimde nihayete ermesi için milletçe elimizden geleni fazlasıyla yapmalıyız. Kardeşliğe giden yolları çoğaltmalıyız. Hepimiz ortak paydamız olan barışın inşasını sağlamanın yöntemlerini bulmalıyız. Biz şuna inanıyoruz ki; Çözüm sürecinin sonunda ülke olarak hepimiz kazançlı çıkacağız, hepimiz barışın nimetlerinden yararlanacağız.

Gezi Parkı'nın Mesajını Çözüm Sürecinin Dili ile Anlamak

Hükümet, terör meselesinin sonlandırılması ve ülkemizin gündeminden ilelebet düşmesi adına, mesele ile alakalı tüm kesimleri içine alan interaktif bir yönetim metodu geliştirerek ve bu yöntemi şu ana kadar başarılı bir şekilde yürüterek toplumumuzun büyük çoğunluğunun desteğini arkasına almıştır. Sürece destek verenler, içerisinde pek çok aktörün yer aldığı, çok fazla boyutunun bulunduğu, dolayısıyla oldukça karmaşık olan terör meselesinin ancak ilgili tüm aktörlerin sürece dahil edilmesi ile çözülebileceğine yürekten inanmaktadır. Terör meselesine karşı bu tarz bir yaklaşım geliştirebilen karar alma mekanizmasının, Gezi Parkı eylemini, şiddet boyutuna ulaşmadan, benzer bir anlayışla ele almayı en çok da sürece tam destek verenleri büyük bir şaşkınlığa itmiştir. İki durum arasındaki yaklaşım farklılığını ortaya koymak amacıyla öncelikle çözüm sürecinde yapılan doğrulara değinilmesi gerekmektedir.

TERÖR MESELESİNDE ÇÖZÜM SÜRECİ

Öncelikle, terör meselesi gibi içerisinde pek çok aktör yer alan ve çok fazla boyutu bulunan karmaşık problemlerin uzun karar alma süreçleri ile karakterize edildiğini belirtmek gerekir. Herbir aktör, meselenin haline yardımcı olacak hayati dereceye varan kaynaklara, problemin tanımlanmasına yö-

nelik farklı anlayışlara ve çözümüne yönelik farklı bilgi ve fikirlere sahiptirler. Barışı netice veren bir çözüme ulaşılması büyük oranda, aktörleri söz konusu sorun ve/veya çözüm süreci için kendi kaynaklarını ve bilgilerini aktive etmeleri yönünde teşvik edici, tarafları cezbeden çözümlerin bulunması ile mümkün olabilmektedir. Bu yüzden, karar alma aynı zamanda, ihtiyaç duyulan aktörleri ve karar alma alanlarını bir araya getirerek ve ilgi çekici çözümler üreterek, sürecin karmaşıklığını yönetmek için yollar bulma anlamına da gelmektedir.

Aktörlerin farklı kaynak, bilgi ve algıya sahip olması, çözüm sürecinin de karşılıklı etkileşim içerisinde yürütülmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu süreç içerisinde, problemin tanımı yapılmakta buna göre çözüm üretilmekte; etkileşim devam ettiği müddetçe sorunun tanımı yeniden şekillenmekte buna göre de çözüm her seferinde bir kez daha revize edilmektedir. Tüm bu uğraşlar, problemi objektif bir şekilde tam olarak tanımlama ve anlama adına yapılmaktadır. Hepimiz geçmişte hocalarımızın problemin çözümünün yarısının onu tam olarak anlamak olduğunun altını çizdiklerini hatırlarız. Bu meselenin çözümü de bu açıdan diğer problemlerden farklı değildir.

Problem, ilgili aktörlerin müşterek katılımı ile

tanımlanmakta ve sürekli bir etkileşimle her seferinde yeniden formüle edilmektedir. İlgili aktörlerin bir üretimi olması hasebiyle, yeni bilgi, aktörler arasındaki etkileşim ve dış gelişmelere bağlı olarak, geçen zaman içerisinde değişme eğilimine sahiptir. Bu tanım tek tek her aktörün meseleye kendi zaviyesinden gördüğü haliyle değil belki de, olaydan tamamen bağımsız ve meseleye her açıdan bakabilen üçüncü bir tarafın bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Problemin formülasyonunda başlangıçta yapılan ayarlamalar, sürecin sonunda apayrı bir şey olarak ortaya çıkacak bir sorun için çözüm arayışında bulunulduğu anlamına gelmektedir. Karar alma sürecine daha fazla aktör dahil edilerek, problemin daha fazla sayıda ve çeşitte yönü çözüm arayışı içerisine katılabilmekte, problem formülasyonu daha esnek bir hale getirilebilmektedir.

Çözüm sürecine (daha doğrusu biçimine, ki ben halkımızın tüm kesimlerinin artık bir barış ve huzur ortamını arzuladığına eminim) karşı gelenlerin ikna edecek bir argüman bu güne kadar meseleyi çözmek adına ortaya konulan önerilerin yukarıdaki hususları dikkate almaması nedeniyle yetersiz

kalmaktadır. Yalnız başına yürütülen stratejilerin ve hiyerarşik politika süreçlerinin, sadece tek bir rasyonalite veya algı çözüm formülasyonunu domine ettiğini ve diğer algılar dışarıda bırakıldığında her seferinde zayıf ve tek boyutlu çözümlerin netice verdiğini hiç akıllardan çıkarmamak gerekmektedir. İnteraktif karar alma ile birden çok bilgi, kaynak, beceri ve deneyimden istifade edilmekte; bu sayede konuların daha geniş bir perspektifle ve daha yenilikçi bir yolla ele alınması sağlanmış olmaktadır.

PEKİ GEZİ PARKI'NIN MESAJI NE?

Terör meselesini çözmeye yönelik geliştirilen yöntem ne kadar yerinde ise salt Gezi Parkı eylemine karşı izlenen metod, meselenin çözümü adına, o kadar isabetsizdir. Şimdi, çözüm sürecinde başarı ile uygulanan yönetim yaklaşımı çerçevesinde Gezi Parkı sürecinin verdiği mesajı anlamaya çalışalım.

Pek çokları Taksim Gezi Parkı ile başlayan protestoları bir sancı nitelendirmesi ile karşılamaktadır. Gerçekten bu olaylar birşeylerin doğum sancısı

ise ülkemiz adına, milli birlik ve beraberliğimiz adına güzel bir neticesi olması lazım. Bu neticeyi elde etmek adına çalışmalarda bulunmak da en çok kamu yönetimi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler vb. alanlarda çalışmalar yapan öğretim görevlilerine, uzmanlara, kamu çalışanlarına ve konuyla ilgili olan herkese düşmektedir. Batılı demokrasiler bu tarz olaylardan hep faydalı sonuçlar çıkarmayı başarmış, bu olayları kamu yönetimlerinin ve demokrasilerinin geliştirilmesi için bir fırsat olarak görmüşlerdir.

Taksim'in Yayalaştırma Projesi; Sayın Başbakan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminde ilgilendiği bir konu olması nedeniyle Hükümetin destek verdiği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerekli onay (CHP'li meclis üyelerinin katılımı ile oybirliğiyle üstelik) ve izinlerin alınması sonucu başlatılan bir projedir. Proje, özellikle trafiğin meydanın altına alınması fikri, çok eskilerden beri zihinlerde yer almıştır. Proje çalışmaları eski Belediye Başkanı Bedrettin Dalan döneminden beri yapılmaktadır. Projede bu çalışmaların da etkisi olduğu yetkililerce ifade edilmektedir.

Taksim'in Yayalaştırma Projesinde öne çıkan sivil inisiyatif, içinde pek çok STK'yı barındıran Taksim Dayanışması Platformu'dur. Platformun facebook hesabında 15 Şubat 2012 tarihinde kurulduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu proje, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından 2011 yılı Haziran ayı içerisinde açıklanmış, proje dokümanları Eylül 2011'de İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir. Platform, projeye ilişkin çekincelerini, arzu ve isteklerini belirttiği ilk basın açıklamasını 2012 Mart ayı içerisinde yapmıştır. Basın açıklamasından, Platformun projeye karşı olmadığı, sadece Taksim'in İstanbullular için önemli bir meydan olması nedeniyle KATILIMCI bir şekilde proje ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Benzer bir açıklama, Beyoğlunu Güzelleştirme Derneğinden de gelmiştir. Özetle, Taksimle ve Gezi Parkı ile çok fazla alakadar olan toplum kesimleri ve bireyler, proje yapımına katılmak ve uygulamasını gözetmek istemişlerdir.

Buna karşın gerek proje çalışmaları gerek onay süreci gerekse uygulama süreci, yerel idarenin kendi iç süreçleri içerisinde cereyan etmiştir. Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın, mese-

leyi çok iyi niyetli bir yaklaşımla ele aldığı, basın açıklamalarından anlaşılmaktadır. Belediye Başkanı, bir yanda proje devam ederken öte yanda tepkiler sürerken, çok iyi bir proje hazırladığını ve proje bitiminde İstanbulluların gurur duyacağı bir Taksim Meydanı'nın ortaya çıkacağını düşünmektedir.

Bu anlayış, kamunun ihtiyaçlarını, olabilecek en iyi şekilde tespit etme ve bu ihtiyaca en yerinde bir şekilde cevap verecek kamusal mal ve hizmeti üretme şeklinde tanımlanan "Cevap Verebilirlik" anlayışının bir yansımasıdır. Gerek merkezi yönetimimiz gerekse yerel idarelerimiz henüz, daha çok, devlet-vatandaş ilişkilerinin bu aşamasındadır. Karar verme ve uygulamaya ilişkin bir sonraki aşama olan "İşbirliğine" henüz tam manasıyla geçilememiştir.

Hükümetin de desteği ile proje ilerledikçe Taksim Dayanışması Platformu'nun, Taksim Meydanı düzenlemesinin katılımcı bir anlayışla yapılması yönündeki beklentileri iyice sönmeye başlamıştır. Platform, bu beklentilerini merkezi ve yerel yönetimle paylaşmak yerine kamuoyu oluşturmak ve projeyi idari ve hukuki yollarla iptal ettirmek çabasına girmiştir. Kamuoyu oluşturmak için ise başlangıçtaki objektif açıdan haklı beklentilerinin yerine daha subjektif olan "dünya görüşlerini ve yaşam algılamalarını" ifade etmeye başlamışlardır. Hükümetin ve Sayın Başbakanın Taksim Meydanı'nın Yayalaştırma Projesine yönelik tavrı, ilgili çevrelerin, acaba Hükümet ve Başbakan bundan sonra her konuya böylemi yaklaşacak endişesi ile, Hükümete ve onun meşruyetine odaklanmasına neden olmuştur.

Başbakanın yakın çevresi ile başlayan, bürokrasinin tabiatı itibarıyla demokrasi ile çelişen katı hiyerarşik yapısı, emir komuta zinciri nedeniyle katılımcılığı reddeden ve paydaşların fikirlerini din-

Kamuoyu oluşturmak için ise başlangıçtaki objektif açıdan baklı beklentilerinin yerine daha subjektif olan "dünya görüşlerini ve yaşam algılamalarını" ifade etmeye başlamışlardır.

lemeyi zaman kaybı, baş ağrısı olarak değerlendirilen, dolayısıyla alternatif bir yaklaşım geliştiremeyen bir yapıda olduğu söylenmektedir. Bu durumlar, Türkiye'ye has değildir. Pek çok batı ülkesinde, Nordik ülkelerinde olduğu gibi katılımcı demokrasi genlerine işlememişse eğer, durum böyledir. Ancak onlar bu durumu aşmanın yollarını aramaktadır. Bahsedilen engelleri aşıp da ön kapıdan giremeyen katılımcı demokrasiye, politik, yasal ve kurumsal unsurlarla ve çeşitli vasıtalarla arka kapıdan girme imkanı vermektedirler.

Taksim Meydanı'nın Yayalaştırılması Projesi ve Gezi Parkı yerine Topçu Kışlası'nın inşaa edilme kararı etrafında gelişen olaylara ilişkin yapılabilecek çıkarımlar şu şekildedir:

Devlet ve Hükümet, kamunun ihtiyaçlarını en iyi şekilde tespit ettiğini düşünmekte, daha fazlasını (yani vatandaşa danışmayı) vakit ve kaynak israfı olarak görmektedir.

Benzer ideolojik görüşe sahip olsalar dahi; bir politika, karar veya projeden etkilenenlerle bunların kararını alanların algılamaları ve ihtiyaçları çok farklı olabilmektedir. Bu nedenle, ayrı ayrı her durumda ilgili kesimler bilgilendirilmeli, görüş ve önerileri, yeri geldiğinde reyleri alınmalıdır.

Hükümetin ve dolayısıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Taksim Dayanışması Platformu ve Gezi Parkı Eylemcilerinin objektif beklentilerine

yönelik tavrı özünde ideolojik değildir. Kamu yönetimimizin, (en azından üst düzey idareciler ve karar vericiler açısından) devlet-vatandaş ilişkileri açısından bulunduğu seviyeyi yansıtmaktadır. Devlet ve Hükümet, kamunun ihtiyaçlarını en iyi şekilde tespit ettiğini düşünmekte, daha fazlasını (yani vatandaşa danışmayı) vakit ve kaynak israfı olarak görmektedir.

Taksim Dayanışması Platformu ve Gezi Parkı Eylemcileri, başta Taksim Meydanı'nın hakkıyla

yeniden düzenlenmemesi ihtimali, Gezi Parkı'nın yerine Topçu Kışlasının yapılması, üstelik yeniden yapılacak binanın AVM olarak kullanılacak olması söylentisi, bu AVM'nin belli kişilere rant olarak verilecek olması ihtimallerine ilişkin şüpheleri nedeniyle eylemlerini sürdürmüş söylemlerini her defasında biraz daha sertleştirmiştir. Projenin bir yayalaştırma projesi olduğu, kaldırımları genişletmek için ağaçların söküldüğü açıklamasına rağmen, açıklamanın geç gelmesinden kaynaklı güven eksikliği nedeniyle, eylemler durmamıştır.

Bu durum misalle anlatılacak olursa en uygun örnek, ev ortamından aile içi ilişkilerden verilebilir. Bayan, eşinden güzellikle, tatlı dille bir şey yapmasını ister. Bey, eşinin bu isteklerini başta duymaz, çünkü kafasında daha başka, önemli meseleler vardır. Biraz sonra evin hanımı sinirlenir, ses tonunu yükseltir, isteklerini kızarak agresif bir şekilde, belki geçmişte yaşadıkları sorunları hatırlatarak bir bir sıralar. Evin beyi şaşkına döner ve şöyle der: "bu isteklerini tatlı dille güzel sözle, düşük ses tonuyla, yakıp yıkmadan kalp gönül kırmadan söyleyemez miydin!".

Taksim Dayanışması Platformu ve Gezi Parkı Eylemcileri, Hükümetin Plebisit, yani Gezi Parkı'nın kaderini İstanbul çapında bir oylama ile belirleme önerisini Hükümetten daha doğrusu yerel idareden beklentileri tamamen farklı olduğu için reddetmişlerdir. Onların beklentisi, projenin ilgili tarafların katılımı ile hazırlanması ve uygulanmasıdır. Onlar, projenin hazırlanma aşamasında görüş, öneri ve reylerinin alınmasını, uygulama esnasında da kendilerine uygulamanın takip ve gözetim imkanının verilmesini istemektedir. Hükümet yani yönetenler haklı olarak bu yetkilerini kimseye paylaşmak istememektedir. Bu nedenle "Katılımcı Demokrasinin" araçları ile çözülebilecek bir meseleye "Temsili Demokrasi" argümanları ile yaklaşmıştır.

Taksim Yayalaştırılması Projesi, ideolojik amaçlarla hazırlanmamıştır. Zaten projeye CHP'li meclis üyelerinin tam kadro evet oyu vermesi, üstelik projeden dolayı Kadir Topbaş'a teşekkür etmeleri bunun en belirgin göstergesidir.

Taksim Platformu Üyeleri ve Gezi Parkı Eylemcileri, Hükümet kendileri ile temas etmeye karar verdiğinde, Hükümetten beklentilerini ardı ardına

sıralayamamışlardır. Yani Taksim'in Yayalaştırma Projesinin ilgili tarafların katılımı ile revize edilmesini, yönetimin daha katılımcı olmasını isteyememişlerdir. Halbuki bu fikirleri daha önce mevcuttu. Bu fikirlerini Başbakan'a ve medya yolu ile halka açıklayabilselerdi, bu gün tartışmalar olması gereken eksende, yani kamu yönetimimizi toplumun beklentilerini en iyi nasıl yansıtacak şekilde çalıştırırız sorusu etrafında dönüyor olurdu.

Platform üyeleri ve Gezi Parkı Eylemcilerinin, provokatif eylemlerin içerisinde yer almadığını düşünüyorum. Provokatif eylemler, illegal örgütler ve yabancı istihbarat örgütleri tarafından planlanmış ve uygulanmış olarak görülmektedir.

Toplumun önemli bir kısmı, geçim sıkıntısı, vakit darlığı vb nedenlerle meseleye (Taksim Projesine) gereken önemi vermemiştir. Bu kesim ayrıca, ya Hükümete sonsuz güven beslemekte ya da katkılarının hiçbir neticesinin olmayacağını düşünmektedir. Sokaklar ve sosyal medya dışında projeye ilişkin görüş ve fikirlerini beyan edebilecekleri bir mekanizmada yoktur.

Toplumun önemli bir kısmı, Hükümetin ulaştırma, enerji, eğitim, sağlık vb alanlarda yaptığı fiziki yatırımlar, sosyal güvenlik, ekonomi, finans gibi alanlardaki iyileşmeler nedeniyle Hükümeti çok başarılı görmektedir. Bundan önceki Hükümetlerde görmedikleri bu gelişmeler, ihtiyaçlarının hiç de alışık olmadıkları bir şekilde gideriliyor olması onlar için yetmektedir. Hükümetin doğrudan görüş ve önerilerini almasına gerek yoktur.

Her meselemizi dönüp dolaştırıp ideolojiye dayandırırız, meselelerin üstü ideoloji perdesiyle örtülür. Meseleler basite indirgenir. Karşımızdakinin niyetinden şüphe duyar hale geliriz. Oysa kendi düşünce ve fikirlerimizin yerindeliliğinden şüphe duymalıyız. Asıl amacımız her alanda daha iyiyi nasıl yapabiliriz olmalıdır. İdeoloji ve iç sezi yerine kanıtlarla hareket etmeliyiz. Kanıtlar da bilimsel bilgidenden, yabancı ülke uygulamalarından, katılımdan ve kamunun aldığı kararların doğru yolda olup olmadığının istatistiklerle takibinden çıkar.

Taksim'in Yayalaştırılması Projesine ve Gezi Parkı'nın Topçu Kışlası yapılıyor olmasına yönelik, en azından başlangıçta çıkan aykırı sesler ve eleş-

tiriler ideolojik değildir. Bunu, olaylar çatışmaya dönüşmeden, toplumun hemen hemen tüm kesimlerinden çıkan Gezi Parkı'na ilişkin tasarrufa yönelik tepkilerden, Hükümete yakın medya kuruluşlarının Gezi Parkı ve Taksim Projesi haberlerinden görülmektedir. Dahası, CHP'nin proje dokümanını hiç fire vermeden onaylaması ve Belediye Başkanına teşekkür etmesi bunun en büyük göstergesidir.

İktidarda Adalet ve Kalkınma Partisi yerine CHP veya başka bir parti de olsa Taksim Projesi yine aynı şekilde ilgililere hiç sorulmadan ele alınırdı. CHP meseleyi yanlış ve kolay bir yönden ele almıştır. Eylemler şiddetlenmeye başlayınca eylemcilerin safına geçmiştir.

Batılı ülkeler kendi vatandaşlarını politik meselelere ilgi duymaları, politik alana katılmaları, toplumun ve çevrelerinin sorunlarını çözmeye çalışmaları vb. açılardan tahlil etmektedir. Bu tahliller, katılım süreçlerini belirli bir kesimin domine etmemesi için yapılmaktadır. Bu tahlillerde gençler de yer almaktadır. Bizim en büyük eksikliğimiz bu tarz araştırmaların yapılmamasıdır. Bu tarz tahliller gerçekleştirilmeden yapılan bir açıklama doğru değildir.

En az vatandaş katılımı kadar önemli bir konu da; Polisin Kütahya ve diğer bazı illerdeki eylemleri sağduyulu çabasıyla, eylemlere müdahale etmeden ve eylemler şiddet boyutuna ulaşmadan çömesidir. Ademi merkezîyetçilik sadece yerleşme olarak algılanmamalıdır. Toplumla iyi ilişkiler geliştiren kamu kurumlarına ve sahadaki kamu çalışanlarına, bu tarz durumlar için geliştirdikleri stratejileri uygulama imkanı verilmelidir. Merkezden gelen bir kaç kişinin belki de sadece bir kişinin domine ettiği kararlar, bu stratejilerin yerine uygulanmamalıdır. Polisin toplumsal barış ve huzuru sağlamak için kurduğu ağlar Merkezi yönetimin yanlış yönlendirmeleri ile uzun süreli sekteye uğramaktadır.

Siyasi partilerimiz maalesef meseleye akli sevim ile yaklaşmamıştır. Meseleyi kendi tabanlarını seçim sandığına götürmek için kullanmışlardır. Kamu yönetimimizi daha iyiye götürme fırsatı seçim stratejilerine yem edilmiştir. Bununla beraber, Sayın Başbakanın Taksim Platformu temsilcilerini ve diğer bazı çevreleri kabul etmesi, onları dinlemesi gücünün doruğunda birisi için takdir edilecek bir durumdur. Bununla beraber, kitlesel tepkiler şid-

det sınırını aştıktan sonra açıklama yapma ihtiyacı duyulmuş ve taraflarla görüşülmek istenmiştir. Taksim Dayanışması Platformu ve Gezi Parkı Eylemcileri bu fırsatı asıl taleplerini aktarmak yönünde iyi değerlendirememiştir.

En sonda yer almasına rağmen en az yukarıdaki çıkarımlarım kadar önemli olan bir husus da, yönetim problemlerinin vakitlice çözülmezse Milli Birliğimizi ve Bütünlüğümüzü hedef alan birer güvenlik meselesine dönüşebileceğidir. İlegal örgütler ve yabancı istihbarat kuruluşları, bu sayede, Sünni-Alevi, Türk-Kürt vb. ayrılıkçı çatışma zeminlerinden başka, kaşıyabilecekleri bir başka suni yarayı elde etmiş bulunmaktadır. Biz bu imkanı onlara kendi ellerimizle veriyoruz. Milli Birliğimiz ve Beraberliğimiz, ülkemizin refahı, milletimizin selameti her şeyden önemlidir. Taksimden de, Topçu Kışlasından da. Ayrıntılarda direktmenin bir manası yoktur. Asgari müştereklerimiz ziyadesiyle fazladır. Meseleler görüşülerek bunların sayısı kat kat artırılır.

SONUÇ

Bugüne kadar terör meselesi sadece, daha doğrusu çoğunlukla, güvenlik eksenli ele alınarak ve ilgili aktörlerle çatışarak çözülmeye çalışılmış, on yıllardır beşeri ve mali kaynaklar israf edilmiş, on binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmiş, binlerce şehit verilmiş, bunca çabaya rağmen meselelerin iyice karmaşıklaşmasından başka bir neticesi olmamıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti, kamuyoyunun da desteği ile terör sorununu güvenlik değil bir yönetim meselesi olarak ele almış ve bu sayede mesafe katetmeye başlamıştır. Gezi Parkı eylemini, peşinden tüm Türkiye'de devam eden illegal örgütlerin yasadışı eylemleri ve gerek kamu malına gerekse özel mallara yapılan tahrifatlar hariç olmak üzere, bir güvenlik değil de bir yönetim meselesi olarak görmek, kamu yönetimimizin ve demokrasimizin daha güzele ve iyiye devşirilmesi için bir fırsat olacaktır. Her sınamadan bir fırsat doğar.

Demokratikleşmede STK'ların Yeri

Hükümet sistemlerinde ve siyasal sistemlerde STK'ların yeri ve rolü STK tanımı ve boyutları üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır. Ülkelerde uygulanmakta olan Parlamenter Sistem, Başbakanlık Sistemi, Yarı-Başkanlık Sistemi ve Krallık gibi sistemlerin, o ülkedeki STK'ların yeri ve rolünü etkilemesine ilişkin tartışmaların üzerinde durulacaktır. Bunun yanında STK'ların yeri ve rolünü etkileyen başka unsur ve kavramların varlığı tartışılacaktır.

HÜKÜMET SİSTEMLERİ

Ulusal düzeyde uygulanan hükümet ve siyasal sistemler olarak genelde Parlamenter Sistem, Başbakanlık Sistemi ve Yarı-Başkanlık Sistemi mevcuttur. Bu sistemler, ülkenin adlarına yansımamaktadır. Bunun yanında Krallıklar, Emirlikler ve Dukalıklar bulunmaktadır. Bu kavramlar, ülkenin adlarına yansımaktadır. Ülkelerin adlarına yansıyan Cumhuriyet ve Demokratik kavramlarına şahit oluyoruz. Bir ülkenin adının Cumhuriyet ve/veya demokratik olarak nitelenmiş bulunması, bu kavramların o ülkede uygulandığının bir göstergesi de değildir.

Hükümet ve siyaset sistemleri çoğu kez iç içelik arz etmektedir. Ülkelerin sahip oldukları siyasi rejim ve sistemlerini kesin ve net çizgilerle ayrılan kategorilere bölmek çok olası görünmemektedir. Krallık

olan Birleşik Krallık, Parlamenter Sistemin başta gelen ülkeleri arasında sayılmaktadır. Örneğin Parlamenter Sistemlerle Krallık Sistemleri, devlet başkanlıkları sistemleri ile parlamenter sistemleri iç içelik arz etmektedir. Krallıkla yönetilen Birleşik Krallık, İspanya ve Belçika gibi ülkeler, Parlamenter Sistem olarak da nitelendirilmektedir. Başkanlık Sistemi olan ABD, Yarı-Başkanlık Sistemi olan Fransa'da da Parlamenter Sistem ön plandadır. Hatta Fransa için zayıflatılmış Parlamenter Sistem nitelemesi de kullanılmaktadır. Siyasi sistemler, genellikle ülkenin yönetim yapısına ilişkin bakış tarzlarını ortaya koymaktadır. Siyasi sistem ve rejimlerin tanım ve özellikleri sıralanırken sivil topluma ilişkin bir niteleme yer almamaktadır. Demokrasiye katılma, çoğulculuğa ve birçok değere bakış açılarını da ortaya koymamaktadırlar.

Bu doğrultuda STK'ların, tanımı, özellikleri ve gelişim süreci itibarıyla ulusal siyasal sistemlere bağlı ve bağlantısının olup olmadığı varsa nasıl kurulduğunu ortaya koymak gerekir.

STK'LARIN TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE GELİŞİMİ

Sivil toplumun tanımı, iki boyutta yapılmaya çalışılmaktadır. Sivil toplumun, daha çok ulusal içerikli anlamını yansıtan genel tanımı üzerinde

durulmakta, küresel sivil tanımı tartışmalarına yer verilmektedir. Sivil toplum tanımlarında, ulusal sivil toplum tanımı gibi bir nitelemenin kullanılmamasına rağmen, küresel sivil toplum tanımı nitelemesi kullanılmaktadır. Bu nitelemeler biri birinin alternatifi değildir. Küreselleşme süreci ile birlikte ulusal temelli tanımın küresele taşınma gayretinin gösterildiği vurgulanmalıdır.

Sivil toplumun çeşitli ve zengin tanımları yapılmaktadır. Sivil toplum tanımı, tartışmalı bir konu olup, üzerinde uzlaşılan ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Diğer taraftan sivil toplum tanımındaki belirsizlik onu çekici kılan bir unsur olmaktadır. Bu nedenle sivil toplumun gelişim süreci ve özelliklerinin tanımlanması önem arz etmektedir.

En geniş anlamıyla sivil toplum, bireylerin ve grupların devletten kaynaklanmayan ve devletçe yönetilmeyen her türlü toplumsal faaliyet için kolektif bir oluşum anlamına gelmektedir.

Sivil toplum konusunda önemli çalışmaları olan Kaldor, sivil toplum kavramı ile küresel kavramının, 1990'ların popüler kavramları olduğunu ileri sürmektedir. Soğuk Savaşın sonunda, küreselleşme, sivil toplum, sanayi-sonrası toplum ve bilgi toplumu gelişmeleri eş zamanlı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla sivil toplum kavramı hakkında 1989'dan sonra yeni olan şeyin, küreselleşme olduğunu iddia eder. Öyle ki, bu durum, sivil toplum,

ulusal sınırların dışına taşımıştır. Ona göre, küreselleşme ile değişen şey, sivil toplum kuruluşlarının, dünyanın değişik yerlerindeki aynı düşünceye sahip kuruluş ve gruplarla bağlantılı hale gelip, taleplerini sadece kendi devletlerine değil, diğer devletlere ve küresel kurumlara sunmalarıdır.

Küresel sivil toplum ise, hükümetler, hükümetler arası ve küresel otoriteler tarafından belirlenen küresel kurallar sisteminin hem oluşumuna katkı sağlamaya ve hem de onun tarafından şekillenmeye adaydır (Kaldor, 2003: 1-3). Çünkü Kaldor'a

göre sivil toplum, korku, kuvvet ve şiddet yerine vatandaşların temelde rızasına dayanan kuralların yönettiği bir toplum anlamına gelmektedir. Benzer şekilde Emma Rothschild da, sivil toplum için 'korkusuz kafaya sahip olma' (unfrightened mind) terimini kullanmaktadır ki safsataları ve boyun eğmeleri doğuran korkunun kafalardan uzaklaştırılmasına işaret etmektedir (Kaldor, 2003:17).

En geniş anlamıyla sivil toplum, bireylerin ve grupların devletten kaynaklanmayan ve devletçe yönetilmeyen her türlü toplumsal faaliyet için kolektif bir oluşum anlamına gelmektedir. Bu bağlamda sivil toplum, kamu bilincinin gelişebildiği, demokratik katılıma imkan veren ve iletişime açık bir alan diye tanımlanabilir. Sivil toplumdaki, sivil toplum kuruluşlarına geçiş de bu noktada gerçekleşir (Deakin, 2001:8-10).

STK'ların en belirgin özellikleri, örgütlü olmaları, sadece kendi amaç ve değerlerine hizmet etmemeleri, hükümetlerden, kamu makamlarından ve siyasi partilerden bağımsız olmaları, kendi-kendilerini yönetiyor olmaları, ticari çıkar ve kar amacı gütmemeleri ve merkezi otorite ile vatandaş arasında arabuluculuk yapmalarıdır (Deakin, 2001:10). Sivil toplum, insani gelişme süreci, barış kültürü, etik ve insan değerleri, çevre ve insani yerleşimler, herkese eğitim, herkese sağlık, insan hakları, sosyal ve ekonomik gelişme, cinsiyet ve ırk eşitliği, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadele, gençlik ve çocuk, kamu sağlığı, teknoloji ve insanlık ve barış ve güvenlik, işsizlik, yoksulluk, çevre, ticaret, sosyal refah ve gelişmekte olan ülkelere yardım gibi konularda, vatandaşların görüş ve isteklerine tercüman olurlar. Sivil toplum, sosyal refah örgütlerini, profesyonel meslek odalarını, sendikaları ve işveren örgütlerini, çok geniş bir yelpazedeki kar amacı gütmeyen STK'ları ve oluşumları, derneklerden insani yardım kuruluşlarına, insan hakları savunucularından ve sanayici lobilerine kadar uzanan çok sayıda örgüt kapsar.

Sivil toplum tanımları, siyasi otoritenin gelişimine paralel olmuştur. Bu nedenle tanım, siyasi otoritenin değişimi ile evrim geçirmiştir. Sivil toplum tanımının, zaman içerisinde değişim göstermesinin nedenleri, kavramın kapsam ve içeriğinin değişmesi, normatif, betimleyici, idealist, deneysel, subjektif veya objektif olup olmaması tartışmaları,

özel alan, kamusal alanı, bireysel veya sosyal alan olup olmaması tartışmalarından kaynaklanmaktadır. Sivil toplum, yardım ve refah olarak sivil toplum, topluluk olarak sivil toplum, demokrasi olarak sivil toplum, piyasa olarak sivil toplum, küreselleşme olarak sivil toplum ve ütopya olarak sivil toplum şeklinde farklı kavramlar bağlamında incelenmektedir.

Sivil toplumu, geleneksel sınır içi kavramdan çağdaş ihtiyaç ve gelişmeleri kucaklayan yeni beklentileri kapsayan gerçek bir sosyal kontrat olarak değerlendirmek mümkündür. 1990'larda yapılan BM zirvelerinin uzun uzun sonuç bildirgelerinin vurguları, bu yeni sosyal kontratın çerçevesini oluşturması bakımından önem arz etmektedir. Salomon, 1990'larda STK'ların hızla artmasını, 'küresel örgütlenme devrimi' olarak nitelendirmektedir. Küresel politika ise devletler, uluslararası kurumlar ve küresel sivil toplumdan oluşan üçlü arasında yürütülen küresel yönetim anlamına gelmektedir. Bu yeni durum, işlerin şiddet ve baskı yerine işbirliği ve söy-

lem yoluyla yapılması yoludur (Kaldor, 2003:78-88).

Sivil topluma ilişkin literatür ve tartışmalar çerçevesinde Williams (2005:347-9) sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarının ortak özelliklerinden bahsedebileceğini ileri sürmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının sınıflandırılması, beyan, sözcü olma, sivil olma, demokratik olma, gelir kaynakları, mali bağımsızlık, homojenlik, amaç, yapı, üyelik şekli, etkinlik ve metod gibi birçok kriter ve özellik bakımından yapılmaktadır. STK'ların bu özellikleri, nitel ve nicel olarak iki ayrı kategoride değerlendirilmektedir.

STK'ların nitel özelliklerinin başında beyan özelliği gelmektedir. STK'lar için bir "çeşit" de olsa kendilerini kurumsal olarak nasıl beyan ettikleri önemli olmaktadır. Bu çerçevede, sivil toplum kuruluşları, katılım, sorumluluk alma veya karşıt olma (konteşsin) şeklinde kendilerine uygun olanı beyan ederler. İkinci nitel özellik, STK'ların sivil olup olma özelliğinin incelenmesidir.. Kopecky (2003:2-

3), sivil olmayı, çoğu zaman sivilliğin ruhundan yoksun demek olarak tanımlıyor. Sivillik ruhunu ise, kamuya adanmışlık, bütün topluma yönelik sorumlu bir anlayış ve liberal değerleri desteklemek şeklinde vurgular. STK'ların üçüncü önemli nitel özelliği, sivil toplum örgütü-demokratik olma bağlantısıdır. Sivil toplum, demokrasinin geliştirilmesi ve iyi yönetişimin sağlanması arasında yakın bir bağlantının bulunduğu ileri sürülmektedir. STK'ların, demokrasi ve yönetişimin, kendiliğinden gelişmesi beklenemeyeceğinden, demokrasi ve iyi yönetişimin gerçekleşebilmesi için proje ve programlarının olması gerekli bir husustur. Dördüncü nitel özel-

lik, STK'ların kamusal amaç özelliğidir. Sivil toplum örgütlerinin, kamunun dışında olup, kamusal amaçlara sahip olmaları söz konusudur. (Yılmaz, 2003: 322).

STK'ların normatif ve ölçülemeyen bu nitel özelliklerinin yanında, nicel ve nispeten daha ölçülebilir kriter ve özelliklerinden bahsetmek mümkündür. STK'ların birinci nicel özelliği, mali bağımsızlık özelliğidir. Mali bağımsızlık, sivil toplumun, mali gelir desteği bakımından, bağımsız

olmaları hususudur. Mali bağımsızlık konusunda ilk akla gelen, devletten bağımsızlık olmaktadır. STK'ların formel bağımsızlığı açısından, devlet yapısından bağımsız olmaları ileri sürülmektedir. Sivil toplum örgütü olma, sadece devlet-dışılık veya devlet karşıtlığı anlamına gelmemektedir (Yılmaz, 2003:322). Bağımsızlık, örgütün kendi politikalarını bağımsızca belirleyip, bağımsız bir tavır ve eylem içinde olması olarak değerlendirilmelidir. Diğer taraftan, STK'ların, devletten ve iktidardan bağımsız olunması yanında bir başka siyasi parti veya bir başka kurum veya hatta bir başka STK'dan bağımsız olmaları zorunluluğu vardır. Nicel özelliğin

ikincisini STK'ların, üyelik, amaç ve faaliyet ile yapılarına göre sınıflandırılması oluşturmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, STK'ların üzerinde uzlaşılan bir tanımın olmadığı, tarihsel izleri ve toplumsal farklılıkları bakımından farklı vurgu ve eğilimlerin olduğu ve türevsel anlamlar taşıdığı görülmektedir. Bu çerçevede, vurgu yapılan kavramların, kamusal (kamusal amaçlar), gönüllülük, haklar ve özgürlükler, demokrasi, özerklik, bağımsızlık, gayri resmîlik, karşıtlık, yurttaşlık, kentlilik ve medenilik şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Bütün bunların sonucu olarak STK'lar, korkusuz olan, bağımsız düşünen ve öyle de hareket edebilen, sivil (civic) kültüre ve siyasetin oluşmasına katkı sağlayan kuruluşlardır, şeklinde bağımsız bir tanım yapılabilir.

Sivil toplum kavramı, tarihsel süreç içerisinde felsefi kökenlerinin oluşumu ve gelişimi açısından bir seyir izlemiştir. Sivil toplumun oluşumu, kültürel bir süreç olarak gelişmekte ve çoğulculuk, bağımsızlık, dayanışma, toplumsal bilinçlenme, katılım, eğitim, sorumluluk ve yetki devri gibi unsurlar ile paralel bir gelişim göstermektedir.

Sivil sözcüğü, Latince "civis" kökünden türetilmiş olup, "yurttaş veya kenttaş" anlamına gelir. Aristo, "politika" adlı eserinde sivil toplum kavramını "politike koinonia" (politik düzen) şeklinde kullandığını belirtmektedir. Aristo, bu kavram ile *concordia*, *communitas* ve *societas civilis* (uzlaşma, toplum ve sivil toplum) terimlerini eş anlamlı olarak kullanmıştır (Tosun, 2001:30). Kavram, farklı toplumlarda yaşanan tarihsel gelişmelere paralel olarak çeşitli biçimlerde tanımlanabilmektedir. Sivil toplumun tarihsel gelişimi, Antik Yunan ve Ortaçağ Avrupasında sivil toplum, Aydınlanma sürecinde sivil toplum, II. Dünya Savaşı sonrasında sivil toplum ile STK'lar ve 1990'lar yani küreselleşme sürecinde sivil toplum ve kuruluşlarının gelişimi şeklinde genelde dört ayrı bölümde ele alınmaktadır.

STK VE MODERN DEVLET İLİŞKİSİ

STK'ların ulusal düzeydeki rolü ve yeri, siyasi yönetim sistemlerinin adı ve şekline çok, ulusal devletin dayandığı ve uluslararası ilişkiler sisteminin olduğu Westphalia Sisteminin getirdiği anlayış içerisinde aranmaktadır. STK'lar açısından

Bütün bunların sonucu olarak STK'lar, korkusuz olan, bağımsız düşünen ve öyle de hareket edebilen, sivil (civic) kültüre ve siyasetin oluşmasına katkı sağlayan kuruluşlardır, şeklinde bağımsız bir tanım yapılabilir.

bakıldığında, sistem modellerinin, küreselleşmeye uygun olarak ve devlet dışı aktörler gibi uluslararası politikanın değişen aktörlerini dikkate alan bir içerikte geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Uluslararası sistemin dayandığı kökler, unsurlar ve süreç, Westphalia'dan günümüze kadar geçen süreçte ortaya konulmaktadır. Westphalia Sistemi sürecini, 1715 Utrecht Antlaşması, 1789 Fransız Devrimi, 1815 Viyana Kongre Sistemi, 1840 Anayasallaşma Reformları, I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı, Milletler Cemiyeti ve BM düzeni gibi olgu ve olayların yanında modernizm, post-modernizm, küreselleşme ve yeni dünya düzeni gibi kavramsal gelişmeler hep bu süreci güçlendiren önemli gelişmeler olmuştur.

1648 Westphalia Barış Antlaşması ile bir anlamda Avrupa'da devletler sistemi şekillendirilmiştir. Böylece, uluslararası yeni sistemin, önce Batı Avrupa'da olmak üzere temel aktörü ulus-devlet olmuştur. Westphalia'ya atfen Falk (2002:26), Westphalia mantığının karşısına kavramsal ve normatif meydan okumaların, vatandaş haklarının, liderlerinden hesap sorulabilmesi şeklinde

devrimci fikirlerin ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Devletin, güce sahip olma şeklinde özelliğinin yanında, hukukun üstünlüğü, meşruiyet, refah ve bürokrasinin varlığı gibi unsurların da varlığı dikkate alınır, devletin egemenlik kavramının tek başına kendinden bir olgu olmayıp, şekillendirildiği gerçeği ortaya çıkar. Bu bakımdan STK'lar açısından bir perspektif belirir. Bu durum, devletler açısından bir devrim, değişim ve transformasyon sürecini gerektirir. Otto Hintze ve Schulze (Koçdemir, 2004:58) modern devletin tarihi gelişimi ile ilgili olarak dört maddelik bir sınıflandırmayı yapar. Buna göre, 16. ve 17. yüzyılları kapsayan ve mülke bağlı, Avrupa devletler sistemi içinde egemen güç devleti; burjuva-kapitalist toplum ve ekonomi formasyonunda görece olarak kapalı ticaret devleti; 17. ve 18. yüzyıllardan itibaren bireyin kişisel özgürlüğüne yönelik liberal hukuk ve anayasa devleti; ve 19. yüzyıldan itibaren ise bütün bu eğilimleri kapsayan ve yükselten modern demokratik devlet gelişim çizgisi görülmektedir. Modern devletin gelişim sürecinde kiliseye karşı mücadele ve imparatorluğa karşı mücadele, feodalizme karşı mücadele gibi temel

mücadelelerin yaşandığı bilinmektedir (Koçdemir, 2004:66-102). Bu süreçte devlet olgusunda amaç olmaktan araç olmaya doğru bir değişim yaşanmıştır. Bu temel değişim eksenini, devletin yapılanması ve aktörleri üzerinde etki yaparak STK'lar lehine bir durum oluşturmuştur.

STK'ların rolü ve etkinliği hususu, modernizm, post-modernizm ve Yeni Dünya Düzeni kavramları çerçevesinde de ele alınmaktadır. Modernizmin, geleneksel, toplumsal ve siyasal formlardan kopuşunu beraberinde getiren bir olgu olarak gelişmesi (Çalış, 2003; 23-25) STK'ların güçlenmesi lehine önemli bir gelişmeyi oluşturmuştur. Post-modernizm, modern toplum ve kültürünün içine girdiği yeni bir durumu simgelemesi (Sarlıbay, 2001:5) açısından STK'lar açısından yeni bir tartışma süreci ortaya çıkarmıştır.

Modernizm, Post-modernizmin yanında, küreselleşme ve onunla anılan yeni Dünya Düzeni tartışmaları ortaya çıkmıştır. Yeni Dünya Düzeni, sivil toplum kuruluşlarının geleceği ve güçlenmesi açısından karışık bir tablo sunmaktadır. Yeni Dünya Düzeni, bir taraftan, demokrasi ve serbest piyasa sisteminin erdemini ve yaygınlaştırılmasını amaç olarak ortaya koyarken, bir taraftan ekonomik kuruluş ve güçlerin kontrolüne ağırlık vermektedir. Bu

çerçevede Yeni Dünya Düzeninin, STK'ların geleceğine ne kadar katkı sağlayacağı tartışmalı hale gelmektedir.

Ulus-devlet çizgisindeki gelişim ve değişim çizgisi, STK'ların etkinliğinin artması için geniş ve güçlü bir perspektifi oluşturduğu sonucuna varılabilir. Ancak vurgulanması gereken husus, tartışmaların, ulus-devlet kavramı etrafında yoğunlaşmakta olduğu ve hükümet ve siyasi yönetim biçimleri ile ilişkilendirilmemekte olduğu hususudur.

Bu çalışmada siyasal sistem ve rejimlerin derinlemesine bir analizine yer vermemekle birlikte STK'ların yeri ve rolünü, siyasal sistemlerin adının ne olmasından çok, sistemin demokrasi, katılım, çoğulculuk, bağımsızlık, yetki devri, hesap verilebilirlik, yurttaşlık, vatandaşlık, sivil siyaset, kamusal alan, siyasal alan, özgürlükler, haklar, sosyal kontrakt, sosyal diyalog, yönetim gibi kavramların nasıl tanımlandığında aramak gerekir. Çünkü bu kavramlar, STK'lara hayat ve güç veren tanım ve unsurlardır. STK'lar, adı ne olursa olsun siyasal sistemlerde, STK'lara ilişkin tanım ve unsurlara açık ve geniş bir biçimde yer verilmesi ve bu unsurlara uygulamada etkinlik ve fonksiyonellik kazandırılması durumunda etkin ve güçlü bir yer bulurlar.

STK'lar, bir başkanlık sistemi olarak ABD'de, yarı başkanlık sistemi olarak Fransa'da, Krallık olarak Hollanda, Norveç, Danimarka, Birleşik Krallık, İspanya ve İsveç, Cumhuriyet ve demokrasi olarak İtalya, Portekiz, İsviçre, Avusturya, Yunanistan ve Almanya gibi ülkelerde güçlü ve etkindirler. STK'ların güçlü olduğu bu ülkelerin ortak özellikleri, siyasal sistem ve rejimlerin aynı olması değil, demokrasi, katılımcılık, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklar ve özgürlükler ve sivil siyaset kavramlarını tanımlamaları ve yaptıkları etkin uygulamalarıdır.

STK'ların, güçlü ve etkin rolü, ulusal siyasi sistemlerin adından çok, görünürde Westphalia sonrası ulus-devlet kavramı, modernizm ve post-modernizm ve küreselleşme kavramları içerisinde aranmaktadır. STK'lar bakımından, bu süreçlerde demokrasi, katılımcılık gibi kavramların tanım ve uygulamalarının incelenmesi ve sorgulanması önem arz etmektedir. STK'ların tanım, özellik ve gelişim süreçlerine bakıldığında tartışmaların hükümet ve siyasi yönetim biçimleriyle ilgili yapılmadığı görülmektedir. STK'larla ilgili yapılan tartışmalar STK'ların, siyasi yönetim biçimlerinin ötesinde yönetime katılmaları ve etkin olabilmeleri konusuna odaklandığı görülür.

Bu çerçevede ülkelerin yönetimlerinin, demokrasi ve katılımcılık hakkındaki genel anlayışları ve sergiledikleri performans ve kapasite, sivil toplum kuruluşları için önem arz etmektedir. Bu açıdan ülkeleri siyasi sistem ve rejimlerine göre gruplandırıp, demokrasi başarıları ve performanslarına ilişkin bir kıyas tablosu oluşturulabilir. Böyle bir durum, siyasi rejimlerin STK'lara tanıdığı rol ve imkan, bir genelleme şeklinde değil, ülkelerin kendi demokratik durumlarını otokontrol edecekleri bir tespit şeklinde ortaya konulmasına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda olumlu bir örnek olarak AB gösterilebilir. AB, sahip olduğu yönetim sisteminde, olmasını istediği normatif kriterleri öne çıkarmaya ve geliştirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda iyi yönetim, sosyal diyalog, katılımcı demokrasi, doğrudan demokrasi ve sivil toplum kavramlarını tanımlamakta, geliştirmekte ve yönetim sistemi ile bağlantısını ortaya koymaktadır.

Mevcut durumda sistemlerin öngördükleri yasa-yürütme-yargı çerçevesinde devlet yönetimi yapısına göre demokrasinin durumu hakkında yorum yapıyoruz. Mevcut durumda, şu sistem, STK'lara

daha az yada daha çok rol ve imkan sağlıyor genellemesini yapmak mümkün gözükmemektedir. Aksine sistemin adı ne olursa olsun, her bir ülkenin uygulamasına bakarak sonuç çıkarmak gerekir. Devlet yapısı güçlü olur, sistem iyi işlerse demokratik durum da o kadar gelişir diye farzediyoruz. Sadece yorum yapmak yerine belki gelecekte siyasi sistem ve rejimlerin özellikleri sıralanırken bu sistemlerin sivil toplumu nereye oturttuklarına dair bir kriter geliştirilebilir, hatta geliştirilmelidir. Bu çerçevede hükümet sistemlerinin, sivil toplumun en temel özelliği olan bağımsız olma ve korkusuz kafaya sahip olma özelliklerini sağlayacak hatta garanti edecek unsurları ortaya koymaları gerekir. Böyle bir durum, hükümet sistemlerine ilişkin tartışmaları kısır döngüden çıkartıp, daha sağlam zeminlere oturmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Kaldor, Marry: **Global Civil Society, An Answer to War**, Polity, Cambridge, 2003.
- Deakin, N.: **In Search of Civil Society**, Palgrave, New York, 2001.
- Ryfman, Philippe: **Sivil Toplum Kuruluşları**, Çev. İsmail Yerguz, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.
- Williams, Marc: "Globalization and the Civil Society," in J. Ravenhill, (Ed.) **Global Political Economy**, Oxford University Press, New York, 2005.
- Kocpety, Petr, Mudde, C.: "Rethinking Civil Society", **Democratization**, Vol. 10, No. 3, Autumn 2003, pp. 1-14.
- Yılmaz, Aytekin: **Çağdaş Siyasal Akımlar, Modern Demokraside Yeni Arayışlar**, 2. Baskı, Vadi Yayınları, Ankara, 2003.
- AFL-CIO: **Executive Council Report**, 2005.
- Keane, John: **Global Civil Society**, Cambridge University Press, 2005.
- Keane, John: **Sivil Toplum ve Devlet, Avrupa'da Yeni Yaklaşımlar**, Çev. Levent Köker v.d., Yedikita Yayınları, Mayıs 2004.
- Doğan, İlyas: **Sivil Toplum: Özgürlük ve Totaliter Düşünce Geleneğinde**, Alfa Yayınları, No:1255, Aralık 2002.
- Tosun, Erdoğan: **Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi**, Alfa Yayınları, 2001.
- Falk, R.: **Yırtıcı Küreselleşme, Bir Eleştiri**, Çev. Ali Çakı, Küre Yayınları, 2. Baskı, 2002.
- Koçdemir, Kadir: **Milli Devlet ve Küreselleşme, Anlamı Değişen Sınırlar**, Ötüken Yayınevi, 2004.
- Çalış, Şaban: "Üç Tazı-Siyasetten Globalizme", **Küresel Sistemde: Siyaset, Yönetim Ekonomi**, Derleyen. M. Akif Çukurçayır, Konya, Çizgi Kitabevi, Ocak 2003.
- Sarıbay, A. Y.: **Postmodernite, Sivil Toplum ve İslam**, 3. Baskı, Alfa Yayınları, 2001.